

עדיקים במיתתו קרויים חיים

שבט

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכיה (כ"ה אב) יומם ולילה (זכריהו ח')

רבינו הרה"ק רבי אברהם זאב וואלף פרענקל מפשעווארסק רישא בעל משיב כהלכה זי"ע נולד בשנת תק"מ לאביו הרבני הנגיד הגה"ק ר' בנימין ריישער מלינסק זי"ע, ולאמו בת הרה"ק ר' יעקב אב"ד קאטילבערג זי"ע ונכדת הרה"ק הרבי שמואל שמעלקא הלוי הורביץ מניקלשבורג זי"ע

נפלאה כל ימיו והחברה קדושה של תלמיד תורה יקרה דעיניו למאדו ובעצמו השגיח על כל חינוך וחינוך דפרטי שיהיה להם לחם לאכול ובגד ללבוש וכל האטריות ושיהיה שוקדים על דלתי התורה והיראה כי האמת היה אצלו תורה וגדולה במקום אחד, ובכל זאת היה עניו מכל אדם, כידוע ומפורסם לכל גודל ענוותנותו ונדקדו וחיזק מוסדות דת מאד, ובכל פעם דרש דרש לפני בני עירו בדברי אגדה מוסר ותוכחה מחוקים מדבש וטופת נופים הדברים היוצאים מלה קדוש וטהור.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום א' שבת שנת תר"ט ומנוחתו כבוד בעיר ריישא. נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' פנחס זי"ע.

ונכון לז"ל כי בנו הרה"ק ר' פנחס זי"ע היה מפורסם לחסיד לדיק תמים במעשיו, וגדול בחוריה והיראה, שרוב שנותיו עברו אשר כל היום היה עוסק בחורה ותפלה, ואביו רבינו זי"ע אמר עליו: שהיה לו מוח מהרה"ק ר' פנחס הלוי איש הורוויץ בעל הפלא"ה אב"ד פרנקפורט דמיין זי"ע, כי בנעוריו היה מפלפל מאד ורבינו אביו ביקש מאד להשיבו על כס דרבנות, אך הוא בלדקתו נתן כתף סוררת כי היה עניו גדול, גם אמר כי אין טבעו להיות מקבל רק להשפיע תמיד כאשר כל יודעיו ומכיריו יעודו עליו אשר כל ימיו פזר נתן לאביונים, גם בעת אשר זרחה שמש ההלכה

בית המדרש רישא

עלי אהלו והיו כמורים תורה וגדולה במקום אחד, אף כי אחרי אשר ירד ממעמדו עשר מעלות אחרות גם אז כפיו תמכו עניים נגלים ונסתרים הרבה יותר מכפי יכלתו, והיה מפזר עפ"א, והיה מסתופף בכל הדלוקים והם היה מחבצים אותו למאד כבדת עין, והיה לדיק דרכיו ותמים במעשיו והיה משים לילות כימים בחורה ועבודה.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה גאון הגדול חריף ובקי בכל חדרי תורה, המפורסם בגדולתו לדקתו וקדושתו. ונודע בקהל רב את כל תפשו וגבורתו והיה לו לב חריף.

היה אחד מגאוני ארץ בימיו, וגם היה גביר גדול ובכל החכמה ובכל הכסף, וחיזק מוסדות הדת ועשה אונים לתורה, כי בכל סביבותיו הקים עולה של תורה. כמו כן היה רבינו משיב כהלכה לכל גאוני הדור וחכמי ישראל, ומהם הגה"ק ר' שלמה קלוגער מזרח"א זי"ע, הרה"ק ר' מנחם מענדל מנלוגוב זי"ע הגה"ק ר' חיים סאניק זי"ע, הגה"ק ר' אברהם יענער ראב"ד קראקא זי"ע, הגה"ק ר' שאול לאנדא מקראקא זי"ע, הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ זי"ע, הגה"ק ר' איסר אב"ד ראזוואלדארב זי"ע, ותשובתו הרמה כדבר יאחא ועד מורה ירוץ דברו באופן הפלא ופלא.

בנעירותו שאב רוב תורתו מרבותיו הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, א, והרה"ק רבי מנחם מענדל מרימאנוב זי"ע, וגם לעת זקנתו לא הניח דרכו להסתופף בכל דלוקים, ה"ה הרה"ק ר' נבי הירש מרימאנוב זי"ע, ולהרה"ק מבעלזא זי"ע, ומי שלא ראה שפלותו וסברון לבבו אחרי שובו מהדלוקים הקדושים הללו לא ראה שכל כך מיומיו.

בהגיע לפרקו נשא לאשה את בתו של הרה"ק רבי אברהם משה מפשעווארסק זי"ע, כשנפטרה עליו ז' נשא בשנית את הרבנית הדלוקת מרת מרים בת הרבני הנגיד מו"ה דוד נטנזאהן רב בבית המדרש להחייטים בבראד זי"ע.

עוד בנעורו ראו עליו שלגדולתו נוהל, ובעודו צעיר לימים נקרא לכהן פאר בעיר

מגוריו (מקום מגורי חותנו) פשעווארסק, שם ישב שנים רבות על כסא הרבנות וכיהן כאב"ד הקהלה, משם עזב וחזר לעיר ריישא.

בפשעווארסק וכמו כן ברישא הרבין תורה עם תלמידים הגונים חריפים, והעמיד תלמידים רבים, מהמפורסמים שבהם, הוא הרה"ק רבי שמאל אהרן רובין אב"ד קארטשין זי"ע.

פעל ועשה בלדקתו וקדושתו דעירו רישא חשף את זרועו לפרנס את עניים נגלים ונסתרים יום יום וביום שישי ערב שבת קודש הכפיל לפזר ולחלק כמעט לא הגיח ידו מלחלק לדקה ובפרט אשר פעל ועשה הכל כוחו ונפשו ומאודו להחזיק תלמיד תורה עניי ישראל קטנים גם גדולים בהשגחה

אָרפּא מְשׁוּבֶתֶם אֲהֶבֶם נִדְבָה כִּי שֶׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ. (הושע י"ד ה') יש לומר טעם לשבח בעשותו תשובה מאהבה וזדונות נהפכו לזכויות, ומאין יבוא זאת הלא די להפקיע את עצמו מעונש ומדוע יחשב לו לזכות עוד? אמנם ידוע כי שחר עבירה (בן עזאי אומר, הוֹי יָץ לְמַצֵּה קֵלָה בְּהַמּוֹנָה, ובוֹרֵחַ מִן הַעֲבֵרָה. שְׂמִצָּה גוֹרֶרֶת מִצָּה, וְעֵבֶרָה גוֹרֶרֶת עֲבֵרָה. שְׂשֹׁכֵר מִצָּה, מִצָּה. וְשֹׁכֵר עֲבֵרָה, עֲבֵרָה, מִסַּכֵּת אֲבוֹת פֶּרֶק ד' מִשְׁנֵה ב') וכאשר יחטא האדם גורם שיצטרך הש"ת להענישו חלילה, וכאשר יעשה תשובה לא די שתיקן את אשר העוה אף גם זאת כי יקבל שכר על אשר מנע להקב"ה מלענישו ולזכות יחשב לו. ולדעתי זה הפירש בפסוק: ארפא משובתם אהבם נדבה כי שם אפי ממנו. פירוש על ידי תשובה ארפא משובתם אהבם נדבה, וצאין יבוא זאת? כי שם אפי ממנו, על ידי ששב בהתשובה אפי ממנו ולא אצטרך להעניש עוד כי יגרום לאהבה אותך עבור זה. (משיב כהלכה)

מתורתו של רבינו

כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה הַיּוֹם לֹא נִפְלְאֵת הוּא מִקֵּד וְלֹא רָחֵק הוּא. לֹא בְּשִׁמְיָם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָנוּ הַשְּׁמַיִמָה וְיִקְרָאָה לָנוּ וְיִשְׁמְעֵנוּ אֶתְּהָ וְנִשְׁמָעָה. וְלֹא מַעֲבֵר לָיִם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲבֹר לָנוּ אֶל עֶבֶר הַיָּם וְיִקְרָאָה לָנוּ וְיִשְׁמְעֵנוּ אֶתְּהָ וְנִשְׁמָעָה. כִּי קְרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מֵאֵד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ. (פרשת נצבים ל' י"א-י"ד) ורמב"ן פירש: כל המצוות אשר אנכי מצוה היום, אבל "המצוה הזאת" [שהוא לשון יחיד קאין] על התשובה שנאמר וְשָׁבָת עַד ה' אֱלֹקֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל כָּל אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה הַיּוֹם (פרשת נצבים ל' ב') כי הענין כי החוטא צריך לשוב עד ה' לתקן מקדם העולם הזה גם כל העולמות עד ה' ולזאת יחשוב בלבו כי צריך לילך לשמים לתקן שמה גם לילך לעבר לים, וזה שאמר הכתוב: לא בשמים הוא, רק קרוב הדבר מאד בפיך תיכף כאשר תשב בפיך ובלבבך לעשותו פירוש שיהי לבבך שלם בדבר בלי רמיה אזי יתקן הכל ואף יהפכו לזכויות, ולזאת אמר רבי לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר: שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹקֶיךָ (הושע י"ב ב') שיהיה שמה התיקון ויגדל מאד ויחשיבה לו צדקה. (משיב כהלכה)

הרה"ק רבי נתן נטע לערער מחללים בעל נטע שעשועים זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' אברהם ברוידא זי"ע משפחתו מיוחסת למשפחת איינטיגן שהייתה מצאצאיו של הגה"ק ר' מאיר ב"ר שמואל קאצנעלנבאגן בעל מהר"ם מפאדווא מגדולי רבני איטאליא זי"ע, ומגה"ק ר' שאול וואהל מלך פולין זי"ע ולאמו הרבנית הצדקת מרת מלכה ע"ה

רבינו היה איש אלקים גדול ונורא דומה למלאך ה' כבאו – תורה ביקשו מפיו הרבה אלפים חסידים בדורו, ה' בעל מקובל אמיתי, אספקלריא המאירה חסידא ופרישא בול"ק רשכבה"ג פאר מקדושים.

רבינו למד אצל רבותיו הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זי"ע, הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, הרה"ק ר' קלונימוס קלמן עפשטיין בעל מאור ושמש זי"ע, ובמיוחד הסתופף בכל רבו המובהק הרה"ק רבי מרדכי מנעשכין זי"ע, ואסע אליו אף לאחר שהיה עמו נעשה לאדמו"ר.

ופ"א רבינו כתיב בפרשת נשא ד' כ"ב אשר נשיא יחטא (אכן עזרא) הפוך וכן הוא, אשר יחטא הנשיא, וקשה, ומדוע לא כתיב אשר יחטא הנשיא? ותרין רבינו: לרמוז על סיבת חטא הנשיא והוא "אשר נשיא יחטא" ר"ת אני. האני האני האנכות של המנהיגים הוא הגורם לשגגות.

רבינו הסתופף גם בכל הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, ששם שהה גם עם הרה"ק יעקב יצחק היהודי הקדוש מפאשיסחא זי"ע והרה"ק ר' דוד מלעלוב זי"ע שניהם תלמיד הרה"ק מלובלין זי"ע.

רבינו סרבינו לא היה תלמיד אלא לדיקי הדור רק בעצמו התיגע והלך ממדריגה למדריגה, והיה הולך בחורף ליער ופושט בגדיו והלך למרחוק וקורא אם אני הולך בדרך הישר יבאו הבגדים אליי. והי לפלא שהבגדים באו אליו, ובסוף ימיו נסע לכמה לדיקים מפורסמים בסתר ומסתכל למעשיהם וכאשר לא ישר צעיוני מעשה של רבי לקח ממנו מדרכותיו.

פסע בא בסתר לסעודה שלישית לבית הרה"ק בעל החוזה מלובלין זי"ע ובבית חושך, והחוזה זי"ע הרגיש בו מיד וקרא: שלום עליכם רבי נטע, לא יעשה כן במקומו מה עשה לשאר לדיקים.

בצעירותו שימש רבינו כמלמד דרדקי אצל בעל הבית אחד ועבד שם השי"ת בסתר, והבד"צ מינה את רבינו להיות ג"כ שומר היערות. כלילה כשהגיעו הכפריים כדי לגנוב עצים כהרגלם שמעו קול יללה מחרידה מדין העצים נבהלו וברחו על נפשם, והי כאשר חזר הדבר בכל ליל החליטו הכפריים לדבוק את מקור הקולות, הכלל יגעתי מאחתי וראוהו את רבינו בפישוט על גבי הקרקע צעת אמירת בקול כפי סדר תיקון חלות כשאור גדול מקיף אותו. וא"כ עזבו את היער בפחי נפשם, הסיפור התחיל להתפרסם והבד"צ ואשתו התחילו לחפש אחר ההלך ילך של רבינו המלמד, ואכן נגלה להם כי בדיחם יש לדיק גדול ונסתר, מאותו יום החל רבינו להתפרסם, ורבים התחילו להשכס לפתחו ולבקש ברכתו, כשראה רבינו שלא יוכל להמשיך ולהסתיר מעשיו והתחיל שמעו להתפרסם, פנה לרבו הרה"ק ר' מרדכי מנעשכין ותניה לרבו צפניו, ניהמו רבו ויעץ לו לקבל את הגזר דין מן השמים באהבה. ונקרא לכהן פאר בקהלה קדושה וולאדאווה, משם נקרא רבינו לכהן בק"ק חללעם ששם נשאר עד יומו האחרון.

לרבינו היה חדר מיוחד ששם עבד עבודתו בקדשים את בוראו, ושם בן אדם לא הורשה ליכנס לחדר הזה, וגם אחר פטירתו נשאר חדר סגור ומסוגר מחמת קדושת המקום, פ"א נדמן לשם אחר פטירתו הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנא

זי"ע"א ותאב מאוד ליכנס לחדרו, אחר הפצרות מרובות נעתר לו בנו של רבינו הרה"ק ר' אהרן זי"ע, ונתן לו רשות כניסה לקבל שם שבת, כשיאל הרה"ק מלענטשנא בשלום מן הקודש היה פניו מאירים באור גדול כזהר מלאך אלקים, ולא פסק פומי' מלשבח ומלפאר את גודל האור שמתנוצץ שם.

רבינו נסתלק ועלה למרומים כליל שב"ק ביום א' ראש חודש שבט, ומעשה פלא קרה אז, לפני קידוש כשנטל רבינו את הכוס, סיפר רבינו, פעם נסע מלך בספינה עם קריו ועבדיו, ומחמת כובד המשא התחילה הספינה לטבוע בים, הטילו גורל ביניהם את מי להטיל בים להקל על המשא, ונפל הגורל על המלך, ואכן נטלו והשליכו את המלך לתוכי הים, ובסיום הסיפור נפל הכוס מידו של רבינו ונסתלק לחיי עולם. ומנו"כ בעיר חללעם.

נשאר אחריו בנו הק ה"ה הרה"ק ר' אהרן זי"ע והרה"ק ר' כבי זי"ע וחתנו הרה"ק ר' כבי הורוויץ זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק בעל החוזה מלובלין זי"ע וספרו הקדוש נטע שעשועים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו בדרך הלצה

על דרך הלצה: רשע מה אומר מה העבדה דייקא מה לכם לעבוד להקב"ה בעבודות ובטורח גדול ובהתנענעות כל האברים. והתשובה על זה: ואף אתה הקהה את שיניו רצה לומר: שבר והקהה את טענותיו על מה אתה מטירת את עצמו בכל כוחך ויכולתך בתאות הגשמיות אשר יגיע לשינייך. (נטע שעשועים)

מתורתו של רבינו

ולקחת אתנו לעבדים ואת-חמרינו (פרשת מקץ מ"ג י"ח) פירש שיש בני אדם שבאים להצדיק הגם שכוער בלבם חשק ותאוה לעבודתו יתברך שמו, נכנס יצר הרה בלבם ואומר להם מה לך לילך אל הצדיק שעל ידי זה אתם נמנעים מהעולם הזה רק רצונו שיום ולילה תדבקו בברא יתברך שמו. (נטע שעשועים)

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל הפה: (פרשת מצורע י"ד ב') פירש כשהאדם מעורר את עצמו בתשובה ומואס ברע שלו אזי הקב"ה מביאו אל הצדיק וזה פירוש מצורע מוצא רע והובא אל הכהן הוא הצדיק שצדיק נקרא כהן לשון כהן היינו אמת וגם הקב"ה מביאו אל הכהן אשר הוא שייך אליו וזה פ' הכהן ה"א הידוע. (נטע שעשועים)

ב שבט תרס"ז

רבי שמחה בונים ב"ר מנחם מענדל זיע"א מאוואצק

רבינו הרה"ק רבי שמחה בונים קאליש מאוואצק זיע"א נולד בעיר ווארקא פולין בשנת תרי"א לאביו הרה"ק רבי מנחם מענדל מווארקא זיע"א בן הרה"ק ר' ישראל יצחק ראש שושלת ווארקא זי"ע ולמעלה בקודש עד הרה"ק רבינו מרדכי יפה בעל הלבושים ר"ם בפראג ובלובלין זי"ע

יעקב דוד מקאליש זי"ע והרה"ק ר' אברהם משה קאליש מפאלניץ זי"ע זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה איש לדיק הנקרא בפי כל דער לדיק פון מאָוואָצק, כל ימיו היה מדוכא ביסורים, וקבלם באהבה, אם כל זה עבד ה' כגיבור חיל ולא וותר כקוצו של יוד, והיה מדקדק קלה כחמורה בהלכה. כשהיה עוד ילד כבן ח' שנים חלה ל"ע במחלה על רגליו, ולא היה ביכולתו לעמוד על רגליו, ואמר אז אביו הק': דער געלעיימטער וועט נאך גאר הויעך קלעטערן, ופעס אמר אביו: אמת זיינע פיס זענען טאקע קרום, אבער ער האט א גלייכען קאפ. (אמת רגליו עקומות, אבל יס לו מח ושכל ישר)

רבינו למד תורה אלל אביו הקדוש, ואלל דודו הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זיע"א, וכך קיבל הרבה מתורת קאליש שצנה את אשיותו בדרך זו. וכמו כן הסתופף בלל הרה"ק ר' פנחס קינלך זי"ע בן הרה"ק ר' נתן דוד משידלאוואל זי"ע

בהגיע לפרקו נשא לאשה את הרבנית הדיקת בת הרבני הנגיד מו"ה אליהו הערץ ז"ל מחשובי חסידי אלכסנדר.

רבינו נתעלה במעלות רמות, אבל כשהיה אך בן י"ז שנה נסתלק עליו אביו הק' וט"ז סיון תרכ"ח. קהל ווארקא לא התמהמה וקיבלו עליהם את רבינו לרב ואב"ד, רבינו אבל מיאן לרשת את כסא המלוכה, עד שהרה"ק רבי יעקב אריה מאדזמינ זיע"א נתן הסכמתו שיעלה על כסא אביו, אז נתעטר רבינו בעטרת ווארקא, י"ט שנה שימש ברבנות ואדמו"רות שם וגם אביו כיהן שם רק י"ט שנה, ואז קם ועלה לארץ הקודש, והתיישב בעיר טבריה, כמשלש חדשים גורש רבינו משם וחזר לפולין.

אז נתיישב רבינו בעיר אוטוואק (שעל שמה נקרא עד היום), וכיהן שם באדמו"רות גם כן רק י"ט שנה, ובשנת תרס"ו קם ועלה שוב לארץ ישראל, והתיישב בירושלים, כאשר ממאן להמשיך לנהוג עדה, ומענה בפיו "אין גבהות לפני המקום".

וכיפר שבצבת אחרונה שבת פרשת בשלח שניהל בעיר אוטוואק אמר רבינו בקול רעש גדול צעת אמירת תורה אלל שלחנו הטהורה: אידן, עם ברענט א פייער! א שרעקליכע פייער און קיינער זעהט עם נישט. וכמו כן סיפר הרבה מחסידיו שאמר מפעם לפעם בקול בוכים: עם דערנענטערט זיך זייער א שלעכטע צייט אויף כלל ישראל, איך זעה ווי אלעם גייט ארויף אין פלאמען אין א גרויסער פייער, און קיינער טוט גארנישט דערוועגען! דער אומגליק וועט זיין אזוי גרויס אז ס'וועט אלעם פארלענדן, און איך זעה נישט ווער ס'טוט עפעס דעראו.

רבינו התפרסם בקדושתו וביטהרתו, כמו כן היה בעל מופת נודע, פעם הגיע אליו איש אחד בתלונה שיש לו מחשבות בעניני אמונה, ובכל פעם שנעמד להתפלל מתחילת מולו דמות של שתי ועבר רח"ל, וכבר פנה לרבים טובים ולא מלאו מזור לנפשו. אמר לו רבינו שיברר מיהו המלמד שלמדו האותיות הק' א-ב-ג, כן עשה האיש, ונודע לו שהמלמד המיר דתו רח"ל, לקחו רבינו והתחיל ללמדו א - ב כמו שמלמדים לחינוך, ואחר האותיות למדו הנקודות, ומאז לא ידע משום מחשבה זרה.

כמו כן ידוע שרבינו הוציא דיבוקים כמוכא באמרי דבר דף כ"ז

רבינו החזיר נשמתו הטהורה להבורא עולם ביום ב' שבט תרס"ז בעיר טבריה, ושם מנוחתו כבוד.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' מנחם מענדל זי"ע שמילא מקומו אחריו בנו הרה"ק רבי

רבי משולם זושא ב"ר אליעזר ליפמאן זי"ע מאניפאלי

ואחרי זמן רב נפל הר"ר זוסיא ז"ע למשכב, והרגיש מזה הסבא קדישא משפאלע ז"ע, ועשה עבורו פיריון נפש, ואמר: רבש"ע! אם אומר שהר"ר זוסיא הוא יהודי כשר וצדיק עדיין ייתכן שיימצא איזה בעל מלאך בעל מום ויאמר שזה שקר, אך אוכל להגיד לך רבש"ע, ראה נא, בכפר פלוני ופלוני דרים בו אלפיים גוים ערלים, האם זוסיא אינו יפה ומשובח יותר מהם? והם מסתובבים והולכים בבריות

ג שבט תרמ"ה

רבי יחזקאל שרגא ב"ר יהושע העשיל זי"ע בעל דברי יחזקאל

רבינו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא פרנקל תאומים אב"ד קלאסנא-ווייעליטשקא בעל דברי יחזקאל זי"ע אחי הגה"ק ר' יעקב אב"ד גארייב צעשאנוב זי"ע ואחי הגה"ק ר' דוב בעריש אב"ד צעשאנוב זי"ע נולד בערך בשנת תק"פ לבנו בכורו לאביו הרה"ק ר' יהושע העשיל תאומים פרענקל אב"ד קאמארנא ורודיק זי"ע בן הגה"ק ר' ברוך אב"ד לייפניק בעל ברוך טעם זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע יחזקאל הנקרא ר' פייבל תאומים אב"ד אוסטראווצא זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף אוסטראווצא ור"ם פוזנא זי"ע בן הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד קרעשוב זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע פייבל אב"ד פרעמיסלא בעל פנים מסבירות זי"ע בן הגה"ק רב יונה אב"ד הוראדנא בעל קיקון דיונה זי"ע בן הגה"ק ר' ישעיה מפראג זי"ע בן הגה"ק אהרן משה תאומים זי"ע מגזע רש"י הק' זי"ע

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' שמעון אלטר אב"ד פאדגארזע זי"ע וחתינו הרה"ק ר' שמואל שמעלקא עזריאל פרנקל תאומים שמואל מקומו זי"ע הרה"ק ר' יוסף טייטעלבוים מנעפלמיץ ב"ר שמואל מגארליץ זי"ע הרה"ק ר' שמעון שטערן אב"ד גדאב שגליץ קלאסנא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה אדם גדול גאון ולדיק יסוד עולם חסידא ופרישא בוצינא קדישא, עשה רב למען חינוך הבנים בכלל ובפרט לבני קהלתו. היה חביב מאוד אל כל קדושי ולדיקי הדור ובפרט אל הרה"ק צעל דברי חיים מאלנא זי"ע.

בילדותו זכה להכיר את זקניו הגדול בעל הברוך טעם זי"ע, והיה תלמיד מהרה"ק ר' אריה לייבוש ליפשיץ מווישניצא בעל האריה דבי עילאי זי"ע הנקרא גם בשם ר' לייבוש חריף, ותלמיד מאביו שרוב חכמותיו ותורתו קבל ממנו, וכמו כן היה תלמיד מדורו הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש פושלת אלנא צעל דברי חיים זי"ע.

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של הרה"ח ר' שמואל ראזנער מעיר בארדיוב ז"ל נכד הגה"ק ר' אליהו ראזנער אב"ד מאשליסק זי"ע בן הגה"ק ר' ישעיה מקאלצוב זי"ע שהיה נכר מגזע הגה"ק ר' אליעזר אשכנזי צעל מעשי ה' מקראקא זי"ע. חתנו היה מיוחס גדול ומחושבי בעלי הבתים גם.

אחר חתונתו המשיך רבינו בלימוד תורה ויומם ולילה עד שנעשה בשנת תר"ח לערך אב"ד ורב לק"ק קלאסנא – וויעליטשקא הסמוכות לעיר קראקא בהשתללות דודו ורבו הרה"ק מאלנא זי"ע

וסיפר שבין תושבי העיר היו כאלו שהתנגדו למינויו, מאחר שהאב"ד הקודם היה הגה"ק ר' אליהו לייכטאג בעל תורת אליהו זי"ע היה רב מפורסם ולדיק נגב, וקשה להם לקבל רב חדש אב"ד צעיר לימים, אלף שלא הרהיבו עוז להתנגד להרה"ק מאלנא. טכסו המה עשה בנידון וגמרו אומר להכין ולפרסם בפני הרב החדש שאלה מסובכתו חמורה, ושיערו שהיותו צעיר וחסר נסיון ברבנות יהיו בעוכריו ובוודאי לא יכלה להשיב דבר ה' זו הלכה, ואז יתלוננו לפני הדברי חיים בטענת איתן שאי אפשר להם לקבל עליהם רב כזה שאינו יודע להשיב כדת. כלילה שלמחרת קבעו להגיע לפניו שאלתם, נראה לו אביו הרה"ק יהושע העשיל בחלוס, וגילה לו שמחשבותיו לשאלו צענין זה וכדאי שיקדים ויעיין בהלכה זו. וכך הוי, רבינו עיין וזכר ענין זה על בוריו, וכשצאו הללו עם שאלתם מאלוהו מלא דבר ה' כרב זקן ורגיל והלכו ממנו בפחי נפש. ועם כל זה לא אמרו אלו נושא, באמנם אולי מקרה הוא זה שעסק בהלכה זו לאחרונה ולכן היה כל כך בקי בה, וחפשו שאלה מסובכת צענין אחר כדאי להגיע לפניו, וכך חזר על עצמו גילוי אביו בחלוס והפך עתה מתנגדיו, כראותם כן חלוו מהתנגדותם. (תולדות דברי יחזקאל)

רבינו היה עסקן גדול לעניי עירו, והיה מאטיין שם במידות אהוב שלום ורדוף שלום בקהלתו, הוא היה אומר שהקב"ה מטהר את ישראל אלף בשם באחדות וחוברים זה בזה כמו מקוה, ואז חנו אומרים: מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל. אך אם יש להם פירוד לבבות, הוה לי כמו זוחלן שאינו מטהר את המקוה.

נסתלק לגנזי מרומים פתאום רח"ל בג' לחודש שבט שנת תרמ"ה

נדפס ממנו ספר דברי יחזקאל ח"א על התורה, וחלק ב' בשמעתתא ושאלות ותשובות.

והעמדה לכל ימי השנה, שהשטן יורד ומתעה ועולה ומקטרג בהם, אם כן שפיר בחינה אחד יש ליום ראשון של בריאה עם יום הכפורים שכוללים כל הימים כל אחד לפי ענינו. (דברי יחזקאל)

וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה ואֵל עמו תביאנו יְדִיו רַב לוֹ וְעֶזְרֵנו מִצְרֵי תְהִיָּה. (פרשת וזאת הברכה ל"ג ז') למה לא כתב תפילת יהודה? ויש לומר על פי מה שהבטיח הקב"ה לישראל: פתחו לי פתח כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם. וזה כוונת משה רבינו ע"ה שישמע ה' אף רק "קול" בעלמא של ישראל, ויפתח להם כפתחו של אולם, שיהיה לו עזר מהקב"ה בהרחבה גדולה וברחבת ידים. (דברי יחזקאל)

מתורתו של רבינו

וְהָיָה עָרֵב וְיָהִי בֶקֶר יוֹם אֶחָד (פרשת בראשית א' ה') עיין מדרש רבה: ויהי ערב ויהי בקר יום אחד זה יום כיפור, דרש"י כתב: אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם, בהבראם שכולם נבראו ביום אחד, רצה לומר ביום אחד הכל נברא מאין המוחלט ליש ממש, מה שאין כן בשאר הימים יצירתם יש מיש. נמצא דיום אחד כולל ביצירתו כל מעשה בראשית, וזה עצמו נמצא בבחינת קדושת יום כיפור שנמי כולל כל ימי השנה ופרש"י על הפסוק יָמִים יִצְרָו וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם (תהלים קל"ט ט"ז) דזה יום הכפורים לסליחה. שביום הכפורים אין רשות לשטן לקטרג, ולולי יום הכפורים ח"ו אין קיום

רבינו הרה"ק רבי ירחמיאל אהרן יוסף קאליש מאמשינוב זי"ע הנקרא בשם ר' יוסף אמשינובער נולד בחודש כסלו שנת תרל"ח לאביו הרה"ק רבי מנחם מענדל מאמשינוב זי"ע הנקרא האדמו"ר השני לבית אמשינוב בן הרה"ק ר' יעקב דוד ראש שושלת אמשינוב זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל יצחק קאליש מווארקע זי"ע הנקרא ר' יצחק מווארקא זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת גאלדא ע"ה בת הרבני ר' שמואל משה האלברשטאט מביאלה ז"ל

כשנולד רבינו באו לספר לזקינו אבי אביו הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זי"ע א שנוכל לו נכד, שלא הרה"ק זי"ע א טעלעגראם לבנו ושם כתב "ראות פניך לא פיללתי והנה הראה אותי א' גם את זרעך, ויקרא שמו יוסף", בנו שראה בזה כעין לוואה מאביו (שנסתלק באמצע בד' כסלו בשנת תרל"ח) נתן לבנו רבינו זי"ע א בעת הברית את השם יוסף.

בהגיעו לפירוקו נשא לאשה את הרבנית הצדקנית מרת שרה בת הרה"ק רבי חיים אלעזר וואקס אב"ד קאליש.

רבינו התפרסם בגדלותו, ובהיותו אך בן כ"ז שנה נתקבל לרבנות בעיר אוסטראווא, שם כיהן י"ג שנה, בעת כהגותו שם פעל גדולות ונצורות, כעבור י"ג שנה בשנת תרע"ח במלחמת העולם הראשונה התיישב אביו בווארשא ששם הרבה לעסוק בצרכי הפליטים.

ונסתלק עליו שם אביו בעיר ווארשא בט"ז כסלו תרע"ח בהיותו בן נ"ח שנים, ורבינו נקרא לרשת את כסא המלוכה בעיר אמשינוב, שם נחטטר בעטרת האב"ד ואדמו"רות, והמשיך בעבודתו תמידין כסדרן.

אחד מחסידי רבינו ור' דוד שמו נכנס אל רבינו ושפך מר לבבו שיט לו בן להשיא אצל אין לו מאין לממן את ההוצאות המרובות, ותוך כדי שיחה שלף מכיסו רשימת ההוצאות, וכך המשיך להקריא את ההוצאות מתוך הרשימה, בגמרו לקרוא פנה אליו רבינו ואמר לו דוד מדוע לא הוספת להרשימה גם את ההוצאות שיתוספו עליך כשיוולד לך הנכד, אלא מה, התבוננת שלא יאה לאיש כמוך לדאוג את דאגת המחר, א"כ משום מה התחלת בכלל לדאוג על הוצאות החתונה, אני אומר לך, אל תדאג והכל יסתדר עזהיו"ט. החסיד יאל משם מעודד, ואכן במשך זמן קצר הרוויח כסום הגון, שהספיק לו על כל ההוצאות והותר.

נסתלק ביום ג' שבט שנת תרצ"ו, והעבירו את גופתו הק' לעיר ווארשא, שם נטמן באוהל אביו זי"ע א.

אחריו מילא מקומו בנו הרה"ק רבי יצחק מאמשינוב ארה"ב זי"ע א.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הרה"ק רבי ישראל אבוחצירא זיע"א ה"בבא סאלי", נולד בעיר תפילאלת שבמקורו בראש השנה תר"ן לאביו הרה"ק רבי מסעוד זיע"א, בן הרה"ק רבי יעקב אבוחצירא בעל אביר יעקב זיע"א בן הרה"ק רבי מסעוד אביחצירא זיע"א ולאמו הצדיקת מרת עישה ע"ה

פלאות בא ננסה שס, מתחילה נחשב ללחוק בעיניהם, ממתי נהיו מאמינים בצדיקים, אבל כשארעה הזמן ומזור לא נמצאה למכתו, החליטו שאין מה להפסיד, וקמו ונסעו לנתיבות, כשננסו לרבינו שאל אותו רבינו ומה עם שמירת שבת, הגחת תפילין, טהרת המשפחה, וכדומה, האם מוכן אתה לקבל על עצמך דברים אלו, שאל. חבדי הסכים מיד שאם יתפא יקפיד לשמור על כל עקרי הדת, מיד כזה לו רבינו, אם כך "תקום", ואז נתחולל פלא לנגד עינינו, שהתחיל חבדי לקום וחזר לאט לאיתנו, עד שכאשר עמדו לחזור, כבר הנהיג ברכבו לבד, כי כבר היה בריא אולם, סיים הלה ואמר, כשרואים פלא כזה, האם עוד שייך שלא לחזור בתשובה.

סיפר הרה"ק ר' יעקב אליעזר שטארק ז"ל נסעתי מגארמניא לפרט ומשם הגעתי לארץ ישראל בספינה. על הספינה נסע אז גם הרה"ק הבבא סאלי זיע"א ושימשתי אותו. בהיותי כבר בארץ ישראל, שמעתי פעם ברחוב שאחד קורא אלי, חזרתי לאחורי וראיתי את הבבא סאלי זיע"א, הלכתי לקראתו, אמר לי: הייתי אצל הרבי מצעלזא (זה הרה"ק ר' אהרן מצעלזא זיע"א) והוא קדוש, קדוש, קדוש, שמעון הגדלי דבורינו, שאלתי אותו באיזה לשון דיבר עם הרה"ק מהר"א? וענה לי: שדיבר איתו בלשון הקודש. (שיח זקנים)

רבינו נסתלק לגנזי מרומים ביום ד' שבט תשמ"ד כשהוא בן כ"ד שנה, ומנוחתו כבוד בבית החיים

כבר במעלליו התנכר נער, כאשר ראו שלגדלות נועד, כאשר הרבה בתענויות וסיוגופים, ופרש מכל עניני העוה"ז, כמו כן עוד בצעירותו למד תורת הגולה והגסתר גם יחד, והתמיד בלימודו ח"י שעות ראפות בכל יום.

עוד בשנות ילדותו עשה פלאות והיה מלומד בסיסים, ופעל ישועות בתפילותיו כאחד הגדולים.

בגיל צעיר התייתם מאביו הק', אז עבר שרביט ההנהגה לרבינו, כאשר עלה לכהן פאר במשרת ראש הישיבה בעיר תפילאלת. אבל כגודל גדלותו כך גודל ענוותנותו, ורבינו לא נתן לאיש לרשום שיעוריו כי לא ראה להתפרסם בכוח תורתו.

בשנת תרפ"א ביקר בארץ ישראל, למשך שנה אחת, כאשר מסתופף בכל חכמי ירושלים בשיבת "פורת יוסף", גאוני וצדיקי ירושלים שמחו מאוד לקראתו, והפליאו כבר אז את גדלותו ועבודתו בקדו"ט. באותו עת ביקר גם את הרה"ק המקובל האלקי רבי שלמה אלפנדרי זיע"א, שהתגורר באותם הימים בלפת, והתעסק עמו בכל ימי נפשו.

כשחזר למאראקא נחודע למאורע טראגי כאשר אחיו הגדול נהרג עקה"ש, והוטל על רבינו עול הנשיאות והאדמו"ר"ת.

שנים רבות ישב בגולה מאראקא, כאשר משמש כרבנות בעיירות ארפור, וריסאני.

בשנת תשי"א עלה רבינו לארץ הקודש להשתכן שם, אבל לא שכן לאון מרעיתו שב למאראקא, ובמשך השנים עד שנת תשכ"ד הלך וטוסע כמה פעמים לבקר את אחיו במאראקא, כאשר רק בשנת תשכ"ד החייב בארץ הקודש ללמיתות.

בשנת תש"ל קבע רבינו את מושבו בעיר נתיבות, ומשם הזריח אורו הבהיר על כל ארץ ישראל בפרט, ועל כל העולם בכלל. רבינו עשה מהפיכה לטובה כאשר עורר את הציבור ללמוד בספר "חק לישראל" ופעל גדולות ונצרות כזה, כמו כן התפרסם בארץ הקודש במופתיו הרבים ובעיניו האופיות למרחוק.

בצפייתו ציפה בכל מאורו לביאת משיח צדקינו, והיה עמו מוכנים בגדים משזרים בחוטי זהב, מיוחד לקבל בה את משיח צדקינו.

סיפר אדם אחד שחזר בתשובה, שמשום מעשה שהיה חזר בתשובה שלימה, וכך הוא המעשה, חזירו חילוני כמוהו חלה בשיתוק רח"ל, וחלק גדול מגופו לא היה מתפקד כל עיקר, והלך לבקש אצל הרבה רופאים רפואה למכתו לו הועיל, עד שאמר לו חזירו בנתיבות יושב צדיק העושה

ד שבט תקס"ז

הרה"ק רבי משה יהודה לייב ב"ר יעקב זיע"א מסאסוב

רבינו הרה"ק רבי משה לייב ערבליך מסאסוב זיע"א נולד בעיר בראדי שבגאליציה לערך בשנת תק"ה, לאביו הגה"ק ר' יעקב זיע"א מבראד זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף יוסקא אב"ד פודקמין בעל אהל יוסף זי"ע ב"ר הגה"ק ר' ישראל אב"ד לאקשט בעל הלכה אדם מיראד זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם אבלי אב"ד לאדמר זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין בונים זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד לבוב זי"ע ולמעלה הקודש זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת רבקה ע"ה

רבינו השאיר תלמידים רבים, וביניהם הרה"ק יעקב יצחק רבינאוויטש היהודי הקדוש מפאסיסחא זיע"א, הרה"ק ר' כבי הייזש אייכנשטיין מזידיטשוב בעל עטרת כבי זיע"א, הרה"ק רבי אברהם דוד מבזשטשטש בעל אשל אברהם זיע"א, הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום זיע"א, הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלן זיע"א, ועוד רבים.

כנסתחלק רבינו ועלה למרומים, אמר שכשם שקיים מלות פדיון שבויים בזה העולם, רוחה לקיים ג"כ בעולם העליון, ע"כ מבקש שיחננו לו ליכנס לגיהנום להוציא את כולם, בשמים ממעל עיינו אם תמיד קיים המצוה בשלימות ולא הפסיק בזמננו, וכאשר ראו שכן הוה, נחננו לו רשות, ורבינו נכנס לגיהנום וניקה את הגיהנום אזוי ווי מ'עזימט אויף א מיט א בעזיס, ולא השאיר שם גם אחד, (האמ"ח מוויניץ שצדיקים העידו עליו

קד).

רבינו נסתלק ביום ד' שבט תקס"ז, ומנו"כ צעיר רבנותו סאסוב.

השאיר אחריו ד"ת שנדפסו בספר ליקוטי הרמ"ל וחידושי הרמ"ל.

אחריו מילא מקומו בנו חביבו הרה"ק רבי יקותיאל שמעלקא זיע"א.

רבינו היה איש אלקים נורא ובעל מופת אמיתי, ובמקום גדלותו שם אתה מואל ענוותנותו, שפחות רוחו היה לפלל בעיני כל רואיו. היה מתלמידי הגה"ק הרבי ר' שמואל שמעלקא מניקלשבורג בעל דברי שמואל זיע"א והרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זיע"א.

במשך ימי חייו קירב הרבה גדולים וטובים לכנפי החסידות, רבים השיב מעון, התפרסם במיוחד במדת האהבה ישראל, ובפרט במעשי החסד ופדיון שבויים שעסק בהם כל ימיו במסירות נפש לא ליאות. ואכן הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זיע"א העיד עליו, ואמר שמקובל שרבינו היה נשמת התנא רבי אלעזר ב"ר שמעון ע"ה, ולכן עסק תמיד בפדיון שבויים, חלק אשר רבי אלעזר מסר למלכות והסיר קוליס מכרם ה' (כדל"י) בגמרא בבא מציעא פג:).

סיפר רבינו לתלמידו הגדול הרה"ק מהר"ה מזידיטשוב זיע"א, שפעם בעת עסקו בפדיון שבויים, הגיע לארמונו של שר אחד, כשעדיין לא טעם כלום כל אותו היום, באותה עת ביטלו שם תבשיל בשרי טרף, ורבינו שהריח את המאכל תקפו בזלמום והיה בסכנה, אמר רבינו אבל כשנזכרתי בנשמת של שבת קודש, קיבלתי הרבה יותר תענוג ונחת מהמאכל הזה, ונתייבשה דעתי.

פעם אחד פיזר רבינו דקה לאיש אחד רע מעללים והניח עלמו ריקן בלא פרוטה, שאלו אותו אנשי: רבינו מפני מה אתה מפזר כל הונך לאיש הרע הזה? והשיב: גם אני לא טוב, ואם אני נותן דקה לאיש אשר הוא לא טוב, הקדוש ברוך הוא ידון אותי מדה כנגד מדה, ויין לי גם כן, הגם שאני לא טוב.

רבינו סבל יסורים רבים משך כל ימי חייו, ואמרנו עליו שלפני התפילה היה אומר, "יסורים חביבים" הגניחו לי כעת כדי שאוכל לעמוד להתפלל, ואחר התפילה אמר באו יסורים חביבים. כידוע ששאלוהו איך יכול לזכר ברכת העושה לי כל זרכי כאשר יש לו יסורים כ"כ רבים, נענה רבינו ואמר, מכיון שיסורים ממרקין כל עוונותיו של אדם, הרי הם תענוג, ואילו לא היה לי יסורים, לא היה לי כל זרכי, ולא הייתי יכול לזכר הברכה בשלימות.

תענוג, ואילו לא היה לי יסורים, לא היה לי כל זרכי, ולא הייתי יכול לזכר הברכה בשלימות.

שמיהם והלאה כבר נתנהגו כמו שצריך שהשטרות המאוחרין העתידין לבוא יהיו כדבעי, ומכאן ואילך חושבנא. והיא חסידי'ש ווארט. (דברי יונה)

ה' עז לעמו יתן ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם (תהלים כ"ט י"א) אם השי"ת יתן לעמו בריאות וגבורה וכולם יהיו בריאים וחזקים, ממילא יהיה גם שלום, מפני הטבע שאדם החולה, הוא תמיד עצבני ומתרגז מהר. (אוצר פתגמים)

מסופר, כי באחד הימים ביקר אצל שר אחד, כדי לפדות שבוי יהודי, באותו יום טרם טעם רבינו דבר. והיה עומד בבית התבשיל, כאשר העבירו לפניו מאכל אחד משובח עד מאוד, עלה הריח בנפשו ואחזו בולמוס. אחר-כך סיפר לתלמידו בעל "עטרת צבי" מזידיטשוב זי"עמשה לייב הזכיר עצמו באמירת "נשמת כל חי" בשבת, ובזה קיבל תענוג הרבה יותר גדול ממש, ונתייבשה דעתו.

מליצה ישרה אומרים בשם רבינו זי"ע

איתא (ראש השנה ב') אמר רב חסדא שטרי חוב המוקדים פסולים והמאוחרים כשרים: שם מדובר לענין זמן השטר אם הוא מוקדם או מאוחר, אבל רבינו מתכוון להיות טוב ולשפר מעשיך. אי שטרי חוב המוקדמין, כל שטרי החוב שאתה חייב לי פסולין, כל החובות נמחקים, וכל מה שאתה חייב לי הוא כאילו כבר שלמת, אני קורע את השטרות, אבל רק בתנאי אחת והמאוחרין כשרין,

רבינו הרה"ק רבי דוד פריעדמאן מבהוש זיע"א, נולד בשנת תרכ"ד לאביו הרה"ק רבי יצחק מבאהוש זיע"א בן הרה"ק ר' שלום יוסף מסדיגורה זיע"א בן הרה"ק ישראל ראש שושלת רוזין זיע"א בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראהביטש זיע"א בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זיע"א בן הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א בן הגה"ק ר' אברהם זיע"א ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זיע"א עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שיינא רחל בת הרה"ק רבי דוד האגער מזאבלטוב זיע"א בן הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל אהבת שלום ראש שושלת קאסוב- ווישניץ זיע"א בן הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד זיע"א מגדולי תלמידי ובעל תפלה קבוע ממרן הבעש"ט זיע"א

רבינו היה איש לדיק, וקדוש יאמר לו.

בהגיע רבינו לפרקו נשא את ז' הרבנית הצדיקת מרת דבורה ע"ה בת דודו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל ממעזריטש זיע"א (שהיה חתן זקינו הרה"ק רבי שלום יוסף זיע"א). כשנפטרה עליו ז' הראשונה, התחתן בשניה עם הרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה בת הרה"ק ר' אפרים מרגלות ממטושוב, חתן הרה"ק אברהם המגיד מטריסק זיע"א.

אחיו הרה"ק רבי יעקב מהוסיאטין זיע"א העיד עליו, שגם בימי המגיד היה רבינו חידוש ופלא.

רבינו נסתלק ביום ה' שבט תרמ"ט עוד בחיי אביו, ומנוחתו כבוד בבאהוש.

נשאר אחריו בנו הקדוש הרה"ק ר' מנחם מענדל מבאהוש זיע"א חתן דודו הרה"ק ר' ישראל שלום יוסף בעל פאר ישראל מבאהוש זיע"א, הרה"ק ר' שלום יוסף משפיקוב זיע"א התייתם בילדותו ונתגדל בבית זקינו והר"ר ישראל ז"ל שנפטר בילדותו. וחתנו הרה"ק ר' חיים אהרן פריעדמאן זיע"א בנו בכורו של הרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב זיע"א בן הרה"ק ר' דוד משה בן הרה"ק ישראל ראש שושלת רוזין זיע"א בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראהביטש זיע"א בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זיע"א בן הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א בן הגה"ק ר' אברהם זיע"א ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זיע"א עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

וסיפר הרה"ק ר' בנימין ראבינאוויטש אב"ד וואסלוי זיע"א שבשמחת נישואי הרה"ק ר' חיים אהרן זיע"א עדיין חי הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זיע"א,

וסיפר הרה"ק ר' שלום יוסף משפיקוב זיע"א שהיה המנהג אצל החתונות שהרביים לא נחכדו בכבודים אלא כיבדו לרבנים. והנה המסדר קידושין היה הרה"ק ר' שמואל ווינבערג מסלונים בעל דברי שמואל זיע"א מלך החתן, ומאימת רבו הרה"ק מטשארטקוב זיע"א היו איבריו דא ללא נקשן, והיה קשה לו להוציא בפיו ברכת הקידושין. קוים קוים האט ער ארויסגעזאגט די ווערטער. באמירת השבע ברכות נחכד מלך הכלה הרה"ק ר' בנימין ראבינאוויטש אב"ד וואסלוי זיע"א, וחשד בדעתו אם הרבי מסלונים היה נרעד כל כך, איך אוכל אנכי להגיד את הברכות, וביקש שיתנו לו סיודר, אבל לא הביאו לו, לבסוף אמר הברכות כדעתי בלי שום גמגום, והיה לו חלישות הדעת מזה שלא רעד כלל. אמרו לו הרה"ק מפאקשאן זיע"א והרה"ק בעל פרח ישראל זיע"א שהשתתפו גם כן בחתונה: דו ביסט אן אונזערע, האבען מיר דין גענומען אויף אונזערע פלייעם. (סיף זקנים)

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

ה שבט תרס"ה

רבי יהודה אריה ליב (אלתר) ב"ר אברהם מרדכי זי"ע מגור בעל שפת אמת

הרה"ק ר' יהודה אריה לייב אלתר בעל שפת אמת האדמו"ר השלישי מגור זי"ע נולד בווארשא פולין כ"ט ניסן ער"ח אייר ה' תר"ז לאביו הרה"ק ר' אברהם מרדכי מגור זי"ע ולאמו הרבנית אסתר ע"ה

בגיל שנים נפטרה אמו ובגיל שמנה התייתם גם מאביו ונתגדל בבית זקנו הרה"ק ר' יצחק מאיר אלטר בעל חידושי הרי"ם מגור זי"ע.

זקנו הק' סגר מלמד בשבילו והתנה עמו ג' תנאים, שיעירו לפני עולות השחר, שילמד ח"י שעות ברציפות, שיחדש בכל יום משהו בלימודים.

בשנת תרכ"ו כ"ג אדר נסתלק זקנו הק' ורבינו נתמנה על פי אוזאת זקנו לשרת בתור רב בעיר גור.

פעם אחת נכנס לו עשיר אחד מחסידיו ביקש רבינו מעות בשביל הכנסת כלה לאחד מקרוביו, הוציא העשיר מכיסו מאה רענדלעך ונתן לו, אמר לו רבינו זה בשביל נתן, ומה עס נתן? הוציא עוד מאה רענדלעך מכיסו ונתן לו, אמר לו רבינו ומה עס ולא ירע לבדך בחדך לו?

הוציא עוד מאה רענדלעך ונתן לו, אמר לו רבינו בפעם הראשונה שנתנין כואב הלב, ואחר כך כואב קצת פחות, ובפעם השלישית כבר לא ירע לבדך.

חד מחסידים ביקש מרבינו דרך בעבודת ה', אמר לו רבינו בזה הלשון, וואס מ'מעג און מ'טאר נישט, שטייט דאך, און ווייל דו ווילסט נישט

הארכן, ביזטו געקומען צו מיר.

נסתלק ה' שבת בשנת תרס"ה והשתתפו אלפים בהלווייתו ומנ"כ בעיר גור פולין, ללד זקנו הרה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע

נשאר אחרינו בניו הקדושים הרה"ק ר' אברהם מרדכי בעל אמרי אמת מגור זי"ע והרה"ק ר' משה זלאל אלטר הי"ד זי"ע שנרצח בטורבלינה כ"ג אלול בשנת תש"צ

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הגה"ק רבי חיים צאנזער מחכמי בראד זי"ע א נולד בעיר צאנז אוקראינה לאביו הרה"ק רבי מנחם נחום זצ"ל בשנת ת"פ. ולאמו הצדקנית ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל שמעלקא הלוי איש הורוויץ מטארנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע אב"ד פשעמישל הנקרא רבי יהושע האורך זי"ע

מרב רבינו הקדוש הבעש"ט זי"ע א העיד עליו שנסמתו היתה נלוץ מהתנא האלקי ר' יוחנן בן זכאי

רבינו היה גאון עצום ומפורסם קדוש ובעל מקובל, שר התורה ועמוד ההוראה, גאוני זמנו הסכימו לפתחו.

בהגיעו לפרקו נשא לאשה בת הגה"ק ר' יוסף היילפרין מבראד זי"ע והשתקע שם בבראד, ובה נכנס ללמוד בהיכלא קדישא הקלויז המפורסם שהיתה מלאה חכמים וסופרים בהיותו שם הרבין תורה בהקלויז, עד שהכתירו אותו לראש חכמי הקלויז,

זכה רבינו והעמיד תלמידים רבים, ביניהם הגה"ק ר' יחזקאל הלוי לאנדא בעל נודע ביהודה זי"ע א שלמד אלכו גם תורת הנסתר וחכמת הקבלה, והגה"ק ר' אלעזר רוקח זי"ע א (אביו של הרה"ק השר שלום מצעלזא זי"ע א).

רבינו היה בידידות עצומה עם הרה"ק ר' מאיר מרגליות בעל מאיר נתיבים זי"ע א.

רבינו נסתלק לגנזי מרומים ביום ו' שבט תקמ"ג ומונ"כ בבית החיים בבראד

השאיר אחריו פירוש על המשניות בשם 'נאדר בקודש' והגהות על הטוש"ע.

ובניו הק' הגה"ק ר' שמואל אהרן אב"ד מאליב זי"ע הגה"ק ר' לבי זי"ע שהיה חתן הרה"ק ר' יעקב יוסף הכהן מפולנאה בעל חולדות יעקב יוסף זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שטח הבית הקברות בבראד שבו קבור רבינו

ז שבת תר"ג

רבי מרדכי דוד ב"ר צבי הירש זי"ע מדאמבראווא

רבינו הרה"ק רבי מרדכי דוד אונגאר מדאמבראווא זי"ע א נולד בשנת תק"ל לאביו הרה"ק רבי צבי הירש זי"ע א שהיה מתפרנס במסחר מכירת יין, והעיד עליו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע: דבשעה שר' צבי מודד יין בשביל הקונים, הרי הוא מייחד יחודים עילאים כמו שייחדו הראשונים בשעת התפלה

כששמע רעו ועמיתו הרה"ק ר' יעקב יצחק היוד הקדוש מפסיסחא זי"ע שהוא שוכב על ערש דוי, הלך לבקרו עם אחותו מרעהו, בחור שיחתו נודע היוד הק' שרבינו יוסף בתענית וטרד שיה מעיניו. והבין כי יס דברים בנו, ביקש את כל הנכחים לעזוב את החדר ויוותר הוא לבדו עם רבינו. ורבינו גילה לו את אשר אמר לו החוזה זי"ע. נענה היוד הק' ואמר: האזינה ידידי, אין אני רואה עליך שום דבר רע כלל, קום ושתה יין ערף לחיים טובים ולשלום ובעזר הש"ת תתקדש ותחי. הפסיק רבינו את כוס חגיגתו לאלהל ושתה מעט יי"ש. באישון לילה ההוא בשעת שתיים אחר חלות, נשמע בבית החוזה שר' מאטיל שנגקער שדירתו היתה בצוהר בית נעשה פתאום סביב מרע רח"ל, כשהזכירו שמו "מרדכי דוד בן מושקא" לפני החוזה אמר: הן עתה נוכחתי לדעת כי מה שראיתי עד הנה על מרדכי דוד בן מושקא, לא על תלמידו ר' מרדכי דוד'ל קאי, כי אם על מרדכי דוד הזה ששמו בשמו, וכך היה, ר' מרדכי דוד שנגקער נפטר לבית עולמו ורבינו נתפס לחיים טובים ארוכים ולשלום.

רבינו זכה לקריבה מיוחדת אלל ידידי דורו, הרה"ק ר' חיים האלכסנדרשטאם ראש שוקלת אלנז בעל דברי חיים נסע אליו, וגם הרה"ק ר' שלום מקאמינקא נסע אליו, וכמו כן היה בידידות רב עם הרה"ק ר' אשר ישעי רובין מראפשיץ בעל אור ישעי זי"ע ורבים מהם השתדלו עמו, כמו הרה"ק ר' נפתלי כזי מראפשיץ זי"ע הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ממאלינא זי"ע.

מסופר שפעם כאשר רבינו אמר דברי תורה והזכיר באמצע דברי תורה בשם רבו הרה"ק החוזה, ריעו הגאון הרה"ק ר' אריה לייב ליפשיץ מווישניצא הארי' דבי עילא זי"ע א ששה אז שם, נעמד על רגליו עד שגמר רבינו לומר הדברי תורה, כשאזלורו אחר כך אמאי נעמד על רגליו, נענה ואמר: כשהדיק ממאלינא החייל לומר תורה בשם רבינו החוזה ראיתי את החוזה עומד מעל הדקין, ואך אני יכולתי לשבת כשהרבי שלי עומד.

חתנו של רבינו הרה"ק רבי נחום כזי טייטעלבוים זי"ע א בן הרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראביטש זי"ע. הגיע פעם לחותנו והזכיר את ז' ברו של רבינו שהיה ללדת והיא מסוכנת ל"ע, אמר לו רבינו, הלא עליה להעמיד דורות על כן אחליף אמה, וכן היה שרבינו נסתלק אז, וברו ילדה בן, שנקרא שמו בישראל על שם קונו רבינו זי"ע א, והוא רבי מרדכי דוד זי"ע א אביו של הרה"ק רבי יצחק מהסוקוב זי"ע א.

רבינו נסתלק לגנוי ברומים ביום ז' שבת שנת תר"ו בעיר רבנותו לאמבראווא, ושם נמחתו כבוד.

טרם הסתלקתו השאיר לוואה לכל יקרבו אללו שום איש זולת בניו. עוד זרה לבחלי לכתוב על מצבתו שום תוארים זולת: הרב החריף המכיר ערכו, ותו לא, ועל מה שהסכים לתואר הרב, התגלגל באמרו, שראוי לתואר

הרב כשזיל שרבו החוזה זי"ע ה' דרכו לכנות אותי בשם לאנדים רב.

אחריו מילא מקומו ברבנות ואדמו"רות בנו הרה"ק רבי יוסף זי"ע א חתן הרה"ק ר' משה מקאזניץ בעל צאר משה זי"ע.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה איש קדוש מאוד, יסב ועסק בחורה ועבודה בקדושה וטהרה, אבל יען לא ראה ליהנות מידי בשר ודם היה מתפרנס מגיע כפו ותפת אומנות אבותיו לסחור עם יינוה, גם שמו וכוניו "אונגער": נתהווה לו בגלל מסעיו תדיר להונגריה כדי להביא יין טוב והיקר שנעשה שם, הלכך קראו לו אונגאר לשון נופל על לשון אונגארין.

כשהגיע לפקדו נשא להרבנית האדיקת מרת חיה שרה ע"ה בתו של גביר משטמלוב

רבינו היה תלמיד מובהק מרבו הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע א, כמו כן הסתופק רבות אלל הרה"ק ר' ישראל האפשטיין מהגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע א.

ברבות הימים נסמך רבינו לאדמו"רות על ידי רבו החוזה, וטרד כגאון וקדוש. ורבים הלכו לאורו.

וסופר: פעם אחת ביום טוב היה רבו החוזה זי"ע יגע מעבודתו והלך לחדרו לנח, וזוה לרבינו תלמידו להיות השומר אלל הדלת שלא יכנס שום אדם לחדרו, ובעת שהיה שומר ראה בפתע פתאום שלשה בני אדם שיוצאים מחדרו של החוזה, ונבהל רבינו מאוד מזה, ואמר להחזיק בהתגללות שלא ראה כלל איך נכנסו, ואדרכה שזר היתב שלא יכנס שום אדם, ופלא אללו איך נכנסו לחדרו? אמר לו החוזה: שהשלשה אנשים אלו היו אברהם יצחק ויעקב, ובזו לומר לי גוט יום טוב, אבל כראותם שאני עייף לא ראו להטריח אותי, ועל כן יאלו. ואלל אותו החוזה: האם ראית את פניהם? ענה רבינו: את האמצעי לא ראיתי כל כך בטוב, אמר לו החוזה:אויף פחד יצחק האסטו נישט געקענט קוקן על פחד יצחק לא יכולת להסתכל. (סויה זקנים)

כזכר לעיל היה לרבינו מסחר של יין צערו, והיה נוסע בכל שנה למדינת אונגריין בשביל מסחרו, ובשאר ידע כי רבו החוזה לא ישתה יין רק מה שצרכו לו שנעשה על ידי ישראלים, לכן בעת שהיה באונגריין זרה, שיעשו לו שם שני ביטלעם יין טוב עבור הרה"ק מלובלין והוא עמד בעת העשיה, שנעשה על ידי יהודים שקרים, ושמה מזה כי היה בטוח אשר החוזה ישתה יין מעשה ידיו, וכאשר נסע ללובלין לקח עמו שני הבקבוקים יין למסרם לרבו הקדוש. וכאשר בא ללובלין ונודע לו כי היהודי הקדוש מפסיסחא גם כן בלובלין הסכים בדעתו ליתן בבקבוק אחד להיהודי הקדוש והבקבוק השני לרבו, אבל כאשר היהודי הקדוש לקח בידו היין אמר שהוא נסך ולא ראה להקבלה, ויתמה רבינו מאוד כי היתכן לומר נסך על היין שעשה בעצמו ושמו אותו עד שזא לביתו וגשאר בעצמו נבדך בענין הזה לכן רץ חתק עם הבקבוק השני להחזרה מלובלין למען לשמוע דעתו הקדושה, וכאשר נתן היין להחזרה כזה לשמו לקידוש על שבת קודש, ובליל שבת קודש כאשר החוזה קיבל הכוס אל ידו לקדש אמר: יין כשר הוא אבל כבר הורה בו חכם ולא ראה לקדש עליו והחוזה הנגיש אפילו הוראת (חכם) (מגיל יסועות מלכו)

יום אחד קרא לו רבו החוזה זי"ע לרבינו: ואמר: שמעני נא ר' מרדכי דוד'ל, לדאבני רואה אני עליך שזו השנה אחר חג הפסח תסתלק מן העולם, ע"כ טוב הדבר שתבא ללובלין בצוהר פקד, רבינו קיבל הגזירה באהבה, ובהגיע הזמן המוגבל נסע ללובלין עם בנו הרה"ק ר' יוסף זי"ע, ולקח אתו את הקיטל שלו, רבינו לא אכל ולא שתה ומיעט מאד בשנתו משך כל הזמן, רק עסק בחורה ובתפילה בכל עת ושעה עד שעל ידיו כך נחלש ונפל למשכב.

מתורתו של רבינו

דוקה פה. בטעם ולא יחפש אחר סיבה, וגם אין לך רשות להרהר אחריה, שאין להרהר ולחשוב מראש מה לומר אלא את אשר ישים אלקים בפיו אותו ידבר. ובדברים הללו יצא רבינו ידי חובתו למלאות רצון אותו צדיק באמירת תורה. (שארית ברוך)

מתורתו של רבינו זי"ע

במדבר רבא ריש פרשת יתרו: הה"ד כבוד חכמים ינחלו זה יתרו, ומקשיין ש"כ למה כתוב לשון רבים, חכמים? אמר רבינו זי"ע: כי ח"כ מ"ם הוא ר"ת יתרו כהן מדין חותן משה.

סגולה למקשה לילד

כשהוזכר לפניו אשה שהקשתה בלדתה, הורה רבינו להפוך דלת הבית ממעלה למטה באומרו כי כשהפכין אותיות דלת נעשה מלת תלד, ויעשו כן ומיד יצא הולד בשלום.

זאת חקת התורה אשר צוה יהוה לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרָה אֲדָמָה תמימה אֲשֶׁר אין בה מום אֲשֶׁר לא עָלָה עָלֶיהָ עַל. (פרשת חקת ו"ט ב') ופירש"י לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה ומה טעם יש בא לפיכך כתב בה חוקה גזירה היא מלפניו אין לך רשות להרהר אחריה. וסופר שרבינו שהה פעם בשבת פרשת שלח אחד הצדיקים, וכאשר נתכבד רבינו ע"י אותו צדיק לומר תורה, מיאן רבינו, אמר לו הצדיק ההוא: חובה מוטלת לומר תמיד תורה, ולא דוקא בשעה שיש לו טעם על אמירתו, אלא אף כשאינו חפץ לומר ואין לו טעם שיכריחו לאומרו, גם אז צריך לומר. אח"כ בפרשת חקת שבת רבינו אצל צדיק אחר וגם הוא כיבד אותו לדורש לפני העם. כשגם אז סירב רבינו באמתלא שלא היכן עצמו לכן, אמר לו הרב הצדיק: צריך לומר תורה מבלי לחשוב ולהרהר מה לומר! נענה רבינו ואמר: נראה להעמיס הנימוק ששמעתי עכשיו והנימוק ששמעתי מפי צדיק האחר, לפני שבועיים בדברי רש"י ז"ל בראש פרשתנו, כי הכתוב אומר: זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר: שצוה הש"ת לאמר חוקת התורה בכל עת ועידן, ופירש"י: לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר, כלומר לומר תורה, רק בשעה שיודעין מה טעם יש בה, איזה טעם דוחף אותם לומר תורה, לפיכך כתב בה חקת שלא ירצה לומר

ז שבט תקע"ד

רבי דוד ב"ר שלמה זי"ע בעל מגדל דוד מלעלוב

הרה"ק ר' דוד בידרמן זי"ע"א ראש שושלת לעלוב, נולד בערך בשנת תק"ו לאביו הרה"ק ר' שלמה זי"ע מגזע מלכות בית דוד ע"ה ולאמו הרבנית הצדקנית מרת רבקה ע"ה בשנת תק"ו בעיירה ביאלא

כבר פעלתי השלום בחפלקי, באמרי עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל.

רבינו גר בעיר לעלוב, ואחר פטירת רבו הרה"ק החוזה מלובלין קיבל עליו הנהגת הרבנות והאדמו"רות בעיר לעלוב.

לדיקים המליו עליו, לכו"ב אוחיות לו לב, שיש לרבינו לב רחב לעבודת הבורא עולם.

פעם אחת, היה רבינו שרוי בתענית משבת לשבת, בסוף השבוע כשהלך בדרך הרגיש כאמון נורא, בינתיים עבר על יד מעין נובע מים חיים נחיים וזכים, המים גירו בו את האמון יותר ויותר עד שכמעט החליט לבטל את התענית ולשחות, אבל לאחר שעמד מעט וחשב וסקל בדעתו מה לעשות, התגבר על חולשתו כבש את אמאנו, ופנה לדרכו מבלי לטעום מהמים. כשעבר מרחק רב מהמקום נחשבה בקרבו שמחה עצומה על שעלה בידו לכבוש את היצר. אולם תיכף לכך התבונן ואמר לעצמו: שמחה זו אינה באה מהיצר הטוב אלא להיפך מהיצר הרע שרואה להכשילני בגבהות וגאווה, וכדי להכניע את יצר הגאווה שב על עקבו, קרב אל המעיין ושתה מן המים לרוויה.

בפטירתו נעשה רעש גדול בשמים, וסיפר הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביץ זי"ע"א, שאביו הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשארנאביץ בעל מאור עינים זי"ע"א הי' רגיל לבוא אלכו בחמדות מעולם העליון, ללמוד עמו תורה.

פעם אחת עברו כמה וכמה לילות שאביו לא בא אליו, והאטער מאוד כי לא ידע מה זה ועל מה זה. על איזה חטא מתעכב אביו מלבוא אלכו, לאחר שלשים יום הגיע שוב אביו אליו כמקודם, והסביר לו אביו שמה שלא בא בשלושים יום הללו, הוא מחמת שנסתלק הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע"א ונתכבד לדרוש בעולם העליון משום שלא היה רגיל לומר תורה בזו העולם, והדרשה נמשכה למשך שלושים יום, ולא ראה המאור עיניים להחסיך מהדרשה, ע"כ התעכב ולא בא במשך הימים הללו.

רבינו נסתלק ביום ז' שבט תקע"ד, ומנו"כ בעיר רבנותו לעלוב. כשנסתלק שלחה אשתו הרבנית ע"ה הגביע הכסף מקידוש אל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע"א שכן לו רבינו לפני מותו, התבטא עליו החוזה ואמר: ער איז געווען גרויס, גרויס, און ער האט זיך אפילו פון אונז אויך באהאלטען. ויהי בשבת קודש כשנטל החוזה את הגביע לקדש בו, נזדעזע ונתנו מיד על השלחון, ונטלו פעם שנית, וג"כ הוה כן, וכן בפעם שלישית, ואז אמר החוזה בזה"ל: חבל על דאבדין ולא משתכחין, פירש: שלא נוכל לשכוח אותם, עליהם יש להתאונן.

נשאר אחרינו בניו הק' הרה"ק רבי משה זי"ע"א שמילא מקומו בלעלוב והרה"ק ר' אביגדור זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה איש אלקים ונורא, מנורה הטהורה אספקלריא המאירה, גדול בנגלה ובנסתר, הי' מוכן תמיד למסור נפשו בעבור קדושת שמו יתברך, והיה אהוב ישראל אמתית.

רבינו היה אומר לחסידיו: איך אחס אומרים עלי שאני לדיק הדור, והרי עדיין אני מרגיש בעלמי אהבה לבני זרעתי יותר מלשאר בני ישראל? ובנו חלה פעם במחלה קשה, בני העיר חדרו מאוד לשלומי, התאספו בבית הכנסת להתפלל עבורו, היו מבקרים את החולה תכופות, והתעסקו במסירות בפרוואתו. כעבור זמן מה נתרפא החולה והבריא, חשבו בני העיר למלא את רבינו שש ושמה, והנה מלאוהו בוכה בדמעות שלישי. תמהו בני העיר: למה הוא בוכה? אמר להם רבינו: כשצני נחלה, הכל דרשו לשלומי, התפללו בעדו והתעסקו עמו עד שרפאוהו, ואילו סתם אדם מישראל החולה אין מרעישים את העולם ואין איש שם על לב, ועל דא ודאי קא בכינו....

לדיקים העידו על רבינו גדולות ונאורות, וכמסופר שהרה"ק ר' חיים מאנאן בעל דברי חיים זי"ע"א אמר עליו בזה"ל: "דוד מלך ישראל חי וקים", הרה"ק ר' יעשי' מפרשעדבורז זי"ע"א אמר עליו שכשיבוא משיח בכו"א, יהיה רבינו הדיין של משיח.

אלפי ישראל ובתוכם גדולי ולדיקי הדור הלכו לאורו.

היה מתלמידי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מלזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע"א, ומתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע"א, ודובק כחש להרה"ק ר' יעקב יצחק היהודי מפסיסחא זי"ע"א שהי' אח"כ מחותנו, כי בנו הרה"ק ר' משה מלעלוב זי"ע"א היה חתנו.

רבינו הקפיד מאוד על כיבוד אביו, ומסופר עליו שפעם בבחרותו נסע לרבו הרה"ק הר"ר זי"ע"א בלא ידיעת אביו, כשחזר ונודע לאביו מאין בא, ראה להכוחו במקל, אבל לא מצא המקל, מיד הלך רבינו להביא לו המקל, ואמר לו אבא אל תטעור הרבה בחיפוש המקל, הא כך המקל והנה אותו.

בזכות רבינו נתקדשו רבים לחסידות, מהמפורסמים מהם היו, הרה"ק רבי יעשי' מפשעעדבורז זי"ע"א, הרה"ק רבי חיים דוד דאקטאר זי"ע"א שרבינו עסק רבות עבורו, והרה"ק רבי שמחה בונים מפאסיסחא זי"ע"א. כאשר פגש רבינו את הד"ר ברנהרד, והאפייע עליו לחזור בתשובה, התחיל רבינו לדבר עמו ממדריגות וכו', שאלוהו על כך איך יכולים לדבר ממדריגות כאשר עד עתה עדיין שקוע היה בעוונות, נענה רבינו ואמר, בתוה"ק כחייב ומשכו וקחו לכם, ודרשו חז"ל, משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם לאן של מלוא, מכלל שמיד כשמושכים ידיהם מעוון יכולים להקריב קרבן לה'.

פ"א נסע רבינו עם תלמידו הרה"ק ר' יצחק מווארקי זי"ע"א למקום אחד עבור לעשות שלום שם, והתפלל שם, ואחר התפילה צוה רבינו לרתום העגלה ולנסוע משם, ושאל תלמידו: רבי הלא באחס הנה עבור עשות שלום ומדוע תחזרו מיד? והשיב לו רבינו:

המצות". ומאותו פסוק עצמו הרי לומדים אנו דין נוסף שמצווה הבאה לידך אל תחמיצנה. [ושמרתם את המצות. ר' יאשיה אומר אל תקרי כן אלא ושמרתם את המצות כדרך שאין מחמיצין את המצה כן אין מחמיצין את המצוה אלא אם בא מצוה לידך עשה אותה מיד". מכילתא שמות, פרשת בא ט'הריני מקיים איפוא את הדין שלא להחמיץ את המצוה, ולפסח יזמן לי הקב"ה מצה שמורה אחרת. (כתב סופר)

מתורתו של רבינו ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חקת עולם (פרשת בא י"ב ז') פעם בא אורח לביתו של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע"א ולא היה לו מה לתת לאורח לאכול רק מצה שמורה הייתה בביתו, שאותה הוא שמר מכל משמר לפסח. לקח הרה"ק רבי דוד את המצה השמורה, בישל ממנה מאכל ונתן לאורח לאכול. לתמימת בני ביתו, הוא הסביר: הרי את החיוב של מצה שמורה לומדים אנו מן הפסוק: "ושמרתם את

רבינו הגה"ק רבי צבי הירש קרא אב"ד בוטשאטש זי"ע בעל שו"ת נטע שעשועים נולד אביו הגה"ק ר' יעקב זי"ע

השוממו גדולים וגאונים, והלכו כמה גאונים לראות אותו כמו הגה"ק ר' משולם איגרא זי"ע הגה"ק ר' דוד שלמה אייזשיץ בעל לבושי שרד זי"ע, ורבינו ששמו שמו הטוב יסע גם כן לנדבורנא לראות על קנקנו, ואחרי אשר נוכח לדעת, וידא רבינו בקשר החיתון עם ר' אשר אנשיל, ויקח את בנו העלם הנפלא ר' אברהם דוד לחתן עבור בתו, ואחר הבר מצוה היה השמחת נשואין.

רבינו נסתלק לגני מרומים ביום ח' שבט תקע"ד, ומנ"כ בעיר רבנותו בוטשאטש.

את מקומו מילא אחר פטירתו, חתנו הגה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש זי"ע, א,

ונשאר אחריו שו"ת נטע שעשועים

ובניו הק' הגה"ק ר' יחיאל איכל קרא זי"ע ובנו הגה"ק ר' ישראל אריה קרא זי"ע.

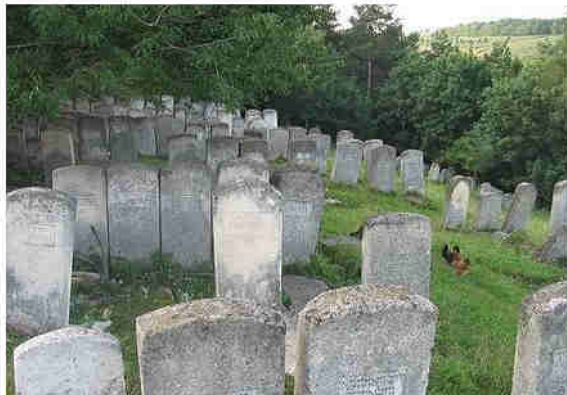
וצותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה מפורסם לאיש קדוש וגורא בוצ"ק חו"פ גאון עמוס המוראה, חריף ובקי בכל חדרי תורה, וכמו שהעיד עליו הגה"ק רבי משולם איגרא מטיסמעניץ אב"ד פרעסבורג זי"ע שרבינו הוא גאון עמוס המוראה בדורו.

ואכן גדולי וגאוני דורו פנו אליו בכל דבר הקשה, וקיבלו תשובות מאירות קולורין לעינים אשר כמפי השכינה נשמעה.

וכמו כן עמד בחליפת מכתבים עם גדולי רבני דורו כגון הגה"ק ר' יעקב מליסא בעל חוות דעת זי"ע הרה"ק ר' אריה לייב הורוויץ מטטאניסלב זי"ע הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות מבראד בעל מטה אפרים זי"ע הגה"ק ר' יהושע העשיל אב"ד טרנפאל זי"ע.

ומסופר בעת נוסעו הגה"ק ר' משולם איגרא זי"ע מעיר מטיסמעניץ לשבת על כסא הרבנות בעיר פרעסבורג, באו רבני הסביבה לקבל ממנו ברכת פרידה, ושאלוהו לפי יפנו בשאלות חמורות, אמר להם: הנני מניח את הגאון ר' צבי הירש קרא אב"ד בוטשאטש, שהוא בעל הוראה מופלג "אין געקאוויטער בעל הוראה", אליו תדרשו בכל דבר הקשה מכם.

רבינו היה תלמיד מורה"ק ר' צבי הירש המגיד מנאדבורנא בעל כמה ה' לבני זי"ע, ונכון לאין מה שרבינו מביא בשם רבו פירש בדרך הלצה במה שאמרו חז"ל: אמר רב פפא לית דעניא מכלבא ולית דעתיר מחזירא (מסכת שבת קנ"ה:). לית דעתיר מחזירא דהיינו שהמורה של איסור אכילת חזיר, היא עשירה ונתקבלה לנכון בשם בני ישראל, עד שבה קבוע כעין הדללה גמורה קבועה ומפורסמת בין עם בני ישראל לאומות העולם. לית דעניא מכלבא דהיינו איסור לשון הרע שהוא כעין כלב נובח, הוא קל בעיני הדבריות, שהרי כולם באבק לשון הרע (עיין מסכת בבא בתרא קס"ה). הרי שאיסור זה של לשון הרע עני בהתפשטות קיומו (תהלה לדוד)

רבינו זכה לחתנו הגדול הגה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש זי"ע, מפורסם על שם ספרו אשל אברהם בן הגה"ק ר' אשר אנשיל וואהרמן זי"ע שהיה הראשון שהחל להיקרא בשם המשפחה וואהרמן על כי נודע כאיש אמת "וואהר מאן" פירושו איש אמת, מגזע הגה"ק רבי שמואל אליעזר איידלס אב"ד אוסטרא בעל המהרש"א זי"ע,

ומסופר שחתנו הרה"ק ר' אברהם דוד זי"ע נולד בעיר נדבורנא והיה הולך וגדול בכשרונות ועלים ונפלאים ונתפרסם בתור ילד פלא, ובהיותו כבר תשע היה כבר מלא וגדוש כש"ס ופוסקים אשר

רבינו הרה"ק רבי שמואל משינאווא זי"ע א, נולד בשנת תקמ"ז

בהגיעו רבינו לפרקו נשא את ז' הרבנית הצדקנית מרת אסתר ע"ה בת הרה"ק רבי אברהם לאנדאו מטשקוב זי"ע א.

רבינו למד תורה אצל רבותיו הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע א, הרה"ק רבי שמחה בונם מפאשיסחא זי"ע א והרה"ק ר' יעקב יצחק היהודי הקדוש זי"ע א, הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאלקא זי"ע א והרה"ק ר' יצחק מנשכין זי"ע, והרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר ראש שושלת גור בעל חידושי הרי"ם זי"ע,

וכמו כן למד והסתופף בכל הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע א, ובכל הרה"ק ר' מנחם מענדל האגער בעל אהבת שלום מקאסוב זי"ע א ועוד.

פעם אחד בא רבינו אל השלחן אצל רבו בעל חידושי הרי"ם זי"ע ולא הי' מקום לישיב, ונדחק בין המסובין, אמר החידושי הרי"ם: בתוה"ק ערך משקים שנה ולמעלה הוא מערך של שלשים שנה מדוע, לא מפני שהוא לא עושה בשנה עם זה לא, אך אפילו עושה שנה כל מה שעושה בן שלשים הוא ג"כ שנה מעט מפני שלא עושה עם התלבוט כנער, נער הוא לשון התחלשות כל יום היא חדשות בעיניו הומד זקן למה הוא דומה. שנה מעט מפני שלא עושה עם.

רבינו התעטר בעטרת הרבנות בכמה עיירות כמו, בראק, שעדליץ, וולאדאווא, ולאוויטש, ובסוף ימיו בעיירה נשלעסקא. אך נודע כרבה של שינאווא.

רבינו ידע מכלובים רבים, וסבל רבות מכאבי ראש מחמת התאמלות בתפלה, ומסופר שקאשר הגיע בפעם הראשונה לרבו הרה"ק רבי ר' שמחה בונם מפאשיסחא זי"ע א, והתלונן על כאביו, אמר לו רבו "תפלה היא עבודה שכלב ולא עבודה שבראש", ומיני אז לא ידע יותר יסורים וכאבי ראש.

בסוף ימיו היה הר"ר בונם סגי נהור ורבינו היה קורא לפניו פרקי מדרש.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום ח' שבט תרל"ה בעיר נשלעסקא, ושם מנו"כ.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו זי"ע

אם בחוקותי תלכו (פ' בחוקותי כ"ו ג') דרש רבינו זי"ע: אל תעמדי במקום אחד, בעבודת ה' יתברך, כי אם "תלכו" תתקדמו בלי הרף ותעלו ממדריגה למדריגה.

אם אדם נותן הודאה על העבר צריך לבקש תיכף על העתיד ואם לאו-אז ח"ו פוסק הטובה. והראיה מלאה שאמרה: הפעם אודה את ה', ולא התפללה על להבא, וכתוב אח"כ ותעמוד מלדת. ואצל רחל שאמרה: אסף אלוקים את חרפתי ואח"כ ביקשה יוסף, ה' לי בן אחר- להבא נולד לה בנימין.

רבינו הרה"ק רבי יעקב קטינא בעל רחמי האב דומ"ץ חוסט זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' יצחק מרדכי זי"ע

לשבת קודש, מיד גירשו את החתול וביטלו את הדג, הרה"ק המהר"ם שיק זי"ע בשמעו מזה, ביקש שיבא לו מדג זה לאכול בסעודת דועל דרעווין, כי רואה לאכול מדג זה.

כמו כן מסופר שפעם פרצה אש ליד דירתו של רבינו, מיד באו תלמידיו ואמרו לו שבער את האש, ושיבא להאיל במהרה את מה שעור יוכל, לפני שדירתו תיהפך למאכלת אש, אבל רבינו נשאר בשלו ואמר: איני מפחד מהאש, כי האש לא תזיק לדירתי, מאחר שאני נוהג בכל מוצאי שבת קודש אחר הבדלה להדליק מחדש את ההבדלה ולכבותה ולהריח מזוהכידעו שזה סגולה שלא יקרה אש בבית) על כן האש לא יוכל להזיק לי. ואכן כן הוה שכאשר נתקרב האש לבית רבינו שקעה האש, וכל העם רואים את הפלא ואת קדושתו של רבינו.

רבינו נסע מדי שנה בשנה להרה"ק ר' חיים ראש שושלת לאנז בעל דברי חיים זי"ע, ושהה בלאנו מקורם ראש השנה עד אחר כל הימים טובים.

וסיפר רבינו שפעם אחת שהיה בלאנו בחג הסוכות שמע מהרה"ק בעל דברי חיים זי"ע שאמר: אם אשמע אני מאחד מאנשי שיאמר שדוקא רבו הוא הדליק ותו לא, אעברנו משרשו! כי יש הרבה עבדים למלך הכבוד, ואלו היה שלום בין הדליקים וחסידיהם, כבר היה בן דוד בא, ולמה יפסול אחד עבודת חזירו ויקפד אם אחד מחסידיו נוסע אל דליק אחר.

כתוב רבינו: חלילה לומר דוקא רבי שלי הוא הדליק הגמור ותו לו. ושמעתי מרבינו הגאון הקדוש רבינו חיים מלאנו, שאמר פעם אחת בסוכה אם אשמע מאחד מאנשי שיאמר שדוקא רבו הוא הדליק ותו לא אעברנו משרשו כי יש הרבה עבדים למלך הכבוד ואילו היה שלום בין דליקים וחסידיהם כבר היה בן דוד בא ולמה יפסול אחד עבודת חזירו ויקפיד אם אחד נוסע אל דליק אחר וכ"ו. (רחמי האב)

כמו כן כתב רבינו: וכ"כ בזמני מי שנוסע באמת לדליק אחד תדיר מסתמא יש לו שורש נשמתו שם ומכאן תוכחה לאותן השוטים המקפידים למי שאינו אינו נוסע דוקא לרבים אף שנוסע לדליק אחר כי מסתמא אין שורש נשמתו שם. (קרבן העני)

רבינו היה גם כן ידיד נאמן להרה"ק ר' מרדכי לייפער מנדבורנא זי"ע בעל מאמר מרדכי, שהיה דר איזה שנים בחוסט.

רבינו נסתלק והחזיר נשמתו ליוצרו ביום ט' שבת תר"ן ומונ"כ בבית החיים חוסט.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' דוד אליהו קטינא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון עולם דליק חסיד ועניו אשר מרוב ענותנותו הסתיר דרכיו הק' והאילו לאור עולם ספריו ספר רחמי האב וספרו קרבן קרבן העני בעילוס שמו.

שימש כדומ"ץ ואב"ד חוסט בזמן שהגה"ק ר' משה שיק בעל מהר"ם שיק זי"ע כיהן כרבה של חוסט, והיה רבינו מאנשי ביתו, עייל ונפיק אצלו בעל עת ועת, והמהר"ם שיק היה נוהג בו כבוד גדול, ובשאלות שהוא עצמו נטה להחמיר בהן, ורבינו הדיין פסק לקיבל, היה המהר"ם שיק נוהג להעביר את השאלות אליו.

הגה"ק ר' יהושע גינז אב"ד אפ"ז זי"ע כתב בספרו הרי בשמים: שפעם נתוועד זקנו הרבני הגגיד החסיד ר' מאיר הכהן לעבאוויתש ז"ל מסיגעט בסעודת חתונה ביחד עם המהר"ם שיק זי"ע ובהיות שבתו של ר' מאיר הגיעה לעונת השידוכין, על כן ביקש מהמהר"ם שיק זי"ע שיציע לו בחור מצוין מתלמידי ישיבתו, להיות לבתו המהוללה, והוא נכון לספק האטריות שיוכל לשבת בלהל של תורה מתוך מנוחה והרחבת הדעת, והורה לו המהר"ם שיק זי"ע לבחור בתלמידו המופלג הב' יעקב יוסף גינז מענטא [לימים נתפרסם שמו כרבה של ק"ק דיסערמין הגה"ק ר' יעקב יוסף גינז בעל הרי בשמים זי"ע] באלותו מעמד נכח גם רבינו הדיין דק"ק חוסט, נענה רבינו ואמר להמהר"ם שיק זי"ע: שאין השידוך מולאח חן בעיניו, משום שמואלו של הבחור הוא מעיר זענטא האשכנזית, ור' מאיר נמנה על חסובי הבעל הבתים בעיר סיגוט החסידית. השיבו המהר"ם שיק זי"ע על כך: מאן געפיין מער דער טאשער רב זכרנו לברכה הוא הרה"ק ר' משה פייש לאווי ראש שושלת טאהש הגה"ק השרף מטאהש זי"ע) איז אויך איין אויבערלענדער בחור געווען, און איז דאך א גוטער יוד געווארען.

כמו כן פתח רבינו ישיבה בחוסט, ששם למדו הרבה בחרים מבתי עניים.

רבינו היה נוהג לסבב בגלילות מאמרמרש, ועבר בכל בתי העניים ששם הוליא את הבחרים היקרים שלא היו להם היכן ללמוד, ומי שידאג עבורים, והכניסם לישיבתו ודאג להם כאב.

כן למד עמהם שעות על גבי שעות בשיבתו הפרטי.

אחד מתלמידיו רבינו סיפר: שפעם כליל שישי שמענו מהמטבח של רבינו אחד לוועק ראטעוועט מיר! מיד נכנסו לשם, וראו חתול עומדת ליד הכיר של הדגים שהוכנו

חוסט בית החיים

נטה ידך וישיבו המים: ולעיל בשעת הבקיעה כתיב הרים את מטך ונטה את ידך? יש לומר דלענין הבקיעה שהיתה מלאכה גדולה לשנות הטבע ה' צריך תרתי, הרמת המטה ונטיית היד. אבל להשיב המים שה' דרך הטבע ה' די בנטיית היד לחוד.

לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש. ר"ת ה-י-ו-ה הוא הצירוף של חודש שבט, ולכן חל תמיד פרשת בשלח בשבט.

בגמרא: קשה לזווג זווגים כקרעת ים סוף פי דאיתה בזהר ויחי: דהרבה פעמים מזמנין לו לאדם אשה הגונה והוא מקלקל מעשיו ונותנים אותה לאחר, ואח"כ כשמתקן מעשיו מחזירין לו זיווג, ודוחין את השני. וזה קשה קמיה קוב"ה לדחוי בר נש מקמי אחרא עיי"ש. וכן היה בשעת קריעת יום סוף שטען שר של ים מה נשתנו אלו מאלו ואף על פי כן נדחו מצרים.

כתוב רבינו בשם הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע: כל האומר שלשה פעמים כל ספר התהלים ביום אחד הוא חשוב כתענית משבת לשבת. (רחמי האב)

סגולה לגדול בנים בקדושה ובטהרה:

צריך להשיג בכל עת על הילדים שיהיו נקיים מכל לכלוך וליטול ידיהם שחרית כדינו.

לפי שרור רעה שורה על הידים ומטמא אותם כל היום.

הרי לנו שני טעמים על החובה ליטול ידי הקטנים: א' שלא יטמאו את המאכלים במשך היום. ב' כי הוא סגולה שיגדלו בקדושה ובטהרה.

מתורתו של רבינו זי"ע

י שבט תקע"ג

רבי שלמה ב"ר אברהם זי"ע המגיד מסקאהל

רבינו הרה"ק רבי שלמה פלאם לוצקער בעל דברת שלמה זי"ע א המגיד מסקאהל, נולד לאביו הרה"ק רבי אברהם פלאם זי"ע א

רבינו היה איש קדוש מאוד גאון עמוס הנגלה ובנסתר, רוב תורתו שאב מרבו המובהק הרה"ק המגיד הגדול הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע א. בצעירותו הסתיר מעשיו מבני אדם מאוד, ובישל וחילק המאכלים ליושבי שולחנו של רבו הק'.

סיפר הרה"ק רבי מרדכי מנעשכין זי"ע א, שפעם הגיע בעש"ק הרה"ק ר' יעקב יצחק הכוויץ החוזה מלובלין זי"ע בימי חורפו קודם שנתפרסם, לרבו הרה"ק הרב"ב ממעזריטש זי"ע א, ורבינו ששימש כמשרת ערך את הי"צ חלות על השו"ט, הרה"ק מלובלין בעניו ידע שלא יהיה לו מה לאכול בסעודת מלוה מלכה, ע"כ המחין עד שיאלץ כולם, ולקח לו פרוסה מן הי"צ חלות עבור סעודת מלוה מלכה. כשצא המגיד הגדול להשולחן שאל מהו החלה הפרוסה כאן, נענה רבינו ואמר אין זה כי אם מעשה ידיו של האיש מפולין (וכך כינוי את החוזה מלובלין), שלח המגיד אחריו, ונתבהל החוזה מאוד, וסיפר לרבו עובדא היכא הוא שידע שלא יהיה לו על מלוה מלכה. הגיח המגיד את ידיו הק' על כתפי תלמידו החוזה וזכרו יהא רעוא שתסעד מלוה מלכה מתוך הרחבה (קונטרס אחרון).

ובשהגעו לפרקו נשא לבת הגה"ק ר' יצחק אייזיק הכהן זי"ע. אחר פטירת המגיד ממעזריטש זי"ע ב"ט כסלו תקל"ג, נתגלה גודל קדושתו של רבינו, ושמעו הלך בכל המדינות כאיש מופת, וגדולי ישראל היו תלמידיו ובתוכם הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע והרה"ק ר' משה לייב ערליך מסאסוב זי"ע.

בשנת תקל"ז הקים רבינו בית הדפוס יחד עם חתנו הרה"ק ר' יצחק אייזיק זי"ע שם הי' המדפיס הראשונים של ספרי החסידות וכתבי האר"ז גם ליקט רבינו את תורתו של רבו המגיד הגדול זי"ע וערכם לספר והואילם לאור בשם "מגיד דבריו ליעקב", רבינו בעלזמו קרא את ספרו בשם דבר"ת שלמה, כי דבר"ת ר"ת תלמיד רבינו ר' דוב צער.

וכתוב רבינו בהקדמה: פ"א שאל אחי אדמו"ר למה אין אני כותב מה שאני שומע? והשבתי מפני עומק המושג, גם אמרתי כי ראיתי כותבי כתבים מקלרים מאד מכוונת אדמו"ר, ולפעמים אינם מבינים וכותבים לפי הבנתם. ואמר לי: אלפ"כ איך שיהי' נכתב הכל טוב למען היות למזכרת לעבודה הבו"ה.

רבינו שימש כרב ואב"ד בעיר לוצק שעל שמה הוא נקרא ולאחר מכן שימש כרב בעיר קוריץ ובסוף ימיו עבר לעיר סקאהל שם שימש כרב וכמגיד משרים.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום י' שבט תקע"ג. ומונ"כ בבית החיים בעיר סקאהל אוקראינה. נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' דוב צעריש פלאם הנקרא הסגי נהור מאלעסק זי"ע המפורסם במופתיו. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

בית החיים בסאהל

שנעשה בו ונעשה גם היום להם ניסים, וז"ש בניסן נגאלו, ונתקשר בזה הזמן בחינת הגאולה, ולכן אז הם עתידין ליגאל, ר"ל שהם מוכנים ועתידין לגאולה כשיכינו לבבם כנ"ל יותר משאר הימים. (דברת שלמה)

ואם מזבח אבנים תעשה לי: דכמו בבנין אבנים שבונים להנצל מזרם וממטר. כן ע"י תורה ומצות בונה אדם לעצמו בית להנצל מזרם וממטר כי ימטר על רשעים פחים, וז"ש ואם מזבח אבנים תעשה לי ע"י תורתך ותפלתך. הזהר: לא תבנה אתהן גזית: שלא יהי' מעשיך כזויות מחוטבות ומצויות למען יהנו בני אדם או שאר פניות, כי ע"ז פן חרבך הנפת עליה ותחללה, וגם, לא תעלה במעלות על מזבחך, שלא יהי' לך גדלות ורוממות ע"י מעשיך (לב שמח)

כתוב רבינו: הגאולה העתידה שתהא גאולה עולמית, תהא גאולה בדרך הטבע, כי הניסים הם לפי דוחק הזמן, ולכן הם נמשלים חלילה, כי סמוך לגאולה ואחר הגאולה אין צורך בניסים ובקמות. (דברת שלמה אסתר)

כתוב רבינו: שמעתי ממורי זללה"ה בשם הבעל שם טוב זי"ע: כראשי הדור הם בשמחה, הוא מעורר שמחה לכל העולם.

מתורתו של רבינו זי"ע

ותיראן המילדות את האלקים ותחיין את הילדים (שמות א') לכאורה לא מובן איזה מעשה רב עשו המילדות בכך שלא רצחו נפשות ילדי ישראל, והרי אף בן נח כבר היה מצווה על איסור שפיכת דמים? במאר רבינו: כי פרעה מינה אותן את יוכבד ומרים לשררות, שהיה רק הן ממונות בדבר המלכות על היולדות, והיתה הברירה בידן למאן ולא לקבל המינוי על עצמן, אלא שהיו חוששות פן יקבל המינוי משהו אחר, ברורכי שיכנוע למרות פרעה ויעשה רצונו לשפוך דם ילדי ישראל, לכן הסתכנו מרצון וקבלו המינוי על עצמן, מתוך החלטה להפר זממו של רשע, ולכן ציינה התורה את מסירתן לשבח. והוסיף רבינו לבאר בעקבות חידושו זה גם הפסוק: וייטב אלקים למילדות וירב העם ויעצמו מאד. הדברים תמוהים: וכי מה ענין זה לזה? וכי בגלל שהטבח ה' למילדות, לכן התרבה העם והתעצם? אלא הסביר רבינו: הדבוקות בה' וביראתו וקיום מצותיו מכוונים בשם כולל, טוב, והכוונה בפסוק: וייטב אלקים, היא, שהקב"ה השפיע להם גדול הרגשת התענוג שביראתו וקיום רצונו, ולכן נתעוררה בהם התשוקה להסתכן ולקבל על עצמם המינוי, כאמור, כדי להציל ילדי ישראל, וממילא היו גורם ישיר שהעם ירבה ויתעצם. (מעיינות הנצח)

ידוע מה שאמר האר"ז ל' כי כשנעשה נס באיזה יום, אז מתקשר בחינת הנס ההוא באותו זמן, ובכל שנה באותו הזמן מתנוצץ הנס ההוא, וכן באיזה דבר ובאיזה אדם שנעשה נס בו ועל ידו, כמ"ש חז"ל נשלח לנחום איש זו שמועמד בניסים הוא, ר"ל שנתקשרו בו בחינת הניסים, וכן בהזמן כנ"ל ולכן כישראל מכינים עצמם ומעוררים לבבם בזמן הזה לאביהם שבשמים, אזי נפתח כל מקור הנס

רבינו הרה"ק רבי שלמה פלאם לוצקער בעל דברת שלמה זי"ע א המגיד מסקאהל, נולד לאביו הרה"ק רבי אברהם פלאם זי"ע א

וכתוב רבינו בהקדמה: פ"א שאל אותי אדמו"ר למה אין אני כותב מה שאני שומע? והשבתי מפני עומק המושג, גם אמרתי כי ראיתי כותבי כתבים מקלרים מאד מכוונת אדמו"ר, ולפעמים אינם מבינים וכותבים לפי הבנתם. ואמר לי: אעפ"כ איך שיהי נכתב הכל טוב למען היות למזכרת לעבודת הבורא.

רבינו שימש כרב ואב"ד בעיר לואק שעל שמה הוא נקרא ולאחר מכן שימש כרב בעיר קוריצ' ובסוף ימיו עבר לעיר סקאהל ששם שימש כרב וכמגיד משרים.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום י' שבט תקע"ג. ומנו"כ בדיית החיים בעיר סקאהל

אוקראינה. נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' דוב צעריש פלאם הגקרא הסגי נהור מאלעסק זי"ע המפורסם במופתיו. זכורו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה איש קדוש מאוד גאון עמוס הגולה ובנסתר, רוב תורתו שאב מרבו המובהק הרה"ק המגיד הגדול הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע א. בצעירותו הסתיר מעשיו מבני אדם מאוד, ובישל וחילק המאכלים ליושבי שולחנו של רבו הק'.

סיפר הרה"ק רבי מרדכי מנעשני זי"ע א, שפעם הגיע בעש"ק הרה"ק ר' יעקב יצחק הרוויז החוזה מלובלין זי"ע בימי חורפו קודם שנתפרסם, לרבו הרה"ק הרב"ב ממעזריטש זי"ע א,

ורבינו ששימש כמשרת ערך את הי"צ חלות על השו"ע, הרה"ק מלובלין צעניו ידע שלא יהיה לו מה לאכול בסעודת מלוה מלכה, ע"כ המתין עד שיאלץ כולם, ולקח לו פרוסה מן הי"צ חלות עבור סעודת מלוה מלכה. כשבא המגיד הגדול להשולחן שאל מהו החלה הפרוסה כאלו,

נענה רבינו ואמר אין זה כי אם מעשה ידיו של האיש מפולין וכך כינוי את החוזה מלובלין, שלח המגיד אחריו, ונתבבל החוזה מאוד, וסיפר לרבו עובדא היכא הוה שידע שלא יהיה לו על מלוה מלכה. הניח המגיד את ידיו הק' על כתפי תלמידיו החוזה וביכרו יאה רעוא שסעוד מלוה מלכה מתוך הרחבה. (קונטרס אחרון)

וכשהגיעו לפרקו נשא לבת הגה"ק ר' יצחק אייזיק הכהן זי"ע. אחר פטירת המגיד ממעזריטש זי"ע ביי"ט כסלו תקל"ג, נתבבל גודל קדושתו של רבינו, ושמו הלך בכל המדינות כאיש מופת, וגדולי ישראל היו תלמידיו ובתוכם הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע והרה"ק ר' משה לייב ערליך מסאסוב זי"ע.

בשנת תקל"ז הקים רבינו בית הדפוס יחד עם חתנו הרה"ק ר' יצחק אייזיק זי"ע שהם הי' המדפיסם הראשונים של ספרי החסידות וכתבי האריז"ל גם ליקט רבינו את תורתו של רבו המגיד הגדול זי"ע וערכם לספר והוא יאסר לאור בשם "מגיד דבריו ליעקב", רבינו צענמו קרא את ספרו בשם דבר"ת שלמה, כי דבר"ת ר"ת תלמיד רבינו ד'ב צ"ע.

מתורתו של רבינו זי"ע

שנעשה בו ונעשה גם היום להם ניסים, וז"ש בניסן נגאלו, ונתקשר בזה הזמן בחינת הגאולה, ולכן אז הם עתידין ליגאל, ר"ל שהם מוכנים ועתידין לגאולה כשיכינו לבבם כנ"ל יותר משאר הימים. (דברת שלמה)

ואם מזבח אבנים תעשה לי: דכמו בבנין אבנים שבונים להנצל מזרם וממטר. כן ע"י תורה ומצות בונה אדם לעצמו בית להנצל מזרם וממטר כי ימטר על רשעים פחים, וז"ש ואם מזבח אבנים תעשה לי ע"י תורתך ותפלתך. הזהר: לא תבנה אתהן גזית: שלא יהי' מעשיך כזויות מחוטבות ומצוירות למען יהנו בני אדם או שאר פניות, כי ע"ז פן חרבך הנפת עליה ותחללה, וגם, לא תעלה במעלות על מזבחי, שלא יהי' לך גדלות ורוממות ע"י מעשיך (לב שמח)

כתוב רבינו: הגאולה העתידה תהא גאולה עולמית, תהא גאולה בדרך הטבע, כי הניסים הם לפי דוחק הזמן, ולכן הם נמשלים כלילה, כי סמוך לגאולה ואחר הגאולה אין צורך בניסים ובקמות. (דברת שלמה אסתר)

כתוב רבינו: שמעתי ממורי זללה"ה בשם הבעל שם טוב זי"ע: כראשי הדור הם בשמחה, הוא מעורר שמחה לכל העולם.

ותיראן המילדות את האלקים ותחיין את הילדים (שמות א') לכאורה לא מובן איזה מעשה רב עשו המילדות בכך שלא רצחו נפשות ילדי ישראל, והרי אף בן נח כבר היה מצווה על איסור שפיכת דמים? מבאר רבינו: כי פרעה מינה אותן את יוכבד ומרים לשררות, שהיהו רק הן ממונות בדבר המלכות על היולדות, והיות הברירה בידין למאן ולא לקבל המינוי על עצמן, אלא שהיו חוששות פן יקבל המינוי משהו אחר, ברבוכי שיכנע למרות פרעה ויעשה רצונו לשפוך דם ילדי ישראל, לכן הסתכנו מרצון וקבלו המינוי על עצמן, מתוך החלטה להפר זממו של רשע, ולכן ציינה התורה את מסירותן לשבח. והוסיף רבינו לבאר בעקבות חידושו זה גם הפסוק: וייטב אלקים למילדות וירב העם ויעצמו מאוד. הדברים תמוהים: וכי מה ענין זה לזה? וכי בגלל שהטיב ה' למילדות, לכן התרבה העם והתעצם? אלא הסביר רבינו: הדביקות בה' וביראתו וקיום מצותיו מכונים בשם כולל, טוב, והכוונה בפסוק: וייטב אלקים, היא, שהקב"ה השפיע להם גדול הרגשת התענוג שביראתו וקיום רצונו, ולכן נתעוררה בהם התשוקה להסתכן ולקבל על עצמם המינוי, כאמור, כדי להציל ילדי ישראל, וממילא היוו גורם ישיר שהעם ירבה ויתעצם. (ממעינות הנצח)

ידוע מ"ש האריז"ל כי כשנעשה נס באיזה יום, אז מתקשר בחינת הנס ההוא באותו זמן, וככל שנה באותו הזמן מתנוצץ הנס ההוא, וכן באיזה דבר ובאיזה אדם שנעשה נס בו ועל ידו, כמ"ש חז"ל נשלח לנחום איש ז' שמלמד בניסים הוא, ר"ל שנתקשרו בו בחינת הניסים, וכן בהזמן כנ"ל ולכן כישראל מכינים עצמם ומעוררים לבבם בזמן הזה לאביהם שבשמים, אזי נפתח כל מקור הנס

רבינו הרה"ק ר' יוסף יואל יוסף יואל אב"ד מאניסטרשיץ ואח"כ אב"ד חאדרוב בעל יד יוסף זי"ע

רבינו היה גאון מופלג בגלגלה ובנסתח, ומתמיד גדול ודרכו מפורסם, ואף כי היה איש חולי וידוע מכלאבות, עם כל זה הקדיש כל ימיו לתורה וגם לרבות הלילות, ושת נפשו כעפר לכל, עניו וספל רוח אשר אין דומה לו.

תפלתו ועבודתו היה במסירות נפש ממש, החמיר על עצמו בגדרים וסייגים פרטיים ודקדוקיים, ככה תורתו ותפלתו היה פועל יצועות גדולות ונוראיות, ומספרים ממנו ענינים נוראים ונפלאים אשר עין בעין ראו את רוח קדשו, וכאשר גזר אומר כן היה ונתקיים בו ותגזר אומר ויקם כך לדיק גזר והקב"ה מקיים.

היה אב"ד קרעטשניף והגליל, ומה נהדר בקדוש היה, בהתאסף ראשי עם לשמוע מלתא דאיתא מדרשא, עומד ודורש כמי הגבורה, ונפקין מפיו זקוקין לנורא כל השומע קולו תלכנה אזניו, ומראהו כמלך אלפים נורא, עניו האירו כלפידו אש וברקים, ודקש דברים נעימים ומתוקים, יקרים מפנינים, ערבים לשומיעיהם מנופת אופים, ודברים היוצאים מלבו הטוהר יכרו חדרי בטן, שגם אכנים שחקו מים לקול מוסריו.

הסחופף כלל לדיק רוצין וטשארטקוב.

חיבור ספר נפש דוד על התורה, התכתב בהלכה עם רבים מגדולי דורו, עם הגה"ק מהרש"ק מזכרל זי"ע והגה"ק ר' יואל אונגר מפאקש בעל ריב"א זי"ע הרה"ק ר' אשר אנשיל יונגרייז מטשענגער בעל מנוחת אשר זי"ע. ותשובות אליו, מופיעות בשו"ת שאל ומשיב, שו"ת בית שלמה, ועוד

בהגיע לפקדון נשא להרבנית האדוקת מרת שיינדיל לאה ע"ה בת הגה"ק ר' יצחק אייזיק מסטריא זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל מהאלישיץ זי"ע ולמעלה בקדוש מגזע הגה"ק רבינו העשיל מקראקא בעל תוכות התורה זי"ע ומגזע הגה"ק רבינו דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הט"ז זי"ע והגה"ק רבינו שבתי ב"ר מאיר הכהן בעל הש"ך זי"ע

נסתלק לגני מרומים י"א שבט בקרעטשניף בשנת תרל"ט, ושם מנוחתו כבוד

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הגה"ק ר' יצחק אייזיק מטבריה זי"ע והגה"ק ר' משה מסינגער זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו, ודרשו חז"ל זהו השחזת סכין בערב שבת. (הובא בב"ח בטא"ח סימן ר"ס) והרמז כן דאיש ישראל הרוצה לעשות איזה עבודה צריך תחלה לקשר המחשבה להעבודה שיאמר במחשבתו שברצוני לעשות עבודה זו, וידוע שבמחשבה אין כח הרע לינק, ממילא זה מסייע שהעבודה היא בקדושה ובטהרה, ולכן קודם ברכת המזון אנחנו מזמנים ואומרים: נברך אלקינו, כי באכילה יש יניקה מכחות הרע והם רוצים להתחבר גם כן בבהמ"ז, ולכן מזמנים ואומרים נברך, ועל ידי זה יתפרדו פועלי און מהקדושה, וממלא כשאדם רוצה לעשות עבודה להש"ת צריך תחלה לקשר המחשבה, ובה ינצל מכל הדברים רעים, וזהו והכינו את אשר יביאו, מה רוצה להביא לעשות איזה ענין קדושה צריך הכנה במחשבה ובה משחזי הסכין נגד כל הכחות רעים לבטל אותם על ידי התקשרותו במחשבה. (נפש דוד)

מתורתו של רבינו זי"ע

מה תצק אלי דבר בני ישראל ויסעו: יש לומר, כי ידוע דתפלת רבים נענה כל השנה כולה, ותפלת יחיד אינו נענה כי אם בעש"ת. וזהו: מה תצק אלי, אתה יחיד ויחיד אינו נענה תמיד, דבר אל בני ישראל, והם רבים ויסעו.

איתה במדרש פליאה: הים ראה ויגוס, מה ראה ברייתא דרבי ישמעאל ראה, והוא תמוה? ויש לומר: דאיתה במד"ר דהים לא רצה לקרוע לפני משה וישראל ואמר אני גדול מכם שאני נבראתי בשלישי והאדם נברא בששי. אולם זה תינח אי לא אזלינן בתר המחשבה אבל אי אזלינן בתר המחשבה איז זה טענה, משום דאיתה (במד"ר בראשית פ"א) דישאל היו במחשבה לבראם קודם שנברא העולם. (וכ"כ הר"ן בנדרים ל"ט ב' ד"ה שבעה) והנה איתה (מסכת שבת דף ס"ד א') תנא דבי ר' ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור, ר"ל דוד המלך כפרה, והיינו להביא קרבן הא לא חטאו במעשה זנות? ומשני: מפני שזנו עיניהם מן העררה, ומכאן זה הרהרו במחשבתם בעבירה. נמצא מוכח מזה דלדעת ר"ש אזלינן בתר המחשבה. וזה שאמר: כיון שראה הים ברייתא דר' ישמעאל, שאזלינן בתר מחשבה וממילא נבראו ישראל תחלה ולא היה לים שום טענה נגדם ולכן ויגוס.

יא שבט תרע"ט

רבי יהודה צבי הכהן ב"ר אורי זי"ע מסאמבור

הרה"ק רבי יהודה צבי הכהן יאלעס מסאמבור גליציה זי"ע אחי של הרה"ק ר' שלום הכהן יאלעס מסטריא וסאמבור זי"ע הרה"ק ר' נחום הכהן יאלעס מחירוב זי"ע. נולד לאביו הרה"ק ר' אורי הכהן יאלעס ראש שושלת סאמבור בעל אמרות טהורות זי"ע בן הגה"ק ר' אפרים צבי הכהן יאלעס מלבוב זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקות מרת שרב יענטא ע"ה בת הגה"ק ר' שמעון טנא דומ"ץ ומגיד מישרים בעיר קאמארנא אוקראינה זי"ע מגזע הגה"ק רבינו ר' דוד אב"ד לבוב בעל טורי זהב זי"ע ומגזע הגה"ק רבינו ר' יואל סירקש אב"ד אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע

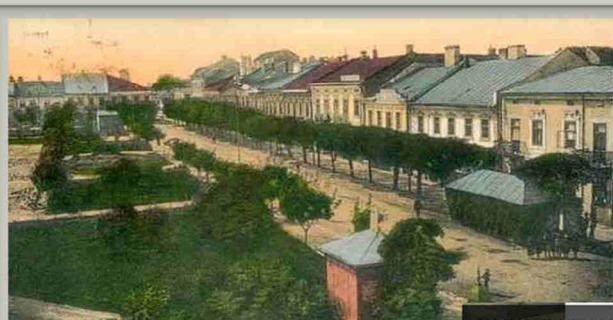
רבינו היה קדוש ישראל חו"פ בוצ"ק תלמיד מאביו הק'.

בשנת תר"ע בשבת פרשת שקלים א' דראש חודש אדר ב' תוך כדי אמירת כתר נסתלק אביו הק' מפני כל קהל ועדה, ורבינו ואחיו הק' לא ראה ליטול עליהם את הנהגת החסידות, עם כל זה היה רבינו כמנהיג בעיר סאמבור ורבים הלכו לאורו.

נסתלק לגנזי מרומים בי"א שבט בשנת תרע"ט ומונו"כ בעיר סאמבור ליד קבר אביו הק'.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אלעזר הכהן יאלעס מבוקרעשט זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הרה"ק רבי ישראל אברהם אלטר לאנדא אב"ד עדעלין בעל חתן ישעי זי"ע אחי הרה"ק ר' משה צבי לאנדא דומ"ץ בקליינווארדיין בעל שולחן מלכים זי"ע והרה"ק ר' בנימין זאב לאנדא אב"ד לעגענמיהאלי זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' שלום דומ"ץ וועלאווע זי"ע בן הגה"ק ר' נפתלי דוב לאנדא זי"ע. ולאמו הצדקות מרת אידל ע"ה בת הגה"ק ר' בנימין זאב הלוי שטיינבערג זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל זי"ע בן הגה"ק ר' דוד זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל זי"ע בן הגה"ק ר' יהודא לייב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל בן הגה"ק רבינו ר' דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הטורי זהב זי"ע חתן הגה"ק רבינו ר' יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע

שמים, וכך עלתה לו צהי"ת כי לכסוף נהוו רובם ככלם יריאם ושלמים קהלת מפוראה במדינה לשם לתפארת ולתהלה, זה הי' מעשי ידיו בקהלתו, וכן נהל ישיבה גדולה נאה, בחורי חמד למאות והרביץ תורה הק' לאלפים תלמידים,

מהם רבנים מנהיגים הגונים וישרים, ומהם הרה"ג ר' שמואל באלגער מכפר לאבאש ז"ל הרה"ג ר' בנימין בענגיט גוטמאן מטיסא פאלגאר ז"ל הרה"ג ר' חיים בן זיון גרינפעלד מכפר שרקאזא ז"ל הרה"ג ר' חנניא יו"ט ליפא גרינפעלד ממעזאקוועסאהאזא ז"ל הרה"ג ר' עזריאל האנז בכפר דאראז ז"ל הרה"ג ר' חנניא יוס טוב ליפא ווייס מטאהש מאנטריאל ז"ל הרה"ג ר' אהרן ישעיה זאלצער בעיר ה' ביסערמין ז"ל הרה"ג ר' מרדכי מאיר זאלצער מניר באטאר ז"ל הרה"ג ר' אלכסנדר לאנדא ממשיקאלץ ז"ל הרה"ג ר' יהושע לאנדעסמאן מאהעלי ז"ל הרה"ג ר' מרדכי פישמאן ש"צ בכפר באלדווא ז"ל הרה"ג ר' שלום פריעדמאן ממשיקאלץ ז"ל הרה"ג ר' אריה ליבש הכהן קאהן מעיר ערליי ז"ל הרה"ג ר' משה שלמה יואל קאפעל ממעזאקוועסאהאז ז"ל הרה"ג ר' חיים יעקב משה קרויז אב"ד ראגענדארף ז"ל הרה"ג ר' שמואל שווארץ ז"ל הרה"ג ר' ישראל משה שטיינבערגער בניר באטאר ז"ל ורובם ככלום תלמידי חכמים יריאם ושלמים על דעת רבם והיו לשם ולתפארת בישראל והכירו כל אחד ואחד כי הוא מתלמידיו של אברהם אבינו.

וכמו שהשלים את עצמו בחוריה ועבודה, השלים את עצמו ביתר שאת ויחיה עז במדה השלישית בגמלות חסדים כי פזר נתן לבזיונים יותר ממה שהי' ידו משגת הן בזמון הן במאכל ומשקה שהיו עניים בני ביתו כפשוטו וכמדדשו שהי' מאלמס לבני ביתו כדי שיוכל להשפיע לנזכרים והיו עניים בני ביתו בהתנהגות ביתו, כמו שראה וקידל אלל מר חמיו הר"ר ישעיאל זי"ע,

ובצרות השנים ויגדל האיש הלך וגדול עד כי גדל מאד ונתפרסם גאונו ולדקו בכל המדינז וגדולים וקטנים השקימו לפתחו ונהרו אליו בשאלות נחוצות בדברים הנוגעים אל הנשמה והשיב לשואליו איש כשאלותיו פתר להם בדברים ברורים וישרים ממקורות נאמנים מש"ס בבלי וירושלמי ופוסקים ראשונים ואחרונים.

ביום י"ב לחודש שבט שבת חל חיים והלך לחי' החיים ועלתה נשמתו הק' השמים ומונ"כ בעיר עדעלין,

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל

וגם לרבות שם הרביץ תורה הק' לבחורים ואזכרים אשר שמו זלמא דבריו הטהורים, מלאים זיו ומפיקים נוגה, הן בדברי תורה והן בדבר עבדות ה' שכלו אללו שירה להם דרך ה' ילכו בה ותקע בצלצם אהבת תורה ויראת שמים בדבריו היואלים מן הלל ונכנסים ללב, וככה יצא שם בבית חמיו הק' י"ח שנה וחלוך וגדול עד כי גדל מאוד בחורה בקדושה ובטהרה.

ובאותו פרק התרחש שמה הרה"ק ר' אברהם שלום האלבערשטאם מסטראפקוב הי"ד זי"ע וראה עבודתו והתמדתו תמימתו והתנהגותו חפז ומיד אמר כי לא נאה ולא יאה לאיש כמותו להיות נחבא אל הכלים רק כזה שעד ששה חדשים יקבל על שכמו עדה הקדושה בישראל להיות להם לרועה נאמן, וכך הוה ככלות השנה חדשים באו ראשי העדה דק"ק עדעלין והפליגו אותו מאד שהי' להקין להם וללמוד להם הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשו, ולגדול בקשם קבל עליו עול זה כראון לדיק וקדוש הג"ל.

עשרים שנה נהג עתו בחוקף ועזו והי' כל הדבר הגדול והקטן

וסיפר שהר"ר נפתלי היה חסיד סטרעטין ואיזה זמן לא נוסע עדיין בצניס, והזכיר עצמו פעמים הרבה לפני רבו הרה"ק מסטרעטין זי"ע אמנם לא נוסע, אמרו אנשים שישם לרביים אחרים, אבל לא ראה מטעם היותו חסיד סטרעטין. פ"א היה הרה"ק ר' יחזקאל אייזיק אייכענסטין מזידיטשויב זי"ע בעיר וואלאווע, הפליגו האנשים שיזכר עצמו בפני הרה"ק, הלך והזכיר עצמו, וכידוע שהרה"ק מזידיטשויב זי"ע היה אומר שיש לו ארגונקעסטלן עם נשמות וביקש מעות, אמר הרה"ק רי"א להר"ר נפתלי: יש לו עוד שני נשמות בהארגו, ילד וילדה, באזה מהם תראה? ענה הר"ר נפתלי: רואה אני את שניהם. ביקש ממנו הרה"ק סכום כך וכך, והר"ר נפתלי נתן לו איינגאבע ולשנה הבאה נולד הרה"ק ר' שלום ובשנה שלאחריה נולדה לו בת. כשהיה הילד ר' שלום בן שנתיים נחלה מאד והרופאים ייאסרוהו, ואז הוסיפו לו שם חיים, אמרו אנשים להר"ר נפתלי: עדיין לא שילמת היתרון מהחוב להרה"ק ר' אייזיקל זי"ע, סא אליו מהר ושלם לו החוב. הר"ר נפתלי שהיה עני ולא היה בידו כלום, אבל היה לו טעריקשער טלית שקיבל בירושה, אשר את הטלית הזה הביאו להרה"ק ר' יעקב יחזקאל הארויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע שיריחו אם יש בו שטענזוכה התנהגו אז החסידים וליקח את הטלית זה ונסע לזידיטשויב, כשנכנס לחדר הרה"ק מהרי"א זי"ע סיפר לו שבנו נחלה והוא נותן את הטלית לתשלום חובו, אמר הרה"ק: ללאיך לריד ליתן לי את הטלית, ואמר על בנו: אם הוא עדיין בחיים יהי אן אלטער ערליכער איד און א גרויסער תלמיד חכם, חזר הר"ר נפתלי לביתו וקמעא קמעא נתרפא מחוליו.

רבינו היה נשך הגדול גאון האמיתי לדיק תמים ומפורסם, למד תורה מחור יסורים משים לילות כימים, עוד בימי נעוריו הי' שוקד על דלתי בית המדרש ובחוריה הי' יגה יומם וליילה, וקיבל הרבה מרבו מהגה"ק ר' יהודה גרינוואלד זי"ע אב"ד סאטמאר בעל זכרון יהודה זי"ע אשר רוב ימי בחורותיו שאב מים מבאר תורתו ומנועם זיו קדושתו עד כי ראה רבו גדול מעלותיו כי ידיו רב לו בש"ס ופוסקים וסמכה בשתי ידיו הק' להורות וללון ולהיות רב ומורה בישראל כאחד המורים הגדולים, וכן סמכו הגה"ק בעל הלבושים ממאד זי"ע והפליא במקלת שבתו בפניו, וגם הי' מוסמך מהגה"ק ר' משה גינו' שלעזינגער אב"ד קערעסטער זי"ע.

כשבא לשנת י"ח זכה לבא בקשר החיתון עם הרבנית הצדקות מרת רחל ע"ה בת הרה"ק ר' ישעי שטיינער המפורסם בשם ר' ישעיאלע קערעסטער זי"ע, והי' סמוך על שלחנו הטהור, וגם שם למד תורה הק' בשקידה רבה ובתמדה נפלאה ממס לא פסק פומיה מגירסא ולא פנה לבו לנטלה בשיתה בטלה עם האלפים עובדים וצבים לקבל ברכת לדיק מחמיו הק', כי אם בחורת ה' חפלא,

ביאו אליו ולא הגיע להטות ח"ו מדרך תורה הק' אפילו כקאז של יוד ומסר נפשו על זה, וכמה פעמים לווח ככרוכיא ויאא כאש בערה נגד המהרסים והמתחזקים בדרכותיו הנוראים והנפלאים ואפילו על סתם מנהג ישראל שאל יבטלוהו ח"ו, ולא נשא פנים לשום אדם שבעולם מעני עד עשיר אם הי' ח"ו קאת נטוי' מדרך תורה הק' ומדרך אבותיו הק'.

עם כל זה על פי שקטרתן הרבה בדברים כבזים והי' משפיל גאים עדי ארץ אעפ"כ היו אהבים אותו אהבת נפש כי ראו שמתהלך בחותמו לדיק ואי אפשר לשחרו לא בזמון ולא בדברים, וחפזו ומגמתו הי' להרביץ בדעת אנשי קהלתו דעת תורה ויראת

וסיפר שפעם אחת בשבעה עשר בתמוז, כשהגיע עת צהרים, זמן הסעודה שבכל יום, אחזו לרבינו רעבון גדול, וחשב שילך לישן ויעבר ממנו הרעבון. כן עשה, כשנרדם, חלם לו שהולך ומגיע לאיזה היכל ויושבים שם צדיקים וגם חותנו הרה"ק ר' ישעיאלע גם כן יושב ביניהם. כשנכנס, אמר חתנו למשמשו: הנה חתני הוא רעב, תן לו בילקע ויטול ידיו ויאכל. המשמש נתן לו בילקע והוא אכלה ונעשה שבע. כשנתעורר משינתו, הרגיש שהוא שבע, וניגש לחלוץ וחשב מה היה פה, נזכר מהחלום ושאל כלום ונעשה שבע, וגם עכשיו הוא מרגיש שהוא שבע. בעת שעמד אצל החלון עברו חותנו דרך חלונן, שאל אותו חותנו: נא, הנה שבע כבר? אמר רבינו: איך האב יעצב ועוואלט דעוואגען דאס פארן שווער, אמר לו חותנו: דאס מיין איך דאך. (שיח קנים)

יג שבט תקע"ז

רבי יום טוב נעטיל ב"ר מנחם זי"ע בעל טהור רעיונים מטשעחוב

רבינו הרה"ק רבי יום טוב נעטיל בעל טהור רעיונים מטשעחוב זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' מנחם זי"ע

רבינו הגאון הקדוש לדיק יסוד עולם הו"ק חו"פ מפורסם מאוד בלדקתו וקדושתו היה אב"ד דק"ק טשעחוב וראב"ד דעיר לובלין.

מי יצבה ומי יפאר מעלותיו כפי הגשמע מרבים מספרים עוזו נוראתיו וזפרט מהלמדיים קזו לשמוע קדושת חדושי אור תורתו אשר ילא, מטהור רעיוניו ושאבו מים טהורים מפי האר מים חיים וקצבו נפשם עונג במאור תורתו בדברי החכמה והמוסר כי היה חריף וגאון בנגלה ונסתר כאשר יעדון ויגדון גדולי ודיוקני הדור, והיה לומד תורה בקדושה ובטהרה.

כמו שכתב הגה"ק ר' יהודה לייבוש מהולגראיי זי"ע אני הייתי מכיר והייתי בזיתו כמה פעמים וידעתי לדקדקו וקדושתו כי היה חריף וגאון בנגלה ונסתר ולדיק גמור. וכמו כן כתב הנגיד הגה"ק ר' עזריאל מאיר גראדשטיין זי"ע: זכרתי ימים מקדם בהיות הרב המאור הגאון ראב"ד ומו"ץ בקהלתנו המעוטרה גדול לדקדקו וכשר מפעליו תורת אמת היתה בפיהו דעת שפתיו ברור מילולו.

היה תלמיד מובהק של הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, ורבו החוזה זי"ע היה מחזיקו ללדיק גמור, כמו שסיפר אחד מתלמידיו כי היה בקדוש שכל שבת קודש אחר סעודת שחרית היה דורש בבית הכנסת בפרשה דיומא ואחר הדרכה היה הולך לרבי החוזה מלובלין זי"ע לשמוע תורה מפיו הקדוש, טהרה אירע פעם אחת כשצא רבינו לבית רבו, לא היה יוכל לבוא אל השלחן כי היה הקהל רב והיה רבינו עומד אלל הפתח, ורבו החוזה הלך מהשלחן חוצה, וכשצא אלל הפתח עומד אלל רבינו והביט בפניו ואמר בזה"ל: איך האב נאהך ניט גיזעהין איור זאל חזוי שינין נאהך אדרכה וויא דער יוד שאנט. (טהור רעיונים א')

וסיפר שפעם אחת הלשינו על רבו החוזה זי"ע משלינות שקר ובעבור זה הרחיק גדוד לנסוע לליבונונע והיה שם בראש השנה, וגם רבינו היו עמו והיו מתפללים בבית המדרש, והרה"ק מלובלין עקר רגליו, ורבינו עוד שזה בתפלתו ואז הרה"ק מלובלין להשליח איבור להמתין על רבינו עד שיגמור השמונה עשרה, ולאחר שער רבינו רגליו אמר לרבו מלובלין: כי המלשין המבקש את נפש החוזה זי"ע חלף ועבר מן העולם, ואמר לו החוזה: ז"ל אמת אמת. (טהור רעיונים ב')

פעם אחת אירע שאלה בדיני או"ה ואמר הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע לשאלו את השאלה להרב מלובלין, ושאלו אותו הא כבודו הרמה מעט מרוחק מהרב הוא הגאון החריף רבי עזריאל הלוי איש הורוויץ הנקרא דער אייזענער קאפ זי"ע אשר היה אב"ד דקס, והשיב בפה קדשו: הרב מלובלין הוא ר' נעטיל מטשעחוב כי בשמים ר' נעטיל הוא לובלינער רב. (טהור רעיונים ג')

נסחלק לגנני מרומים י"ג שבט שנת תקע"ז

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' נחמי מזאמושץ זי"ע

וזתו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

וַיִּקְרָבוּ יָמֵי דָוִד לְמוֹת וַיֵּצֵא אֶת שְׁלֹמֹה בְּנוֹ לְאָמֵר. אֲנִכִּי חָלַף בְּדָרְךָ כָּל הָאָרֶץ וְחָזַקְתָּ וְהָיִיתָ לְאִישׁ. (מלכים א' ב' א-ב) האי לאמר הוא מיותר, ובפשוט יש לומר שצוהו שתהא מרגלא בפומא לאמר תמיד הנני הולך בדרך כל הארץ. או יש לומר כי אדם נקרא הולך כמו שכתב: וְנָתַתִּי לָךְ מְהֻלָּכִים (זכריה ג' ז') אך במת אדם נעשה חפשי מן המצות (מסכת שבת ל') ואז הוא עומד, אך בנשאר אחריו בנים צדיקים וברא מזכה ואז הוא הולך אף לאחר מיתתו, ולזה נאמר: ברא כרעא דאבוה. (עיין מסכת סנהדרין קד). רצה לומר שנעשה לו רגלים להיות הולך אף לאחר הפטירה כשהוא בדרך כל הארץ, וזה שצוה דוד המלך ע"ה ויצא את שלמה בנו לאמר הנני הולך בדרך כל האדם, רצה לומר שנאמר עלי וזו לאמר הנני הולך אף שאחיה בדרך כל הארץ והיינו וחזקת והית לאיש שתהיה צדיק וכמו שסידר והולך לפניו. (טהור רעיונים א')

רבינו הרה"ק ר' מרדכי יפה ראש שושלת לעכאוויטש בעל אור ישרים זי"ע נולד בשנת תק"ב לאביו הרה"ק ר' נח יפה מליטא פרנס בעיר נעשוויז זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת אדל ע"ה וקרא שמו בישראל מרדכי על שם זקנו הגה"ק רבי מרדכי יפה בעל הלבושים ר"ם בפראג ובלובלין זי"ע

פעם אמר רבינו: פ"א הייתי אצל רבינו מקארלין זי"ע, בחצות הלילה כשהלכתי מבית הרבי הקדוש, פגשתי באיש אחד וראיתי שהוא הולך לעשות עבירה רח"ל, הבטתי עליו מתוך מריכות לב, ולא זכה עוד לעשות את העבירה.

כ"ב תמוז בשנת תקנ"ב נרצח רבו הקדוש על קידוש השם, ורבינו היה אז בדרך לקארלין ושמע שמצב רבו קשה מאוד. אנשי ביתו אשר פחדו עליו שלא יוכל לקבל הבשורה רעה, הסתירו ממנו שרבו כבר נסתלק, ורבינו הלך כל הדרך בלילה רבי איכה, וזעק שאינו מרגיש את רבו, מקורביו כבר פחדו שיפול חלילה בעצבות ומרה שחורה רח"ל. בדרך הילוכם עברו בקוברין אצל הרה"ק מקוברין שג"כ ה' מתלמידי הרה"ק מהר"ש זי"ע, וסאלוהו: מה יעשו עם רבינו? אמר להם הקוברינער: תבשרו לו שרבינו נסתלק כבר, כאשר סיפרו זאת לרבינו קרע את בגדיו כדיו, ועשה הברכה דיון האמת, אח"כ אמר: שכל הזמן התפלל שאינו מרגיש את רבו, וחשב שזה מחמתו שפגם במשהו, אבל עכשיו ששמע שרבו נסתלק הבין שלא הרגיש את רבו כי כבר עזב את העולם הזה ועלה למרומים, וסיים דבריו: רבינו לחם תמיד נגד העצבות, על כן התחזק מיד בשמחה, וחזר לשמחו.

בענין שמחה אמר רבינו כתוב (ישעיהו נ"ה) כי בשמחה תלאו ובשלום תובלון: ראה לומר: מיט שמחה קען מען ארויס גיין פון אלע זרות שבעולם, ובמידת השלום תבואו לתכלית השלימות והטוב (באר החסידות)

אחר פטירת רבו התחיל לשאת רבנותו בעיר לעכעוויטש, ויסד את השושלת הקדושה בדרך שקיבל מרבו. פ"א קרא השמש ברחוב לאסיפה בלעכעוויטש, אשר היו קוראים שמה לאסיפה "עדה" וישאל רבינו: על מה הוא העדה הזאת היום? והשיבו לו: לפקח על עסקי הצבור. ויען ויאמר: לא אדע מחשים ראשי הקהל ומהחשבים הגה, ולא ישימו על לב כי הגזלן והרצחן הולך באמצע רחובות קריה, והורג

בעת שהיה רבינו ילד בימי הפעוטות עבר העיר נעשוויז הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע, הלך אצלו לקבל פני קדשו ולקח את בנו רבינו אהרן, והתאונן לפניו על בנו הילד בעניני הלימוד שאין לו התמדה, ובקש שיבקש ללמוד בדרך כל אב, ובעת פרידת השלום אמר הרה"ק זי"ע לאביו: הניחו לי את הילד אצלו רגעים, וקירב אותו אל לבו משך זמן מה, ואז אמר לאביו: כי מעתה ילמד הגער בהתמדות. אך רבינו נתייחס בעוד ילד קטן וסכרו בשבילו מלמד העיר כדי שילמוד תורה, אולם רבינו ברח ליער הסמוך לביתו והתבודד שם בינו לבין קונו. בהיותו כבן עשר שנים דרש רבינו בבית הכנסת הגדול בעיר ווילנא, תלמידו חכמים שהיו במקום ושמעו את דרשתו נדמהו מחריפותו.

רבינו ה' חבר דבוק להרה"ק ר' אשר מסטראלין זי"ע והיה תלמיד מובהק של הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע, רבו שלח רבינו להפיץ את תורות החסידות בצמדינת ליטא וכפי שסיפר פעם רבינו: שפעם אחת כיבד אותו רבו ר' שלמה זי"ע בעליה לתורה וקרא לפניו בהדגשה הפסוק "בגדיו יהיו פרומים דד יבש מחוץ למחנה

רבינו היה איש אלקים גדול אספקלריה המאירה, כולו רוחני, והי' מקובל לאיש מופות ורבות פלאות סיפרו עליו, אלפי ישראל נסעו לאורו לראות חסידותו ופריקותו

פעם אמר רבינו: אנחנו לא באנו לעולם לעשות טובה בעניני גשמיים, כי אם להכניס אמונת השם ויראת שמים בלבוות ישראל, אך על כל זה ברא אלינו איש מישראל שנלמד טובה בגשמיים, נאוו אותו שיהיה שבת אצלינו, ובשבת קודש מכניסים אנחנו בלבו אמונת ה', וממלא תתמלא כל משאלות לבו לטובה.

פעם אמר: כל לילה שנותרה בכיסי פרוטה אחת לא יכולתי לערס עיני, כי היתה משפספת לי את כלעותי. לכן אני מקפיד שלא תהא שום פרוטה נתונה אצלי בעלותי למיטתי, כדי שאינן במנוחה ולמחרת כשאפקח עיני תהיה דבוק זקוק לחסדי השם יתברך.

פעם אמר: מרה שחורה איז נישט קיין סחורה נישט בעולם הזה און נישט בעולם הבא.

כמו כן לדיקי דורו המפורסמים דפקו לפתחו, ומהם תלמידו המובהק הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע.

הרה"ק ר' צורן ממעיבו זי"ע אמר כמה פעמים על רבינו שהוא כמו אדם הראשון קודם החטא. והרה"ק ר' לוי יצחק מבאדריטשוב בעל קדושת לוי זי"ע אמר על רבינו: א דריטעל פון אינזער וועלט שטייט אויף ר' מרדכי. והרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רויזן זי"ע אמר: כי רבינו הוא מנהיג הדור והוא בצינת קודש קדשים. ותלמידו הרה"ק מקאברין זי"ע אמר: האור הגדול שנתגלה בלעכעוויטש לאנשים פשוטים, לא נתגלה ולא יתגלה לעולם עד ביאת הגואל.

מושב"ו אח"כ אמר רבינו דער רבי האט מיר שוין היינט אנגעשמירט ליטא (שרבו כיון אותו בזה שילך לליטא)

קדשים. ותלמידו הרה"ק מקאברין זי"ע אמר: האור הגדול שנתגלה בלעכעוויטש לאנשים פשוטים, לא נתגלה ולא יתגלה לעולם עד ביאת הגואל.

מרגלא בפומיה של רבינו: אם יהודי יהיה ח"ו בעת צרה יכול לבקש מהש"ת שיושע בזכות מרדכי בן אדל רק יבקש בשמחה ולא במרה שחורה

הרה"ק ר' ישראל מרוזשין זי"ע אמר פעם להרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע שיגיד לו איזה מימרא

מרבו הרה"ק ר' מרדכי זי"ע?

כשהאדם אינו מקבל מה שהוא רוצה צריך הוא לרצות מה שהוא מקבל, ואל ירהר חס ושלו!

רגיל רבינו לומר: מי שרגע של בטלה אינו שקול אצלו כאיסור אשת איש, אינו ראוי כלל שנדבר עליו.

אמר לו הרה"ק מקאברין זי"ע ששמע מרבו הק' שאמר בזה"ל רוח הק' איז קיין קונץ נישט, גילוי אליהו איז קיין קונץ נישט, פוקד זיין עקרות איז קיין קונץ נישט, אמת'דיג מורא האבן פון גאט ב"ה, דאס איז א קונץ עכלה"ק

... יג שבט תק"ע

רבי מרדכי ב"ר נח זי"ע ראש שושלת לעכאוויטש

רבינו הרה"ק ר' מרדכי יפה ראש שושלת לעכאוויטש בעל אור ישרים זי"ע נולד בשנת תק"ב לאביו הרה"ק ר' נח יפה מליטא פרנס בעיר נעשוויז זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת אדל ע"ה וקרא שמו בישראל מרדכי על שם זקנו הגה"ק רבי מרדכי יפה בעל הלבושים ר"ם בפראג ובלובלין זי"ע

דברי תורתו של רבינו הוא בספר אור ישרים.
זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רצה רבינו להשתתף בזה השמחה, ויאמרו כל אנ"ש כי היושר שיסע זהיתו יתום ונתגדל אכלו, ואחר הפירות רבות עד כי הושיב שלשה בע"ב מאנ"ש, וכפי שיאמרו כל יעשה, ויאמרו השלשה אנשים: בודאי היושר שיסע. אמר רבינו: נא איז פארפאלין, ונסע נגד ראונו לסטאלין, ולפני החופה ביום שישי ערב שבת קודש ב"ג שבת לקח רבינו את צינוריו בידו האחת ואת זקנו בידו השנייה והתחיל לזמר הזמר קל חי חלקנו לורנו וכ"ו ומתוך השירה נסתלק שם לגנזי מרומים. והלוי היתה אחר החופה לקיים הלכה מעברין את המת מלפני הכלה (כתובות י"ז), ומונ"כ שם צעיר סטאלין.

נשאר אחרינו בניו הקדושים הרה"ק ר' אהרן זי"ע ששבת לן חיים עוד בחיי אביו רבינו, הרה"ק ר' נח הממשך דרכו בלעכעוויטש זי"ע והרה"ק ר' יצחק זי"ע שהיה יודע כבעל מופת גדול אך לא רצה לנהג בלדמורו"ת.

סיפר הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע שרבינו היה בת אחת שנפטרה, שהיתה אכלו יקרה מאוד, והלך רבינו ללוותה אחר מטתה, והביט הר"ר משה בפניו, וראה כי פניו היה כהולת וזהובת, בצאתו מראה עלמו שראה אותו בעת שהוביל אותה לחופה בעת חתונתה בלי שום השתנות כלל.

כמה ימים לפני הסתלקותו, נפלה וכבתה המנורה במעונו של רבינו זי"ע מיד קרא רבינו: וי וי כבה נר המעריב. הוא הרה"ק ר' אברהם הכהן מקאליסק זי"ע. ואח"כ הגיע אגרת ללעכעוויטש מטעבריא מהרה"ק מקאליסק זי"ע ושהיה קשור עמו בזהבה רבה, אם כי לא ראו זה את זה מימיהם פנים אל פנים, והיה רבינו זי"ע אומר שהוא מכיר היטב את ידיד נפשו הר"ר אברהם זי"ע, והיה מנייר את מראהו, קומתו ולבושו, וכן הר"ר אברהם זי"ע שיהיה לענינו תמיד בחיזונו את כלם פניו של רבינו זי"ע, כי הוא היה הגבאי של דקה למעות ארץ ישראל, שנשלחו, והיה רבינו מוסיף משלו על כל נתינה ונתינה של הגדננים המפורטים ברשימה, והר"ר אברהם היה מכיר ליד כל נפש את תוספת מנתו של רבינו זי"ע וכמותה וכתוב בו קודם הסתלקותו: מחר תהיה עמי במחילתי, וכך הוא שהרה"ק מלעכעוויטש זי"ע נסתלק ב"ג שבת

נפשות בתוך הרחובות ועשין עצמם כלא ידעו, מדוע לא יאספו עדה לשות עזה ולבקש תחבולה ותרופה להנצל מהרולח הזה הוא היצר הרע הטובח נפשות ברחובות ואין איש שם על לב?

תפלתו של רבינו היה ברגש גדול ובהתלהבות עצומה, עד שהיה נשבר ונמס כל לב עקומה, וכל המקושרים אליו היה בדרך הזה בהתלהבות ובהתפעלות גדולה עבודתם היתה כשרפי מעלה.

פעם יזיה רבינו על מקורביו להגיד לו גלוי ומפורש ללא כיסוי כל שהוא מה אומרים החולקים עליו?

החזירו לו: אומרים על הרבי שהוא עם הארץ!

ענה ואמר: אמת שכן חכמינו אמרו עם הארץ אימת השבת עליו (מסכת דמאי פרק ד'). און איך האב זייער מורא וועגען דעם שבת.

ומה עוד אומרים עלי?

החזירו לו: אומרים על הרבי שהוא מכשף!

ענה ואמר: אמת אמרו חז"ל מחשב הפסד מזה כנגד עבירה. (אבות פרק ב' א')

ומה עוד אומרים עלי?

החזירו לו: אומרים על הרבי שהוא זולל וסובא!

ענה ואמר: אילו באמת הייתי מסוגל לאכול ולשתות, כפי שאמרים עלי, הייתי יכול לפעול, שרבים מן החפשים יחזרו בתשובה.

ואמר הרה"ק מקאברין זי"ע: שרבינו למדנו איך להתפלל, ואמר לי: מי שיאמר אדון ובעדעתו עוד לאמר תיבת עולם אין זאת אמירה, אלא בשעה שאומר אדון יהיה בדעתו שמוסר את עצמו כולו לאדון ויאך נשמתו באדון, ולא יאמר תיבת עולם, ודי לפניו שיאמר רק תיבת אדון, וזה ענין תפלה.

בשנת תק"ע בהגיעו לשנות חיי"ס היתה צעיר סטאלין בשמחת נישואי נכדו הרה"ק ר' שלמה חיים פורלוב ראש שושלת קוידנוב זי"ע בן בנו הרה"ק ר' אהרן זי"ע. ולא

מרגלא בפומיה של רבינו: אם יהודי יהיה ח"ו בעת צרה יכול לבקש מהש"ת שיושע בזכות מרדכי בן אדל רק יבקש בשמחה ולא במרה שחורה

אסור לדאוג, רק דאגה אחת מותרת: והיא הדאגה על הדאגה!

כשהאדם אינו מקבל מה שהוא רוצה צריך הוא לרצות מה שהוא מקבל, ואל ירהר חס ושלום!

רגיל רבינו לומר: מי שרגע של בטלה אינו שקול אצלו כאיסור אשת איש, אינו ראוי כלל שנדבר עליו.

הרה"ק ר' ישראל מרוזשין זי"ע אמר פעם להרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע שייגיד לו איזה מימרא מרבו הרה"ק ר' מרדכי זי"ע?
אמר לו הרה"ק מקאברין זי"ע ששמע מרבו הק' שאמר בזה"ל רוח הק' איז קיין קונץ נישט, גילוי אליהו איז קיין קונץ נישט, פוקד זיין עקרות איז קיין קונץ נישט, אמת"דיג מורא האבן פון גאט ב"ה, דאס איז א קונץ עכלה"ק

רבינו הרה"ק רבי יחיאל דנציגר ראש שושלת אלכסנדר זי"ע הנקרא הזקו מאלכסנדר נולד בשנת תקפ"ח בעיר גריצא, לאביו רבי שרגא פייבל מגריצא ומאקאווי זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש מווארשא זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מלכה ע"ה

רבינו היה גאון וזקין מנורה הטורה חו"פ בוא"ק אלפי ישראל הלכו לאורו, ובתוכם גדולי ישראל.

עבודתו הק' ביראת שמים היה אין לשער, ותפילתו היתה תמיד בדבקה רבה ובכל נשבר ובקול נעימה וכל השומע נשבר לבו ועשה תשובה בכל לב ונפש להשי"ת ונשכח ממנו כל תענוגי העולם הזה מפני נעימת מתיקה קולו הק' אשר היתה בלחמת טעם גן עדן והי' דומה למלאך ה' כבאות ומלכותו הק' היה יכולים לשאוב מלא דליות עם יראת שמים, רבינו היה מתענה הרבה תעניות ב' וק' וכו'.

פעם אחת שהיה חלום מאוד קשהיה מתענה בלילה אליו זוגתו הרבנית הצדיקת ע"ה בצעקה גדולה בדוקא שאיכל כי הלא חלום הוא והטורה אמרה וחי בהם וכ"ו עוד הרבה בדברים על שלא יכול לפטור ממנה והבטיח לה והלכה והביאהה תחית בשך עוף שיטעים ורצתה להמתין עד שיטעום ואמר לה תוכל לילך כי אני צריך עוד להמתין מעט והלכה מאלו והלך רבינו והעמיד את הבשר על השאנק וכל"ב שכחה הרבנית מזה ואחר איזה שעות מלאו שאלה בהעוף הנשאר והיתה טריפה והיה לה צער גדול מזה ולא ידעו מה לעשות אם לומר לרבינו או לאו ונחיש לבשר לו והנה כשהתחילו לדבר הרגיש חיך ואמר אל תדלנו כי לא ננעתי כלום ח"ו וחיך לקח את הבשר מהשאנק ויראה לה.

רבינו התגדל בבית הרה"ק ר' יצחק מווארקי זי"ע

בהגיע לעול התורה והמאות מלא לו הרה"ק ר' יצחק מווארקי זי"ע כלה נעוה וחסודה מרת ריווא מינדל ע"ה בת הרה"ק דוד מפסיסחא זי"ע התנאים נערכו בביתו מווארקי, ובהגיע יום החתונה לקחו הרה"ק מווארקי אל העיר פסיסחא והובילו אל החופה כאילו היה אביו ממך, אביו של רבינו לא נוכח בחתונה בנו משאש לעין הרע. לאחר נישואיו עדיין ישב בבית רבו הרה"ק ר' יצחק מווארקי. שנה לאחר נישואיו ארוה עליו הרה"ק מווארקי לעבור לגור בבית חמיו רבי דוד, בעיר פסיסחא. היה אב"ד בעיר טורטקין, ואחר כן בעיר אלכסנדר.

וסיפר אחד מוקני החסידים אחר פטירתו של הצדיק שהיה רגיל לנסוע אליו, היה נבדך בדעתו למי לנסוע עכשיו ואת מי יקבל עליו לרבי, ואירע שהיה אלל קרובתו ודודתו של רבינו, אמרה לו קרובתו: היום צריך לבוא לכאן הן אחי, הרב מטרטקין, אם תראה אותו לספיק לך ולא תאטיר עוד לחפש לך רבי, והיה הדבר כשחוק בעיניו, כי רבינו היה אז צעיר לימים ועדיין לא היה רבי כלל. כשבא רבינו נתן לו שטוס, ורבינו עמד להתפלל תפילת שחרית, ואחרי כן חתפלו עד נטות היום. החסיד עמד כל הזמן והקשיב לתפילתו, ולבו נשבר בקרבו מחמת גודל קדושת הדיבורים היוצאים מן הלב של רבינו. לאחר

התפילה פנה החסיד אל רבינו ושאלו: הלא מרתו ונשק"מס מאד לנפשיקס, (פרשת ואחחנן ד" ט"ו) היא גם כן מזה הכתובה בתורה, ולמה מאריך אדוני כל כך בתפילתו ואינו יוכל לטעום מלומה, והרי זה מזיק לנופ? השיבו רבינו: ממה נפשך? אם הקב"ה עוזר שהתפילה תהיה כראוי, מזה לא צריך ללכוד, ואם ח"ו לאו, מזה לא יכול לאכול נהגם האם מהדברים שילאו מלך טהור ואמר: מובטחי שלאצרך זה ינהרו אלפיים ורבות מישכאל. (ספורי חסידים)

באחד הלינות לא ראה בנו הרה"ק ר' צללאל יאיר זי"ע כאשר היה יד צעיר לשכב לישון במיטתו, כיון שעבר זמן מה והשעה הלכה והתארכה, נכנסה אמו הרבנית ע"ה אל בעלה רבינו, ובקשה שיגיד לבנו לשכב במיטתו. שאלה רבינו: מי הגיע לו את המטה, את אלו המשרתת? אמרה המשרתת, השיב לו רבינו: אם כן תגיעי לו עכשיו את העמלך ויכל לישון, וכך הוה. (ובסיקס חכמה)

רבינו ביקר כמה פעמים אלל הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע בלויית בנו הרה"ק בעל ישמח ישראל זי"ע, ואז אחד נכבד מאוד ממסדי רבינו שר בעיר לאלד, שמו הר"ר שצני ענגלענדער ז"ל היה מבקר גם כן

אלל הרה"ק מסאדיגורא זי"ע ופעם אחת אמר לו הרה"ק מסאדיגורא זי"ע: הרבי שלכם היה צעת הזה אלליו בידע עם בנו, ולא הייתי יכול להביט בפניו הקדושות מחמת גודל יראת שמים שלו, ובנו הוא מראשו עד רגליו ומרגליו עד ראשו כולו ראש. (זקרי באמונתו)

רבינו ובנו בעל ישמח ישראל זי"ע היו פעם בכפר אחד לשם הבראה, פתאום בלילה הורע מאוד לרבינו והיה בסכנה גדולה, ואז רפא לל היה בקרבת מקום, רבינו חשך כי קרב קצו ובכה בדי רב, נישא אליו בנו וחביקו ונשבע לו כי לא יאונה לו כל רע, אחר כך ילא החולה לחוד היער, ולעק ובכה: רבונו של עולם! ובי כך תעשה להרבי מאלכסנדר? ביער, באין איש?! והלא אמרו חז"ל חס הקב"ה על כבודם של צדיקים! (מדרש תנחומא פרשת בלק ט') וכשחזר אל רבינו אביו מאלו והנה הוטב לו. ורבינו שאלו: כיצד נשבעת לני? ענהו בנו: סמכתי על דברי הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע שפירש הכתוב: עד קנה פספסיר את קנה קמני, עד קנה קמני עזרת צנפשי. (תהלים י"ג ב'-ג') כך: הסתרת פנים יכולה להיות רק בזמן שאדם יכול עוד לשית עזרת צנפשו, אבל בזמן שאין לו שום עזר, ורק ישועת ה' תוכל לעזור לו, אז לא תוכל להיות הסתרת פנים ח"ו, וכאן, ביער, שראיתי שאין לנו שום עזר, רק ישועת ה', הייתי סמוך וכוונתו שלא יאונה לנו כל רע ח"ו ונשבעתי כך. (ספורי חסידים)

דרכו של הרה"ק ר' חיים אלעזר וואקס בעל נפש חיה מפיוטרקוב זי"ע הייתה לשלוח בכל שנה אחריו לרבינו, פעם שלח לו אחריו ולא הוטב בעיני רבינו, קרא רבינו למשמשו ואמר לו שיעס לפיוטרקוב עם האחריו, ויאמר לו שלא ישר בעיניו, ושישלח לו אחר במקומו. כשבא לפיוטרקוב ומסר להנה"ק מפיוטרקוב את דברי רבינו, הצטער הוא מאוד, כי לא היה לו אחריו אחר הדך יותר מזה, ואמר להמשמש: עזר אחת יש לי, אני שולחתי אחריו הדך לרב פלוני, לכן ניסע שנינו לאורו רב, ובטח לא ישיב פניו ריקם ויתן האחריו עבור רבינו, עשו כן, ובאו בחצי הלילה כשהרב יאן, והעירו אותו, הרב נבהל מאד, בראותו כי פתאום באו אליו הרב מפיוטרקוב עם המשמש מאלכסנדר, כששמע את מערת בלחה, שהם מבקשים ממנו האחריו עבור הרבי, התעלב מאד, אבל לא יכול להשיב ריקם את פני הרב מפיוטרקוב, וביחוד שהוא בשביל הרבי מאלכסנדר, ונתן להם את האחריו, כשבא המשמש עם האחריו אל רבינו, והוא אך דרך על מפתח הבית, פנה אליו רבינו ואמר: איזו מרה שחורה בלחת לני ספר נא לי מה קרה אחר דברך? וסיפר לו כל העובדה, השיב לו רבינו: חיך ומיד חסע לאורו רב וחוזר לו את האחריו! וכן עשה. בניתיים הגיעו ימים הקדושים ליום הכפורים ועדיין אין לרבינו אחריו, פתאום קרא רבינו לבנו ואמר: הנה הרב מפיוטרקוב שולח לי בכל שנה חיבה של אחריו פשוטים בשביל תלמות לנוי סוכה, נפתח נא את החיבה, אולי נמלא

שם אחריו עבורי? פתחו את החיבה ורבינו האירא אחריו אחד משם, והיה משבח ומפאר אותו מאוד ושמה בו הרבה, ראה רבינו בחסיד אחד שהיה עומד ותמה, שלא נראה בעיניו שהוא כל כך דהר, אמר לו רבינו: ובי אחת מנין על אחריו? הלא אחריו ממנו על לב, ובי אחת מנין על הלב? והבינו שראה רבינו ברוח קדש שאתה זה הוא עבורו. ונכון לנין שרבינו היה אומר: יאן לאכלה, שאני זוכה תמיד לאחריו מהרד"ס, כשבאישים לי אחריו איני מביט בו עד אחר הסליחות של שלש עשרה מידות, כי בדמעות של שלש עשרה מידות, מתכבדים הכתמים מהאחריו. (ספורי חסידים)

נסחלק לגנוי מרומים בשיבה טובה לאחר שזדכך ביסורים רבים ב"ד שצט הרנ"ד ונקבר בחמשה עשר בשבט.

נשאר אחריו בנו הקדושים, הרה"ק ר' יחמיאל ישראל זי"ע ונשאר מאלכסנדר בעל ישמח ישראל זי"ע, הרה"ק ר' שמואל צבי מאלכסנדר בעל תפארת שמואל זי"ע, והרה"ק ר' צללאל יאיר מאלכסנדר זי"ע

וצוה הגדול ינו עליו ועל כל ישראל אמן

בפיו עצם הדבר שהוא יכול לדבר בפיו - זה הוא נדבה, ולכן יעשה כאשר נדר. (ילקוט אורות רבותינו)

סיפר הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב זי"ע ששמע מחסיד אחד שנסע לאלכסנדר לרבינו, שבראש השנה לפני תקיעת שופר עלה רבינו על הבימה, ולא אמר כי אם תיבות דלהלן: פנה אל תפלת הערער. (תהלים ק"ב י"ח) פנה אל תפילת הערער, דער אויבערשטער ווענדט צו די נאקעטע תפילות [ערער מלשון ערום], ולא בזה את תפילתם, און ער איז נישט מבזה זייערע תפילות! בניה רבה נתעוררה בבית המדרש, וארץ זמן רב עד שהתחילו לומר "למנצח. (שיח זקנים)

מרגלא בפומיה של רבינו: גמרא היא מטהרת יהודי, וטהרה זוהי גמרא. (ויחי בנסוים)

מתורתו של רבינו

וילך אברהם באשר דבר אליה ה' וילך אתו לוט ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחורן. (פרשת לך לך י"ב ד') דבאמת אברהם אבינו ע"ה היה חפץ והשתוקק והתנגעג ללכת לארץ ישראל, אף על פי כן שבאמר לו הקב"ה לך לך, לא הלך מחמת חשק ורצון לבו רק וילך אברהם כאשר דבר אליו ה', היינו שהלך רק מחמת דבר ה', לא מחמת רצונו כלל, וזה הוא נסיון גדול. (ישמח ישראל)

מוצא שפתיה תשמר ונשית פאשר נדרת לה' אלקים נדבה אשר דברת בפיה. (פרשת כי תצא כ"ד ד') על האדם לשמור מוצא שפתיו ולעשות כמו שנדר להשי"ת, כי נדבה היא מהשי"ת אשר דבר

יד שבט תקט"ז

רבי יעקב יהושע ב"ר צבי הירש זי"ע בעל פני יהושע אב"ד פראנקפורט דמיין

רבינו הגה"ק רבי יעקב יהושע פאלאק מקראקא בעל פני יהושע אב"ד פראנקפורט דמיין זי"ע א נולד בקראקא בכ"ח כסלו בשנת אמ"ת לפ"ק (ו"א בשנת ת"מ) לאביו הרה"ק הנגיד רבי צבי הירש חבר הבית דין בקראקא זי"ע א בן הגה"ק ר' שמואל וועדזימישלער מק"ק רישא זי"ע, ולאמו הצדקנות מרת מרים ע"ה בת הגה"ק ר' אברהם הלוי זי"ע חתן הגה"ק ר' יהושע העשיל בעל מגיני שלמה זי"ע שעל שמו הק' נקרא רבינו בשם יהושע, והשם יעקב נוסף לו ברבות השנים בעקבות מחלה ל"ע

בכל מקום בואו הרים קרן התורה ולומדיה, כי מכל תפואות ישראל נתקבצו אליו תלמידים, כי ה' כבר מפורסם לרכבה"ג ושר התורה והיראה אשר למד לאמיתה של תורה, ענינו היו פקוחות על כל עניני הכלל, גדר גדר ועמד בפרץ, והי' למופת דורו,

חיבר הרבה חיבורים ונדפסו ד' חלקים פני יהושע על הש"ס, ועד נשאלו בכת"י פני חלק ה', מנחת עני על מ' עירובין, נדה, יבמות, ספר שו"ת, ס' כלל גדול כללים בעניני רובא וחזקה וספר על התורה.

בהקדמה לספר ישמח משה על נ"ך כתוב שרבינו היה לו ויכוח גדול עם הלומדים על דבר חידוש אחד שחידש ופילפלו הלומדים עמו ולא ראו להודות לו, ורבינו עמד על דעת קדשו כי הדק אחר, אחרי כמה שנים כאשר שכב על מטתו סמוך להסתלקותו ראו שהיו מרחשין שפתי דמר רבינו, שאלו אותו? והשיב להלומדים לפניו: כי שלחו הב"ד של מעלה לכבדו בדרכה שידרוש שמה צעת בואו לעולם העליון, וכבדוהו שיאמר החידוש הזה שהוכחו עמו הלומדים, על כן הוא חוזר על משנתו שיהיה שוגר על לשון קדשו.

נסתלק לגנזי מרומים בעיר אופיבאך ביום י"ד שבט ערב שבת קודש בשנת תקט"ז, והובל לקבורה בעיר פראנקפורט דמיין.

רבינו אה לפני מותו שלא יספידוהו, אך הגה"ק ר' יחזקאל לאנדא בעל נודע ביהודה זי"ע לא חשק על זה והספידו, ואמר אף שמה שלא להספידו אין שומעין בזה למי שהוא רבן שכבה"ג.

רבינו זכה לבנים וחתנים רבנים גאונים ומוזכרים, בניו ה' הגה"ק ר' נתן אב"ד לאבראמיל בעל שארית נתן זי"ע חתן הגה"ק ר' מאיר הלוי אב"ד לאבראמיל זי"ע, הגה"ק ר' יסכר דוב בעריש אב"ד פודהייץ בעל חזקת אבהתא זי"ע חתן הגה"ק ר' אריה לייב מבוטשאטש זי"ע, הגה"ק ר' אריה לייב בעל פני אריה אב"ד הנובער והמדינה זי"ע חתן הגה"ק ר' יחיאל מיכל היילפרין אב"ד ברעזאן זי"ע והגה"ק ר' שמואל מבראדי זי"ע, חתניו ה' הגה"ק ר' שלמה דוב בעריש הערלפעלד אב"ד גלוני רבתי זי"ע והגה"ק ר' נפתלי הירץ היילפרין בן הגה"ק ר' משה אלחנן אב"ד שאריגראד בן הגה"ק יחיאל מיכל אב"ד ברעזאן זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון נפלא רכבה"ק שר התורה וכבר בימי עלומיו ילא שמעו שגדול בתורה הוא והי' לנס.

מסופר, שמרן רבינו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע ביקש פעם שיגלו לו מן השמים מי הם הגדולים שבתלמידי חכמים שדור, כי רוצה לקיים אללם מלות שימוש תלמידי חכמים, וגילוהו מן השמים שהם רבינו הגה"ק ר' יעקב יהושע מקראקא בעל פני יהושע זי"ע והגה"ק ר' אלכסנר סענדר שור בעל תפואות שור זי"ע ואכן נסע לשמש. (שלמה חדשה)

וכשהגיע לפרקו נשא הרבנית האדוקה מרת לאה ע"ה בת הגביר הפרנס בלבוב מוה"ר ר' שלמה סג"ל לאנדא ז"ל, ושם בבית חתנתו תפס רבינו ישיבה, והי' אללו תורה וגולה במקום אחד.

אולם ביום ג' לחודש כסלו בשנת תס"ג רעשה הארץ בלבוב ושריפה גדולה הי', ונהרגו רח"ל ל"ו נפשות מיראקא, ובתוכם אשתו ובתה היולה, ועוד אחרים ממשפחתו.

מסופר שעליו נפל מפולת של בנין, וכפסע היה ביו לבין המות, אז קיבל עליו רבינו שאם ילא משם חי, יחבר ספרים לכבוד שמו ית"ש אשר יחדש בלימוד הישיבה, ומיד נעשה לו הבית חומה מימינו ומשמאלו ונפתח לו שדיל בדרך נס, וכך ילא משם ללא פגע, וע"כ התחיל לכתוב את ספריו, אשר רוב בני ישראל הוגים בה.

וסיפר הרה"ק ר' חיים ראש שושלת לאנו בעל דברי חיים זי"ע שאחר שנעשה הגם צעת נפילת הבתים קיבל עליו ליסב שתי שנים ללמוד בבית הכנסת מדי יום יום ח"י שעות ראופות, ובחורף מן הקור הגדול נקרוש שערות זקנו מן הגליד והביאו לו מים חמין לרחו ואז סידר החידושים להביאם לדפוס.

ואחר שמתו עליו אשתו ע"ה, נשא בזו"ש להצדקנות מרת טוויבא ע"ה בת הנגיד מוה"ר ר' יסכר בעריש מלבוב זי"ע, מלבוב

נתקבל לאב"ד לקיראצ ומשם ליסקא, טארלאב, לינסק, ובשנת תע"ח בהיותו כבן ארבעים שנה הי', עבר לכהן פאר בעיר לבוב, ובשנת תכ"א נקרא לכהן בעיר ואם בישראל בערלין במקומו של הגה"ק ר' משה לבוב זי"ע, משם עבר בשנת תכ"ד לעיר מיץ למלא מקומו של הגה"ק ר' יעקב באק ריישר זי"ע עד שבאחרית ימיו בשנת תק"א עלה לכהן כאב"ד דק"ק פראנקפורט דמיין למלא מקום כסא של הגה"ק ר' יעקב הכהן פאפעריש בעל שז יעקב זי"ע.

בספר שדי חמד בקונטרס כללי הפוסקים סי' י"ד כתב בשם תשובת רח"ב מהגה"ק ר' דוב בן הגה"ק הפני יהושע זי"ע, שקבלה בידו מאביו, שבכל מקום שמביא הרמ"א בשם י"א ולא סתם וכן ראוי להורות, אין כוונתו לפסוק כמותו, והדבר מסור לחכמים להכריע במאזני צדק.

ספר פני יהושע מסוגל לשמחה

הרה"ק ר' הערשעלע קרוגער ע"ה סיפר שבימי ילדותו היה שרוי במרה שחורה, והלכה אמו עמו אל הרה"ק ר' יהושע רוקח מבעלזא זי"ע, וביקשה מהרה"ק שיהיה בנה בשמחה. אמר הרה"ק: שילמוד ספר פני יהושע, כי ספר פני יהושע מסוגל לשמחה. (שיח זקנים)

טו שבט תרס"ב

רבי שלמה יהושע דוד ב"ר יעקב אריה זי"ע בעל ליקוטי רא"ם מראדזימין

רבינו הרה"ק רבי שלמה יהושע דוד גוטערמאן מראדזימין בעל ליקוטי רא"ם זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' יעקב אריה ראש שושלת ראדזימין בעל ביכורי אבי"ב זי"ע בן הגה"ק ר' שלמה אב"ד ברוטשעוואל זי"ע

יום אחד נכנסו אליו עשירי העיר רדזימין וטענו: או שתבטל קופת הצדקה, או שפרנסים אחרים יטפלו בה. אנו לא נמשך יותר לחלק צדקה לעניים שבעיר, הנהגים כעשירים. טענו ראש הקהל: פלוני הנהגה מקופת הצדקה קנה לאשתו שבים נאה, שלושה רובל מחירו. השני, הנהגה אף הוא מלדקה הקהל, הלביש את בנו מעיל יפה, מעשה עשיר... החזיר להם רבינו: כשם שאי אפשר לה לקהלה בלי עניים, כך אי אפשר לעניים בלי קופה של צדקה. תאמרו לבטלה, יתעורר רעש בשמים: קהלה בישראל בלי קופה של צדקה? יבואו מלאכים לכאן, יחקרו בדבר, ויווכחו: עולם הפוך בראדזימין. העניים יודעים הלכות עשירים, והעשירים יודעים הלכות עניים, ומשום כך בוטלה הקופה... מה יעשו המלאכים? יחזרו לשמים ויאמרו להעמיד את הדבר על מכונו: העשירים היודעים הלכות עניים, ייהפכו לעניים, העניים היודעים הלכות עשירים ייהפכו לעשירים, ושלוש על ישראל... כדי להפך ענין זה, מוטב שתמשיכו לנהל את קופת הצדקה, ואל תספרו לאיש על שנינו סדרי בראשית בראדזימין.

נסתלק לגנוי מרומים חמשה עשר בשבט בשנת תרס"ב ומנוחתו כבוד בבית החיים בעיר ראדזימין

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אהרן מנחם מענדל בעל ארחי מנחם זי"ע נסתלק ט' אלול תרל"ד לא נשאר אחריו זש"ק

רבינו היה קדוש ונורא מופת הדור, עניו ונגוע מאלד, חכם מחוכם זקן מלא רחמים. אחר הסתלק אביו זי"ע תמוז תרל"ז מילא רבינו מקומו בראדזימין וכיהן כאלמו"ר לאלפי חסידים. צימיו נתרבו חסידי ראדזימין ויסדו שטיבל'ך בערים שונות בפולין, שימש גם כנשיא קופת רבי מאיר בעל הגם כולל פולין

למד תורה מאביו הק', והסתופף בלל אלמו"רי קוואק.

רבינו לא חיבב את העשירים, לפעמים אף רדפם. פעם שאלוהו על זה הלא שנינו: (מסכת עירובין פ"ו) רבי מכבד עשירים, רבי עקיבא מכבד עשירים? נענה ואמר: עשירים לבד שפיר, אולם באים עשירים ודורשים שאכבדם כחסידים, כלומדים, כחכמים או כלד'קים? ולכבד עשיר עם הארץ בעד "למדנותו", גם רוח בעד החסידות שלו, קל עולם בעד "לדקתו את זה אנוני רואה.

לפעמים שינה את טעמו. פעם ראה חסידיו מפראג, להרחיק את גבאי בית הכנסת שלהם ממשרתו, ובאו אל רבינו לשאול לדעתו. אך רבינו סירב ולא הסכים עמם. ואמר: יש לרחם על הגבאי, אין נלכד כמורו. תמיהו החסידים: הלא עשיר הנה? נענה להם רבינו: לא גאוותן, ואין כך נלכד לצריות כמו הרודף אחרי הכבוד, כי על מי יתרום ומי יכבדו, אם לא הבריות?

רבינו דבק מחסידיו לחתור לשלימות, לאמת, ולשאוף בעיקר לרוממות הנפש. פעם פתח ואמר: אדם יש מקום לשבח את העוני ולהלל את הכאב? אולם רק עני וחולה ראויים לעשות זאת. עשיר, או איש בריא, המסב את העוני או המתפאר ביעוירים, אינו אלא נוכח.

אף היה אומר: מה ההבדל בין דורות הראשונים לדורותינו? אנו? דורות הראשונים ידעו יהודי שהוא צריך להיות טהור, ויהודי טהור זקוק לפרנסה, דלא לטהרתו ואחר כך גם לפרנסה. בדורותינו, יודע יהודי שעליו להיות, והוא זקוק לפרנסה, וכיהודי חי, אשר פרנסה לו, דואג הוא לבסוף גם לטהרה.

מתורתו של רבינו

סיפר רבינו ששמע מאביו הק' ששמע מפה קדוש של הרה"ק ר' שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע: אשר הוא מכיר מהלשון של הגדה, ובפרט מהמאמר "ברוך המקום ברוך הוא" הנאמר בהגדה, [אשר דור הלשון נזכר כמה פעמים בהתנא דבי אליהו] אשר אליהו הנביא הקדוש ז"ל היה בעל המסדר ההגדה של פסח. (צמח מנחם, על הגדה של פסח)

שנו חכמים בלשון המשנה. (מסכת אבות פרק ה') תיבת משנה הוא מהלשון הכתוב וְהָיָה מִשְׁנָה עַל אֲשֶׁר יִקְרְטוּ יוֹם יוֹם (פרשת בשלח ט"ז ה') והיינו דלשון החכמים בדברי תורה הוא בכפל. והכוונה בזה דמלבד מה שמושג במושכל הראשון על פי פשוט. עוד נעטף ונגנו בהם הרבה דברים כפלי כפלים הרבה והרבה יותר מאוד מהנגלה ומושג בדעת האנושית. (ספר עלים לתרופה הקדמה)

אמרו חז"ל (מסכת ע"ז י"ט) על הפסוק פִּי אֶם תִּתְּנוּ יְהוָה הַפָּצוּ וּבִתְּנוּ יְהוָה יוֹמָם וְלַיְלָה (תהלים א' ב') בתחלה נקראת תורת ד' ולבסוף כאשר ייגה בה יום ולילה נקראת תורת ר' יש לומר בזה כוונה על אומנם חז"ל (שבט י') תנא להו בר רב חייא בר רב מדיפת ויעמוד העם על משה מן הבורק עד הערב וכי תעלה על דעתך שמשא יושב ודן כל היום כולו תורתו מתי נעשית? אלא לומר לך כל דין שדן דין אמת לאמיתו אפי' שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית כתיב הכא ויעמוד העם על משה מן הבורק עד הערב וכתוב התם וְהָיָה עָרֵב וְהָיָה בָקָר יוֹם אֶחָד (פרשת בראשית א' ה') ע"ל הגמרא. והקשה רבינו

מאי מקשה הגמרא תורתו מתי נעשית הלא היה יכול ללמוד כל הלילה. וגם יש להעיר על תירוצו דהגמרא במה שתיירצו? אלא לומר לך כל דין שדן דין אמת לאמיתו אפי' שעה אחת וכו', ולכאורה צריך מובן היכן רמיזא בקרא שדן רק שעה אחת, אולי דן כמה שעות ביום ושאר היום למד תורה? אמנם: כאשר דנקרא התורה"ק תורת משה כדכתיב: זָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדִי (מלאכי ג' ב') וזהו מורה באצבע שהיה עוסק בתורה יומם ולילה כדברי חז"ל ה"ל על הפסוק ובתורתו ייגה יומם ולילה דרך כאש ייגה בה יומם ולילה אז נקרא תורתו וא"כ כאשר נקראת התורה"ק תורת משה בטח עסק בה יומם ולילה כאשר היה באמת כן. ולפי זה שפיר מקשה הגמרא וכי תעלה על דעתך שמשא יושב ודן כל היום כולו. תורתו. היינו שיהיה נקראת תורתו מתי נעשית דהלא לזה צריכים דוקא להגות בה יומם ולילה וכהנ"ל וכאשר היה טרוד בדין כל היום א"כ איך יכול להיות התורה נקראת בשם תורתו. ואמנם על זה שפיר מותרץ הגמרא אלא לומר לך כל דין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת וכו'. והיינו שבאמת היה דן רק שעה אחת ביום היינו חלק קטן מן היום אבל כל היום עסק באמת בתורתו הקדושה וכן כל הלילה ומה שאמר ויעמוד העם מן הבורק עד הערב הוא לרמוז שמעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית כהנ"ל. ולפי זה שפיר נעשית תורתו ונקראת תורת משה. (ספר עלים לתרופה הקדמה)

וְיָקָח הָמָא וְחָלַב וְכָן הִבְקֵר אֲשֶׁר עֲשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנִינָה וְהָוָה עֲמָד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֵּאכְלוּ (פרשת וירא י"ח ח') הנה המלאך נקרא עומד וזה המעלה שלו שעומד על מצבו ומדרגתו ואינו יורד בשום פעם, אבל מכל מקום בצד אחר הוא חסרון שאין יכול לעלות

בשום פעם למעלה ממדרגתו. ואמנם האדם הוא הולך והוא מעלה שיכול לעלות בכל פעם יותר למעלה עד אין שיעור, אבל בצד אחר חסרון שיכול לירד ולפול גם כן, שכן הוא דרך ההולך לפעמים הוא הולך ועולה למעלה ולפעמים הוא הולך ויורד למטה כמובן. אכן כאן כתיב והוא עומד עליהם דאברהם אבינו ע"ה לקח מאתם בחי' עומד שלא יפול בשום פעם וממילא דהיה עליהם למעלה מהמלאכים דהרי אברהם אבינו בחי' הולך גם כן ויכול לעלות לעלה הרבה ומה שקיבל מאתם בחי' עומד היינו שלא יהיה נופל ממדרגתו אבל ע"פ אפשרות הוא שיהיה עולה בכל פעם יותר ויותר. וכמו כן המלאכים קבלו מאברהם אבינו בחי' הולך בזה שהאכילם המלאכים שלו והיינו בחי' ניצוצי מאכל דהו מ"ש במדרש (ר"פ וירא) דא"ל הקב"ה לאברהם אבינו: אתה אמרת ואקחה פת לחם וכו' ואני פורע לבניך במדבר במן וכו'. ולכאורה מה השייכות להאכיל ולפרע באכילת המן והיה די להאכילם גם כן רק לחם במדבר לחם מהארץ מדה כנגד מדה ולא לחם מן השמים? אכן על פי הנ"ל יש לומר: דאכילת המלאכים אצל אברהם אבינו היה גם כן בחי' לחם מן השמים שהיה מזוהך ומבורר מבהי' יסוד העפר שאחוז בו הנפש בבחי' נחש עפר לחמו שלר היה המאכל מגושם רק הניצוץ"ק שבמאכל היו מאירים מאוד ע"ד בחי' המן. וכמבואר אצלנו במק"א דהמן לא היה מאכל מגושם רק היה בחי' רוחניות וניצוצי מאכל כראשי תיבות מ"ן למפרע, וזה האכיל אברהם אבינו את המלאכים ועל ידי זה השיגו בחי' הולך וכמבואר. ועל ידי זה נתעלו למעלה, דלפי זה שפיר הוא מה שכתוב במדרש זה שאכלתם אצלו וכו"ל. (צמח מנחם, על הגדה של פסח)

רבינו הרה"ק רבי אשר צבי מגיד משרים מאוסטרהא בעל מעיין החכמה זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' דוד פרנס וגבאי חברה קדישא מאוסטרהא זי"ע בן הגה"ק ר' משה אב"ד בוטשאטש זי"ע

בתחלה היה רבינו אב"ד בעיר צרעזוב ובשנת תק"מ לערך נתקבל למגיד משרים בק"ק אוסטרהא. וסם באוסטרהא היה רופא מטעם הקהלה הר"ר גאדליא הרה"ק ר' אהרן מאוסטרהא זי"ע תלמיד של המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע. ומספיר שפ"א כשישב רבינו ביחד עם הרה"ק ר' אהרן בהקלח אוסטרהא.

הגשר בעיר קארעץ ליד קווארשל היהודי

הסביר הר"ר אהרן שלל הרופאים מרפאים ואילו רבינו לעומתו שיבא את הרופאים בבחינת שניתן רשות לרופא לרפא. לימים הלך הר"ר אהרן לבקר איזה חולה אנוש וראה ש אין תקוה למחלתו, אבל כדי לשבר את העין רשם עליו הגייר

איזו תרופה כל שהיא, למחרת באה אשת החולה להודות לר"ר גאדליא על ישועתו. לשאלתו מה קרה? ענתה האשה כבוד בורתה ותמימותה: שמתו את הפתק של הרופא בסיר בישול שהבנתי לבעלי. והיה לו לרפואה! פנה הר"ר אהרן לרבינו ואמר לו: מכאן ראייה שאני הוא האדוק. בשנת תקס"ד עזב את העיר אוסטרהא בשל מחלוקת, ונתקבל לאב"ד ומגיד בעיר קארין. לעד רב נטענר על סיבת עזיבתו אוסטרהא, וכעבור כמה שנים בשנת תקס"ט פרצה שם שריפה גדולה אשר כילתה כל חלק טוב ותאכל בקצה העיר בקצינים שבה, וגדולי הדור ראה זו להקפדה מרבינו. אבל רבינו דן את כל האדם לכף זכות, ופ"א איך אפשר לדון את העולם לכף זכות, כיון שרואה בני אדם שעושין רע בעולם, ואיך יכול לדונם לכף זכות? אלא מחמת זאת שמפשפש במעשיו ורואה מדריגתו, אזוי הוא רואה שיש בו צעמו שמן פסול מאותו רע שבעולם, וראדם קרוב אלל עמו, ואין משים עמו רשע יבמות כ"ה, ובדלוי ידון את עמו לכף זכות, וממילא ידון גם כן את העולם לכף זכות.

י"ג שנים ישב בקארין, עד יום ט"ז שבט נסתלק לגנוי מרומים בשנת תקע"ז ומנוחתו כבוד בבית החיים בקארעץ בשיפוליה העיר, ששם נטמן גם כן הרה"ק ר' יצחק אייזיק הכהן ב"ר יואל בעל ברית כהונת עולם זי"ע.

על מצבתו חרות: פ"נ אדמו"ר הרב הגאון המפורסם מופת הדור איש אלקים בנן של קדושים נר ישראל עמוד הימיני פטוה החזק מוהר"ר אשר צבי שהיה אב"ד ומ"מ דק"ק אוסטרהא בהרבני מ' דוד זי"ע.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון גדול ומקובל נורא איש אלקים ועוד בימי נעוריו ישב על התורה ועל העבודה לילה כיום, שמעו הלך על פני כל הארץ והשפעה רבה נודעה לו, והעמיד תלמידים יודעי ח"ן, חיבר ספר מעיין החכמה בדרך פרסם.

הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אהוב ישראל מאפטא זי"ע העיד על רבינו בהסכמה על ספרו בזלש"ק: היות שהרב המאור הגדול המקובל איש אלקי החריף ובקי בזיניא קדישא כבוד תפארת שמו מו"ה אשר צבי נ"י אשר היה מקדם מגיד משרים דק"ק אוסטרהא וכעת איתן מושבו בק"ק קארעץ שלל אלי כחצי קודש מעיין החכמה חידושי תורה שחיבר בשכלו הזך והישר הקדוש והטהור, וכוונתו הטהורה לזכות את ישראל, וכי עיניו בכמה דברים וראיתי בהם דברים העמודים ברומו של עולם, וגם מובטחי שכל מי שיעיין בדבריו הקדושים ימלא מרגוע לנפשו ויילחב הלצות לעבודת השם ויחברך ויחעלה, והנני להסכים עמו ארי סגיד רגליו לכנוס מי יעל עמו, ובדלוי אין דברי קדשו לריכים חיוזו, כי ידוע שכל דבריו נאמרו ברוח הקודש ע"כ. כן קיבל הסכמה מהרה"ק ר' מרדכי אב"ד לונקא זי"ע בן הרה"ק ר' פנחס מקארין זי"ע.

רבינו היה תלמיד מובהק מהמגיד הגדול הרה"ק רבי דוד בער ממעזריטש זי"ע, ומספיר שהיה

בית החיים בקארעץ

הולך ביחד עם הרה"ק ר' יעקב יוסף מאוסטרהא הנקרא רב ייבי על שם ספרו זי"ע בכל רגל לקבל את פני האיש פלא הרה"ק ר' צבי הירש ב"ר שאול הלוי זי"ע, שהיה דר בבית קטן מן המקרה ועומד עץ שעמד בצמח הבית היה למשען לו, ארבעה יתדות תקועים בארץ ועליהם דף שמעריכין עליו העיסה, זה היה לו לשלחן, אל העמוד התומך את הבית היה מחובר דף על עץ, ועליו נר חרס ובו פחילה ושמן להאיר את הבית, וסם ישב יומם ולילה על התורה ועל העבודה, וכל גדולי העיר השכימו לפתחו, וקני העיר מספרים ממנו נפלאות. ורבינו קבל ממנו רב. והלך אליו לקבל פניו ברגל.

פעם אחת הלך אליו בחג השבועות ודברו אודות המנהג לשטוח עשבים בשבועות, אמר רבינו דעתו כי מקור מנהג זה הוא מה ליתא במסכת עירובין כ"ב: בעת שהלך ר' אדא בר מתנה לבי רב אמרה ליה דביתו ינוקי דידך מאי אעביד להו, אמר לה מי שלימו קורמי באגמא, כמו כן כשנתן השי"ת התורה לישראל, וטענו ישראל אם יעסקו בחורה תמיד מאין יבא פרנסתם ופרנסת ב"ב? א"ל הקב"ה מי שלימו קורמי באגמא, ובכן שותפים עשבים להראות עד כמה לריכין למסור נפש על התורה עד כדי להסתפק בעשבים להחיות נפש כר' אדא בר מתנה הנ"ל.

באוסטרהא היה בית הכנסת אשר הקדיש הקצין הר"ר שמואל ר' יעקב'ס ז"ל ללומדי תורה, שסם היה רבינו מתפלל וישב שם כל היום ועסק בחורה עד אחר חצות הלילה, וסיפר: פעם אחת אחר חצות לילה כאשר ביקש ללכת לביתו, פתחו הדלת שמע קול מדבר אליו: 'חצי כמעט רגע יעבור זעם' (ישעיה כ"ו כ), ויסגור את הדלת ולא הלך החוזה, עברו רק רגעים אחדים, וירא רבינו צעד החלון את החיילים מחיל פולין עברו דרך שם, אשר לו פגעו אותו בדרך לכתו לביתו באישון לילה היה בכל רע, והבין אז כי מן השמים עכבורה.

מתורתו של רבינו זי"ע

כל מקדש שביעי כראוי לו כל שומר שבת כדת מחללו שכרו הרבה מאוד על פי פעלו, לכאורה, כיון כראוי לו משמע כמו שראו לו יתברך שמו, מאי אמר שכרו הרבה על פי פעלו משמע על פי פעלו של אדם, מאי יש למעלה מזה שעושה כראוי לו ית"ש? נראה, שרמו הפייט, בזה שצריך האדם לעשות על דרך זה בעבודת ית"ש היינו שלא יהיה די לומר לאדם מה שידו משגת כבר בעבדת בורא ית"ש אלא שצריך לעשות התפעלות שיבוא לידי יראת אלקית יותר ויותר. וזהו כל מקדש כראוי לו, וקאי על האדם כפי מדרגתו שהוא עומד בה כל שומר שבת כדת מחללו קאי נמי על האדם שכרו הרבה מאוד על פי פעלו רצה לומר כפי מה שעשה התפעלות להשות אלקית בכל פעם יותר ויותר איש על מחנהו ואיש על דגלו, איש על מחנהו נקרא מי שהוא עומד על מדרגתו, ואיש על דגלו אל תקרא דגלו אלא על דילוגו, היינו מי שמדלג בכל פעם למדרגה יתירה.

איתא במסכת סוטה: אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים, לכאורה למה לא אמרו על אבינו שבשמים ובארץ, כמו שנאמר אלקי השמים ואלקי הארץ? נראה שמים נקרא מדת רחמים וארץ נקרא על שם מדת הדין כידוע ל"ה, ולכן אמרו אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים היינו על מדת רחמים שלו, אבל על מדת הדין שלו אין לו להשען כי אי אפשר לזכות בדין כמ"ה האנוש מאלקי יצחק וג'ו, אבל על זה יש לנו להשען על אבינו שבשמים, היינו על מדת רחמים שלו.

לע"נ ר' יחזקאל ב"ר משה אהרן ז"ל

טז שבט תרע"א

רבי שלום מרדכי הכהן ב"ר משה זי"ע בעל המהרש"ם ברעזאן

רבינו הרה"ק רבי שלום מרדכי הכהן שוואדראן אב"ד ברעזאן הנקרא המהרש"ם ברעזאן זי"ע א נולד בזלאטשוב בל"ז ניסן בשנת תקצ"ה לפ"ק לאביו הנגיד הגה"ק ר' משה מזלאטשוב זי"ע [הרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע כיבד פעם את הר"ר משה להיות הכהן בפדיון הבן, וכשהרגיש בפליאת אחת המסובים שהיה נראה לו שיש לכבד כהן אחר שנמצא שם שלדעתו היה חשוב יותר. נענה הרה"ק ר' מאיר זי"ע: אנו כבדנו את ר' משה'לע בכהן כיון שהוא כהן מיוחד. (דרכי שלום) והוסיף על זה הגה"צ הר"ר אליעזר דוד פריעדמאן שליט"א: שהרה"ק ר' יודא'לע מדזיקוב זי"ע היה מצוה שיקחו על פדיון הבן את הגה"ק ר' שלום מרדכי הכהן שוואדראן המגיד הירושלמי זי"ע שהיה נכד רבינו, בהטעימו ע"פ עדות הנ"ל של הרה"ק מפרמישלאן זי"ע שהוא כהן מיוחד] נכד הרה"ק המגיד בגלינא בעל נשמת צבי ומשיבת נפש זי"ע מגזע רבינו הגה"ק ר' יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע ורבינו הגה"ק ר' דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הטר"ז זי"ע, ולאמו ע"ה נכדת הרה"ק ר' יצחק מדראהאביטש זי"ע

כשהגעו לפרקו נשא להרצניית מרת יענטא ע"ה בת הנגיד מוה"ר ר' אברהם יקיר ז"ל, ואחר חתונתו ישב בעיר זילקאמין, ואח"כ חזר לזלאטשוב, מאס ברבנות, עסק ביום במסחר יין – בקר – ועצים, ובלילה למד בהתמדה נפלאה, כשאבד רכשו קיבל רבנות בעיר פאטיק בשנת תרכ"ז ס"ס ישב חמש שנים עד שנת תרל"א, ובעיר זילאזאוויץ שבע שנים, ואח"כ נתקבל לאב"ד בוטשאטש למלואות מקום הגה"ק ר' אברהם דוד בעל דעת קדושים זי"ע, ולבסוף הי' אב"ד ברעזאן בשנת תרמ"א ושם יסד ישיבה גדולה שממס יאלו אצרכים חריפים ובקיאוס, והלטיין גם כן כעסקן ללכרי ליבור, והיה בזחינת ורחמיו על כל מעשיו שלא רצה להשתמש באחרים ואף שהיה בן שבעים היה הוא בעצמו לוקח ספר מהאחרון, בכל בוקר היה יולא לפני ביתו ומפזר גרעינים לעופות ולבעלי חיים אחרים, אף הכירוהו והוקירוהו אף אלה שאינם בני ברית.

סיפר הגה"ק ר' מאיר שפירא מלובלין זי"ע ששהה בימי עולמו פרק זמן בביתו של רבינוואלל זקנתו הרבנית מרת גיטל ממונטרישץ ע"ה בת הגה"ק ר' שמעון מרגליות מזלוצין זי"ע שנישאה לרבינו זיווג שניכי באחד הימים ורבינו מוטל בחדרו על ערש דוו, התאספו כמה לומדים בכניסה לבית והתחדדו אהדדי בהלכה אחת מדיני מתנות כהונה, אם "מיחזי כיוהרא" מי שנתן בזמן הזה לכהן את הזרוע הלחיים והקיבה, עד שהגיעו קולות הויכוח לאוזניו ושאל את הר"ר מאיר במה עוסקים שמה? כיון ששטח לפניו את לדי הנושא העיר לו: הלא דין מפורש הוא בדרכי משה לטור יו"ד סימן רפ"ז בהלכות מזוזה, ותיכף ביקש להביא לפניו את ספר הטור והראה בפנים כאשר הבחין באותות פליאה על קלסחרו של הר"ר מאיר שפירא, שהיה תמה: איך הגיע למצוא הלכה מיו"ד סימן ס"א סעיף כ"א בדרכי משה הלכות מזוזה? קראו רבינו שיתקרב אל מיטתו, דפדף בטור עד גמירא, והראה לו בשולי הדף מה שרשם בזמנו בכתב ידו: "היום הגעתי בעזה"י לגמור את ספר הטור מאה פעמים ואחד" כמי שאומר "אין שום סיבה להתפעל – אם לומדים טור ק"א פעמים, אפשר בהחלט לזכור פיסקא אחת מדרכי משה.

נשתלק לגנזי מרומים בשיבה טובה אור ליום ג' פרשת יתרו ט"ז שבט בשנת תרע"א ומונ"כ בעיר ברעזאן זי"ע.

נשאר אחריו בניו הק' ה"ה הרה"ק ר' יצחק אב"ד חאלעמיר בעל מנחת יצחק ושירי מנחה על התוספתא זי"ע הרה"ק ר' זבי הירש מלבוז זי"ע וחתניו הגה"ק ר' שמעון אב"ד אב"ד ברעזאן זי"ע הרה"ק ר' יעקב לאנדא אב"ד טאטיקוב זי"ע והרה"ק ר' שלום רובינשטיין אב"ד לאנשי זי"ע.

רבינו היה רכבה"ג גאון אדיר ומוזהב ואף בעוד שהיה נער היה למדן מופלג ובקי נפלא, היה מתמיד גדול וסיפר כי נהג ללמוד שש עשרה שעות ברצפות ולא לישון יותר משלוש וחצי שעות בלילה.

וסיפר (בספר דרכי שלום) הסדר לימודו של רבינו: בימי עולמו היה לומד בהתמדה גדולה ט"ז שעות במעל"ע אברהם דפיס גמרא תוס' בעיון היטב וט"ז דפיס גמרא ותוס' פשוט וטור ובית יוסף ושו"ע עם כל נושאי כליו וכל המפרשים אפי' באחרון שבאחרונים שהי' בימיו אז, וכן נהג כל ימי חייו אפי' בעת זקנתו עד יום הסתלקותו, כי אמר אין בית המדרש בלא חידוש. בימי עולמו בעת לימודו בלילות הארוכים חשך בכל ירדס וישן אחרי אשר נדדו שניה מעל עניו כמה לילות המציא לעצמו תחבולה יפה נעץ מסמר בתקרת הבית, אשר למד סם וקשר חבל ראש האחד בהמסמר וראש השני קשר בחזקה בשיער פיאותיו וכאשר השינה התחילה לענות אותו ונדרם מעט ונענע בראשו אז נתק החבל את שערותיו ולא הגיח אותו לישן, כן הנהיג את עצמו עד אשר הרגיל א"ע להיות ער כל הלילה וההרגל נעשה טבע ולמד לא יאן בלילה רק כל היותר עד שעה אף כי רובו ככולו הלך לישן בשעה אחד עשר ופעמים הרבה בשעה שנים עשר וביום יאן לכל היותר כמו חצי שעה וגם זה רק נים ולא נים כל ימיו.

היה עמוס ההוראה וקר התורה, מכל פנות העולם הריאו אליו שאלות חמורות וגדולות, הוראותיו נתקבלו לפסק הלכה ברורה, אף גדולי דורו החזיקוהו לגאון אמתי, הגה"ק ר' יוסף שאול נאטאזאהן אב"ד לבוב זי"ע אמר: אין אנכי רואה בדור הזה תלמיד חכם גדול כמוהו, הגה"ק ר' שלמה קלוגער מבראד זי"ע גם כן הפליגו בשבחו, פעם אמר רבינו על עצמו ששני מאות פעמים חזר על ד' חלקי שו"ע מחבר ורמ"א חזר טרם שנסע לקבל הורמנא מהגה"ק מהר"ש קלוגר זי"ע, והזהירו מאד לחזור תמיד מחבר ורמ"א וד' חלקי שו"ע (אלף כתב). שקידתו בלימודים הדהימה, מדי יום ביומו לפני הסעודה נהג לשנן בעל פה דיני נטילת ידים, באמצע האוכל חזר על דיני ברכת המוציא וברכת הפירות, ולפני ברכת המזון היה מרענן בזכרונם הלכות ברהמ"ז.

בכל שבת ושבת חזר על מסכת שבת ומסכת עירובין, והלכות שבת מרמב"ם ושו"ע. ובסעודה מלח מלכה במו"ש נהג לערוך את ה'סיום ממס' עירובין.

רבינו היה גדול גם בחכמת האמת, והיה מפורסם כי בחולם הראו לו כמה דברים נפלאים מן השמים, היה עניו פשטן וסבלי, חו"פ בול"ק חסיד מפורסם ונסע לכדיק דורו תמיד ומהם להרה"ק ר' שלום רוקח בעל השך שלום מצעלא זי"ע ולהרה"ק ר' אברהם בריידוויין מסטרעטין זי"ע ולהרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכענסטין מזידיטשוב זי"ע, והיה גם אלל הרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע, ולאחר מכן דבוק ברבו מוזהב הרה"ק ר' דוד משה פריעדמאן מטשארטקוב זי"ע והיה ידידות רבה עם הרה"ק ר' אשר אנקיל אשכנזי בעל שמן ראש ראב"ד סטאניסלאוו זי"ע כמו שכתב רבינו בהסכמה לספר שמן ראש: הגה ידעתי את האיש ואת שיחו ועוד בימי הגעורים היינו יחד במרחץ.

וסיפר שבאזיה נושא שהיה נחוץ לו לברר, היה נוהג לפתוח חומש ותיכף מאד בתוכו הפתרון, אולם כשנתפרסם הדבר ורבים החלו לבוא אליו בעקבות זאת, פסק כח הלז. (פניני תורה וחסידות)

חיבר הרבה ספרים נכבדים ספר משפט שלום על חו"מ, דעת תורה וגילו דעת על שחיטת וטריפות, שו"ת מהרש"ם ה' חלקים, דרכי שלום כללים, ותכלת מרדכי על התורה. הגהות מהרש"ם על תלמוד בבלי ויו"ר וד"ח שו"ע.

זכותו הגדול יאן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו הרה"ק רבי יחזקאל טויב מקוזמיר זי"ע, נולד בשנת תקל"ב בעיר פלונסק פולין לאביו הרה"ק רבי צבי הירש טויב מפלונסק זי"ע, א, שהי' מפורסם לצדיק נסתר, בן הרה"ק ר' שלמה זלמן זי"ע

וסיפר שפעם הלך רבינו עם ידידו מוורקא בדבר מלואה, והיה הרה"ק מוורקא רץ לפניו ורבינו לא יכול למחר אחריו. שאלו רבינו: למה אחת רץ כל כך? והשיב: יהודי תמיד מוכרח לרוץ. מדבר רע כריכים לברוח ממנו, ולדבר טוב למחר ולרוץ אליו.

פעם בהגיעו רבינו לברו הרה"ק מלובלין, אמר לו רבו הק, אני רואה עליך חטא של ביטול תורה, שביטלת תורה בדרך ביאתך אלי, התפלא רבינו מאוד, ואמר לרבו הרי לקחתי עמי גמרא קטנה ועיניתו בזה לאורך כל הדרך, אמר לו רבו, מכל מקום עבדך זה ג"כ נחשב לביטול תורה, כי לא"ל ללמוד כ"כ בהתמדה בגמרא קטנה מאשר בגמרא גדולה ומאירת עיניים.

כשתפרסם שמו של רבינו הלך שמעו בכל המדינות, ורוב צדיקי דורו מסביבות פולין והסביבה באו ליסוע אליו, המפורסמים מהם הם הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטין זי"ע, א, שכינוהו דער תהלים זאנער, הרה"ק רבי אהרן מקראקוב זי"ע, א, הרה"ק רבי עמנואל מפשערדורף זי"ע, א, הרה"ק רבי ישראל יצחק מראדוויץ הנקרא רבי איטשע זי"ע, א, הרה"ק רבי נתן דוד מדיסלבוצ'א זי"ע, א, והרה"ק ר' יוסף ברוך ה'גוטער איד' מניישטאדט זי"ע, א, הרה"ק ר' אברהם יהודה ליבוביץ זעל נפש חיה מקאלאש זי"ע, והרה"ק ר' יעקב מוידלמער זי"ע. הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק זעל תפארת שלמה זי"ע, א, ועוד רבים מצדיקי דורו.

וסיפר שתלמידו זעל תפארת שלמה זי"ע היה פעם בשבת שלפני חג השבועות אכל רבינו וחפץ לישראל אלו עד אחר החג בעוד שהוא בעצמו כבר היה מפורסם אז לאיש קדוש ונהרג חסידים אליו לעירו ומקומו. אמר לו רבינו כתוב ויכר משה מן ההר אל העם ופרס'י מלמד שלא פנה לעסקיו רק חיוך מהרה אל העם, וקשה איזו עסקים היו לו למרע"ה שמלמדנו שלא פנה לעסקיו? רק הפירוש האמתי הוא שהצדיק עסוק תמיד להשלים את עצמו יותר ויותר בתורה ועבדת ה', אבל אם המוני ישראל מיהלים לאיש אחד שיכריעם בדרך ה' אז איך להאיש ההוא לפנות לעסקיו הוא בחקו נפש עצמו אל עליו לילך אל העם לקדשם ולנהרם, וכן ראדומסקער רב: עליכם לנסוע לבתיכם שם מחכים עליכם אנשים שצאו לדרוש מפיכם דבר ה' (שיחות חכמים) רבינו ה' נוהג שכל יום ויום בסעודת אהדים אחר גמיר לאכול ולשחות, הוסיף ואכל עוד כזית ואמר: כדי שיוכל להתענות ביום הכפורים, והטעם מובן כי אמרו חז"ל כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכ' כאלו התענה תשיעי ועשרי, ממילא אף בכל יום אם יש באכילה המיוחדת כוונת הלב להכנת התענית, יש בו ג"כ מעין התענית. (אשי ישראל)

רבינו נסתלק ועלה למנומם ביום י"ז שבט תרט"ז בהיותו בן שמונים וארבע שנים ואלפי חסידים מכל רחבי פולין ליוו אותו והלכו אחריו ארונם ושרו מנגינות שרבינו הלחינם ומנוחחו כבוד בקוזמיר.

נשאר אחריו בניו הרה"ק ר' חיים שמילא מקומו בקוזמיר זי"ע, א, הרה"ק ר' שמואל אליהו מזוואלין זי"ע, א, הרה"ק ר' אפרים מנאדריץ זי"ע, והרה"ק ר' דוד לבי מניישטאדט זעל חמדת דוד זי"ע.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה קדוש וטהור ארי דבי עלאי מופת הדור. הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, א, אמר כי רבינו יש לו טרם אברהם אבינו ע"ה. גאון וחכם ומתמיד עצום בתורה ובחסידות, וידוע ה' שכל דבר אשר שאלו אותו השיב מן התורה ואמר שזה ה' לו ירשק מאביו הצדיק זי"ע למלא כל דבר בהתורה הקדושה.

פעם אחת בהיותו בעיר מאקאווי הזמין רבינו להיות סנדק על ברית מילה ונשתתפה שעות הרבה עד שכל ושאל אותו הרב המגיד משס: איך עושה שהיות הרבה והלא אמרו חז"ל זריזין מקדימין למלואה והשיב אם ה' כוונת חז"ל להקדים המלואה ה' להם לומר זריזין מקדימין את המלואה. אבל אמרו שזריזין מקדימין א"ע למלואה לעשות הכנה למלואה, וכן גם אנכי הקדמתי א"ע למלואה אבל

אם שוהה בהכנה, הרבה אין חשש, ואדרבה טוב יותר שיעשה המלואה בכוונה גדולה ובהכנה. כבר מילדותו נתפרסם כעילוי וצדק שו, וסיפר כאשר הרה"ק הרבי ר' אל י מ ל

מלמעננסק זעל נועם אלימלך זי"ע ואחיו הרה"ק ר' משולם זשא מהאניפואלי זי"ע ערכו גלות עבדו דרך פלונסק וביטולו שיהיה מנהיג ישראל. הדגש מיוחד היה בעבודת השם היתה השירה והנגינה, והיה נהג לשור ואמר תורה גם על עניינים אלו באמרו כי: אפשר לעבד את ה' ע"י נגינה שירה זמרה ושמחה לוסטיג און לעבעדיג ודרך זו מביאה את האדם ביותר אל היכל התשובה ודביקות בהשם.

ופעם אחת כי בשמחה תאלו על ידי שמחה יולאים מכל המוקשים ומכל הצרות ר"ל כי העיקר להיות בשמחה ועל ידי שמחה יולאים מכל דבר רע. (נחמד מזהב)

רבינו היה מתלמידי הרה"ק ר' ישראל האפשטיין המגיד מקאזנין זי"ע, א, ואח"כ מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק איד הקדוש מפרסיסא זי"ע, א, פעם אמר בשם רבו היוד' הקדוש זי"ע חז"ל אמרו הק' דין אמת לאמתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית (שבת י') הוא מטעם כי על ג' דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום, וכשרואה הקב"ה שהעולם מתמוטט שאין להם זכות כ"כ מזמין הקב"ה לדון לזון דין אמת ועל ידי זה נתחזק העולם וא"י הדין גורם שהעולם נתחזק, ולכן הוא שותף להקב"ה במעשה בראשית. ושימש את הרה"ק רבי שמואל מקארוב זי"ע, א, והרה"ק ר' יצחק מוונגורב זי"ע, אבל רבו המונבחה היה הרה"ק ר' יעקב יצחק הארזי זעל החוזה מלובלין זי"ע, א, וידידו הנאמן היה הרה"ק ר' יצחק מוורקא זי"ע.

מתורגל שר רבינו	אמר רבינו מדוע לא שינו לבושיהם כי הלא מלבוש נקל לשנות מלשון זר כמובן? אך כמאן ראייה שאפי' עמלקים לא היו רוצים לשנות את מלבושיהם ושינו יותר את לשונם בלשון אחר, וק"ו ב"ב שק"ו, אנו ישראל צריכים להיות מצוינים. (מילין יקירין)
נח איש צדיק תמים היה בדורותיו (פרשת נח ו' ט') אחד מחסידי רבינו התמנה לרב בעיר אחת. טרם עלותו על כיסא הרבנות, נכנס אל רבינו וביקש ממנו ברכה ונעצה להצליח להנהיג את עדתו בשלום ושליו, עד שלא יהיה לאף אחד מבני הקהילה תרעומת נגדו. אמר לו רבינו: על נח נאמר בתורה שהיה איש צדיק תמים, ובכל זאת אמרו חז"ל שיש הדורשים אותו לשבח ויש הדורשים אותו לגנאי. כי כל אדם שמכהן ברבנות ובתפקיד ציבורי ואין לו מתנגדים, פירוש הדבר שהוא עושה מלאכתו רמיה, מתנהג בחנופה ומאחז את עיני הבריות כדי לרכוש את לבם. אולם איש אמת שהצדיק נר לרגליו, אינו רתע מתנגדים ואינו חושש מהם, אלא נושא בגאון את תפקידו בדרך התורה.	פעם אמר רבינו לא שינו לבושיהם כי הלא מלבוש נקל לשנות מלשון זר כמובן? אך כמאן ראייה שאפי' עמלקים לא היו רוצים לשנות את מלבושיהם ושינו יותר את לשונם בלשון אחר, וק"ו ב"ב שק"ו, אנו ישראל צריכים להיות מצוינים. (מילין יקירין)
פירוש י"ל: לפי שראה שעלו המים לקראתה וכו'. וקשה דלמה הצריך להמתין עוד על שאר הסימנים מאחר שראה שעלו המים לקראתה בדזה ידע בודאי שהוא ממשפחה ההוגנה לאברהם? שהרי היא יראת שמים? ויתרין רבינו שהי' רוצה להבחין אם היא גומלת חסידים, דאז ראו' להיות שבינו של אאע"ה, שהיא איש החסד, ואם לאו אפי' היא יראת שמים אינה ראו' להיות בביתו של אאע"ה (דברי משה)	פעם אמר רבינו לא שינו לבושיהם כי הלא מלבוש נקל לשנות מלשון זר כמובן? אך כמאן ראייה שאפי' עמלקים לא היו רוצים לשנות את מלבושיהם ושינו יותר את לשונם בלשון אחר, וק"ו ב"ב שק"ו, אנו ישראל צריכים להיות מצוינים. (מילין יקירין)
וישמע הכנעני פרש'י ז"ל והלא עמלקים היו אלא שינה לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיטעו ישראל	פעם אמר רבינו לא שינו לבושיהם כי הלא מלבוש נקל לשנות מלשון זר כמובן? אך כמאן ראייה שאפי' עמלקים לא היו רוצים לשנות את מלבושיהם ושינו יותר את לשונם בלשון אחר, וק"ו ב"ב שק"ו, אנו ישראל צריכים להיות מצוינים. (מילין יקירין)

רבינו הרה"ק רבי משה הלוי גוטליב מלאמדמיר זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע בן הרה"ק ר' מאיר הלוי זי"ע

וסיפר שצעת החתונה המפורסמת באוסטיליה אשר בה נטלו חלק רבים מלדיקי הדור השתתף גם רבינו, וכשנקרא לכיבוד, תואר בשמו ה' רבי משה הגדול וכו', ענה רבינו לעומתם כמלגלג ואמר: הגדול הגדול.. כשמוע זאת הרה"ק מאפטא זי"ע נענה ואמר לרבינו: ר' משה מה איכפת לך שאומר הגדול, הלא אמרו רז"ל: אם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, והמובן מזה שאילו היו הולכים בדרך האמת היו אכן נריכים לקרוא כהיום ה"ה החמור פלוני ופלוני.. הלא מכיון שהאמת נעדרת מיא טרעט האף פין דעם אמת למאי נפקא מינא אם קוראים אכן הגדול.

וסיפר רבינו בעצמו שפ"א ה' במלכ כספי דחוק והי' בעל חוב על ק"ץ רובל, ונסע ללאמדמיר על ציון קדש של אביו ה' להזכיר לפניו את מצבו, לאחר מכן שמע את אביו ה' משיבו בזה"ל: דו וויסט דאך מיין קינד אז קיין געלט איז דא נישט דאוועולם העליון) איך וועל דיר געבען א יונגא'לע וועסטו פארקויפן און דו וועסט האבען געלט ו באאלען דינע חובות, וס' בלאמדמיר לא הי' אז נאך לענין זה ונסע רבינו לעיר אלויסק אשר שם עלה בידו לפרוע חובותיו ובה קבה משכן קדש עד לסוף ימיו וס' מנוחתו כבוד.

וסיפר שרבינו בהיותו פעם בעיר אלויסק שצליטא טרם נתישב בה, נתבקש ע"י בנו העיר להיות נוכח צעת קידוש קרקע חדש למטרת בית קברות, בדואו לשם ציין על מקום אחד במקלו לורת ריבוע מארבע זוויות ונתעסק בכך זמן רב לפליאתם של הנוכחים, לאחר מכן ראו בעבודתו זו עין פקוחה כי לא נפטר צעת ההיא שום איש אפי' תינוק, לימים בשנת תקפ"ט עבר רבינו בעיר אחת ביום ה' בשבוע, ביקשוהו אנשי העיר להישאר אצלם על צעת קודש, נענה רבינו אליהם ואמר: שהוא צריך להיות בש"ק באלויסק ואכן הגיע לשם וביום השבת קודש ח"י שבת נסתלק רבינו לגנוי מרומים ונטמן באותו מקום האין שעשה במקלו צעת קידוש הבית החיים.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' שלמה'לע זי"ע חתנו של הרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זי"ע וחתנתו נערכה בלאדמיר בחיי חיותו של הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע שהגיע אל כל להשתתף בהחווה.

והבנו השני היה הרה"ק ר' יהושע

גאטליב בעל אחות אפרים ממאליב זי"ע חתן הרה"ק הרמ"מ הטריסק זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש אלקים קדוש, עניו וחסיד ודרכו היה שלא לומר דברי תורה ברבים" ופעם אחת ביקשו והפליכו אותו מאלד לומר תורה, אמר: אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל, ופי' רש"י ה' לא פחות ולא יותר, כלומר לכל אחד ואחד לפי בחינתו ומדרגתו, ומי שיכול זה הוא יוכל לומר תורה ואי לא לא יאמר, ומרוב ענותותו סיים ואמר: אני אין יוכל זה. רבים היו חסידיו, הכל רץ לראות עבודתו במסירת נפש, והי' מפורסם מאלד לבעל מופת גדול ובפרט לחולי הקדחת רח"ל שהי' רואים אצלו בחוש אשר מי שהי' בא אליו להתאונן על מחלה זו הי' מתרפא תיכף, אך רבינו היה מזהיר להתרפאים שצמך זמן מסוים לא ישתו מים קרים.

וסיפר שפ"א נחלה במחלה זו אחד מאנשי עירו שהי' מפורסם למתנגד גדול ולא ראה בשום אופן ללכת לרבינו, אולם לאחר זממה כשגברה עליו מחלתו והציקתה עד למאלד, הלך בעל כרחו לרבינו והזכיר עצמו לפניו, אכן מיד לאחר ברכת קדש מרבינו, הרגיש בעצמו שהחלי סר מאתו והוא שב לחיטו, בהיותו מתנגד חריף, האיק לו הדבר ולא הי' יוכל להשלים עם זה שרבינו יתפרסם לבעל מופת על ידו, ובהיות שרבינו הזהירו כדרכו בקודש שלא ישתה מים קרים, לכן ניגש האיש הג"ל תיכף באלתו מחדר רבינו ושתה מים מכלי ש'עמד בחדר החיטו, רבינו בהבחינו זאת מרחוק יאל אליו ואמר לו: בא דיר אז דו וועסט טרינקען וויפעל דו וועסט וועלען וועסטו קיין קדחת נישט האבען.

רבינו עלה ונתגדל על דרכי אביו ה' אשר ממנו קנה שלימותו רוממותו ודקת קדושתו המופלגת, פעם הלך רבינו עם אביו ה' בלילה, אמר לו אביו אליו: אם הוא רואה יוכל ללמדו ש'שמע מה ש'ני אדם מדברים בבתייהם, והעביר על פני רבינו את מטפחתו ושמע הכל, אחר כך שאל את אביו אם כדאי לדעת כל זה לעבודת הבורא ? ונענה שאין זה כדאי, אמר לו רבינו אם כן אין חפצי בזהבצרכת שלמה.

הרה"ק ר' משה מקארלין זי"ע סיפר דרכו של הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע הי' כאשר שתה משקה טיי או קאווא הי' נוטל תחית סוכר בכף ידו ה' ואוחזה משך זמן שתחיתו, פ"א בעשותו כן שאלו בנו הר"ר משה אודות ענין זה באמר, כי ממ"נ אם הוא צריך להסוכר למה ליטו לוקחו לפיו, ואם לאו על מה הוא אוחז בזה? בגמר שתחיתו פנה הר"ר שלמה זי"ע לבנו ומסר לו החתיכה לטעום ממנה, ואכן לא הי' מורגש בה שום טעם מתחיתו.

כשרבינו הגעו לפרקו נשא בת הרה"ק ר' יהודא לייב הכהן מהאניפאלי בעל אור הגנון זי"ע ובזיו"ש הי' חתנו של הרה"ק ר' דוד הלוי המגיד מטשערפין זי"ע.

בכ"ב תמוז בשנת תקנ"ב נרצח אביו ה' על קידוש השם, והרה"ק רבי מרדכי יפה ראש שושלת לעכעוויטש בעל מירא דכיא זי"ע מילא מקומו. אך תלמידי אביו הוקירוהו והעריכוהו עד למאלד ואף תמכו בו במיד דתמכין מעידן לעידן.

ובספר ברכת אהרן הביא אשר הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע ערך מכתב: בו מבקש מאלת החסיד המפורסם רבי יוסף מלזשיץ זי"ע לקיים פקודת קדש להעמיד מעמד קבוע עבור רבינו, ובלשון הכ"י: וכתב לו שיראה להחזיק ולסייע לקבץ כסף מעמד עבור הרה"ק ר' משה'לי בן מלכי וקדושי וכו'.

וכן נמלא בכחוצים שהרה"ק מוהר"מ מלעכוויטש זי"ע הי' שולח לרבינו סכומי כסף גדולים מידי שנה.

רבינו נסע ללדיקי דורו מהם להרה"ק ר' ברוך ממעזיבז זי"ע ולהרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע.

יט שבט תרצ"ב

רבי שלמה זלמן ב"ר יצחק יונה זי"ע בעל תל תלפיות מדוקלא

רבינו הגה"ק רבי שלמה זלמן זעגענער מדוקלא בעל תל תלפיות זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' יצחק יונה מדוקלא זי"ע מגזע היחוס, ולאמו בת הגה"ק ר' רפאל עזריאל הכהן מטורני זי"ע מגזע משפחת רבינו הגה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל שני לוחות הברית זי"ע הנקרא השל"ה הקדוש

רבינו היה גאון מובהק וחסיד מפורסם, היה חסיד ועניו, ומאס בדבנות, וחיי אכילת כל ימיו, ולא ראה להינות רק מיגיעי כפו.

חיבר ספר שו"ת תל תלפיות, וספר קול יהודה על תרי"ג מצוות, וספר אור החמה על קידוש החודש, וספר ארצות השמים על קידוש השם להרמב"ם, ספר דברי שלמה עש"מ, ועוד הרבה חיבורים, מהם נדפסו, והרבה שנשארו בכתב ידו בכל מקצועות התורה.

נסתלק לגנוזי מרומים י"ט שבט שנת תרל"ז

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

שטח בית החיים דוקלא

לתרץ קושית מהרש"א בסוגיא דאין חוששין פסחים דף ט' ע"א אמאי מקשה על גוף המשנה למה לן טעמא דאין לדבר סוף בלא חזינא דשקיל נימא אכלתי' דעל לא חזינא דשקיל לא שייך תירוצ' רבא שם דהוי כמו במדורת הכושים דאמרין אכלתי'. עיין פ"י. ונקדים לתרץ מה שהקשה עוד המהרש"א מאי מייתי ראי' מהא דמדורת הכושים דהוי רק מילתא דרבנן לרמב"ם מה שאין כן המשנה אי מייתי בלא ביטל הוי חשש דאורייתא ואם נאמר דהא דאמרין לעיל הבדוק צריך שיבטל היה התקנה גם בזמן המשנה ודאי דלא קשה קושיית המהרש"א הלז' דמסתמא עשה כדן ומבטל בשעת הבדיקה, רק לישטת הר"ן ריש פסחים דהתקנה של הבדוק צריך לבטל לא נתחדשה רק בימי האמוראים לא בזמן המשנה שפיר מקשה מהרש"א. אבל עיין פ"י דף ו' ד"ה אמר ר"י שכתב טעם נכון על הא דהבדוק צריך שיבטל דבאמת יש לחוש שמא גיררה חולדה במקום למקום ולא מהני הבדיקה כלל רק מטעם אין לדבר סוף אין חוששין לזה מה שאין כן לענין שיצטרך לבטל על זה שפיר יש לחוש צריך שיבטל משום דכתב שם זה לתרץ שיטת רש"י ד"צ על משנה ראשונה דריש פסחים והמשנה זו ע"כ מיירי באין חולדה וברדלס מצויין שם כמ"ש התוספות כאן ד"ה אין חוששין, אם כן לא שייך טעמו של הנ"ל וטעם של שמא ימצא גלוסקא יפה לא נתחדש רק בימי האמוראים מה שאין כן מחמת חשש של גרירת חולדה במקום שמצויין חולדה וברדלס בטעמו של פ"י הנ"ל זה היה אף בזמן המשנה כמבואר במשנה זו דאין חוששין א"כ ודאי הבדוק צריך שיבטל אף בזמן המשנה ולכן שפיר מביא ראייה מהא דמדורת הכושים דכאן גם כן הוי רק מדרבנן כיון דע"כ מיירי שביטל החמץ לזה הוי לדבר סוף כפי הנ"ל. (ציון מנחם)

מתורתו של רבינו

ומה הארץ השמנה הוא אם רזה ה'ש ב'ה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים. (פרשת שלח ו"ג כ') נראה לפרש על פי מה שאמר רבי ישמעאל: חזקת הבתים והבורות והשיחין והמעורות והשובכות והמרחצאות ובית הבדין ובית השלחין והעבדים וכל שהוא עושה פירות תדיר חזקתן שלש שנים מיום ליום בשדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינן מיום ליום ר' ישמעאל אומר ג' חדשים בראשונה ג' באחרונה ושנים עשר חדש באמצע הרי ח"ח חדש ר"ע אומר חדש בראשונה וחדש באחרונה ו"ב חדש באמצע הרי ח"ד חדש א"ר ישמעאל במה דברים אמורים בשדה לבן אבל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסך את זיתיו כנס את קייצו הרי אלו ג' שנים. (מסכת בבא בתרא כ"ח א') במה דברים אמורים בשדה לבן (שהפירות נלקטים בפרק אחד צריך ג' שנים) אבל בשדה אילן (שפירותיו נלקטים לפרקים שונים) כנס את תבואתו (פירש"י: גפנים) ומסך את זיתיו כנס את קייצו הרי אלו ג' שנים. ועתה הכי אמר להם משה רבינו ע"ה: והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, תעשו חזקה על ידי לקיחת שלשה מיני פירות, דהוי חזקה לרבי ישמעאל (וכן כתב בתרגום יונתן והתחזקתם, ותעבדין חזקתא) ואי דקשיא מאין הוה להם שלשה מיני פירות במשך יום ששה שם? על זה אמר: והימים ימי בכורי ענבים, שהיה זמן סוף קיץ (כפרש"י ב"ב שם ובסנהדרין כ"ו שעת הבציר בתשרי) ואז יש גם פירות אחרות, ושפיר היו יכולין לעשות חזקה בשלשה מיני פירות, ואתי שפיר שהתורה הקדושה מספרת: ויבאו עד נחל אשכול ויקרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישארו במוט בשנים ומן הרמנים ומן התאנים. (שם י"ג כ"ג) ולמה שלשה מיני פירות דוקא? אלא לעשות חזקה כדברי רבי ישמעאל. (מליצי אש)

קטע מתורתו של רבינו

י"ט שבט תר"ץ

רבי שמעון ב"ר יהודה זי"ע בעל שו"ת מהרש"ג מסעמיהאלי

רבינו הרה"ק רבי שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלע זי"ע א בעל שו"ת מהרש"ג, נולד בחוסט ביום ד' מרחשון בשנת תרכ"א, לאביו הגה"ק רבי יהודה גרינפעלד זי"ע אב"ד סעמיהאלע זי"ע א, בן הרה"ק ר' שמעי חסיד זי"ע א מגזע רבינו הגה"ק רבי יום טוב ליפמאן העללער אב"ד קראקא בעל תו"ט זי"ע בן הגה"ק ר' נתן העללער זי"ע בן הגה"ק ר' משה אב"ד ורב הכולל במדינת אשכנז זי"ע נכד הגה"ק ר' נתן ב"ר יחיאל בעל הערוך זי"ע מגזע שבט יהודה ע"ה. ולאמו הצדקנות מרת אסתר בת הגה"ק ר' מרדכי כהנא זי"ע בן הגה"ק ר' דניאל זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי מאונגוואר זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מיכל מקאליש זי"ע בן הגה"ק ר' יהודה זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב יוסף הכהן ראש ישיבה ואב"ד טרוסק זי"ע שהיה חתן רבינו הגה"ק רבי יום טוב ליפמאן העללער אב"ד קראקא בעל תו"ט זי"ע מנכדי רבינו הגה"ק רבי שבתי ב"ר מאיר הכהן בעל הש"ך זי"ע ורבינו הגה"ק רבי משה איסליש ב"ר ישראל מקראקא בעל הרמ"א זי"ע ולמעלה בקודש

וסיפר תלמידו הרה"ק ממאקאווא זי"ע שרבינו בצדקותו פרש ממוטות של חיי שעה בצופן קילוני, ובמשך עשרות שנים, לא מש מחדלו הקטן בו כתב חידושי תורה, וישן שעות ספורות עם אחד מתלמידיו, ולא הרשה להוסיף משהו להדר חדרו, או איזו הרחבה שהיתה בגדר יותר מההכרח. לא הרשה לחמם התנור בחורף, רק אם היה קר ביותר.. וכאשר נשחטו העתים אחרי מלחמת העולם הראשון ושלחו לישיבות כסף מארה"ב, ותחת אשר למדו עד אז מתוך הדחק כסתמא דמתניתין כך היא דרכה של תורה העמידו מטבח וכו'. היה ממך שבור ורלוף מדאגה ע"כ.

כמה חדשים לפני הסתלקותו מסר רבינו לב"א הגה"ק מהר"ס גר"פ אב"ד פעסט זי"ע א, מה שראה בחלומו, וכה אמר: בחולמי ראיתי שאני נמלא בבי"ד של מעלה, ודנים אותי על כל מעשי, מתחילה נתנו לי ה"א"ה"ר של עניני טהרות, אותו היפלתו מיד ער האט זיך נישט געקענט אראמען קלויבן, אח"כ נתנו לי ה"א"ה"ר בעיני ממונות, והגה בשביל ממון לא עשייתי עולם דבר שאין לעשותו ח"ו, ע"כ האב איך אים באלד בייגעקומען. אח"כ נתנו לי ה"א"ה"ר של עניני כבוד, ואמר לו זה"ל: כבוד יא ג' סוגים, אחד שקבל נותנים לו כבוד הוא רץ אחרי זה ותובע זאת, זה מאוד גרוע, השני שקבל נותנים לו, אינו תובע זאת אבל כואב לו שלא נותנים לו, זה כבר יותר טוב אבל עדיין לא כמו שצריך להיות, והשלישית אחד שציונות וכבוד הם עבורו אותו דבר, זהו הכי קשה, וסיים עמו הוורכתי להיעבד הרבה, אבל לבסוף בין איך אים אויך בייגעקומען.

רבינו נסתלק לגני מרומים בשנת השבעים לימי חייו ביום י"ט שבט תר"כ.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' מרדכי גרינפעלד מסווידיניק הי"ד זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון וקדוש חו"פ המפורסם בחריפתו ועומק בינתו בעל מדות טובות ונשגבות פאר הדור נזר ישראל רבים הלכו לאורו והעמיד תלמידים לאלפים, ובין התלמידים נמנה הגה"ק ר' שמעיה שווארטץ מוילנץ אב"ד סאטמאר מאנטראל זי"ע, חיבור ספר זהב שבה שו"ת מהרש"ג, ונשארו ממנו עוד בכתי"ק יותר מאלפים תשובות, ח"י על כמה מסכתות וסוגיות, חיבור גדול על מקוואות, וחיבר נפלא על הל' תערוכות.

היה מתלמידי הגה"ק ר' אברהם יהודה הכהן שווארטץ בעל קול אריה מבזערעגסאז זי"ע ורבו המובהק הי' הגה"ק רבי משה שיק בעל המהר"ס שיק אב"ד חוסט זי"ע א. ותורות הנסתר למד מהרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס אב"ד סוואליווע וראב"ד מונקאטש זי"ע וכה ג"כ לקבל שימוש ממנו.

בהגיעו לגיל ט"ז נשא את ז' ע"ה מעיר מונקאטש, ושנים רבים דר רבינו במונקאטש, כאשר במשך שנים הללו ישב על התורה ועבודה בהתמדה נפלאה ובטהרה, והרבה להסתופף בכל הרה"ק ר' אבי הירש אב"ד מונקאטש בעל דרכי תשובה זי"ע, והיה גם כן בית ממש, כאשר הדרכי תשובה מרבה לחבבו.

במשך השנים נתפרסם שמעו של רבינו בגאון עצום ובעל סברא ישרה, ומחדש נפלא בכל חלקי התורה וההוראה.

בהגיעו לגיל כ"ד בשנת תרכ"ה נבחר לכהן כדיון בבית דין דמונקאטש כאשר אתו עמו כיהנו הגה"ק רבי אברהם הערשקאוויטש זי"ע א, והרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס אב"ד סוואליווע וראב"ד מונקאטש זי"ע א.

בשנת תרס"ח כאשר נפטר אביו נקרא רבינו לרשת את כסאו, מיד בהגיעו לשם פתח רבינו שערי ישיבתו, והרביץ תורה לתלמידים, רבינו החשיב כ"כ את לימודו עם התלמידים עד שמסר נפשו עליה ממש, ואפי' בשנותיו האחרונות כאשר סבל מבלוט שטור"ע (שטן דם), מסר נפשו על זה והמית נפשו על התורה, הרופאים הזהירוהו לכל יהיו עוד ללמד עם תלמידיו, אבל רבינו לא שמע אליהם ולא ציית להם אלא המשיך בהרבצת התורה ביתר שאת וביתר עוז, באותו עת התקיימה חסיפת רבנים באונגארן, ועל אף חולשתו הרבה הטריח עצמו לבוא לשם, בהגיעו לשם פגש רבינו את הרה"ק ר' מנחם בראדי בעל באר מנחם מקאלוב זי"ע א שאמר לרבינו סעמיהאלער רב התלמידים שלכם הם התלמידים המובהקים ביותר שיש בכל אונגארין, הגיב רבינו על דבריו, קאלובער רב האם אכן כן הוא כמו שאמרתם, ונתחזק רבינו מדבריו אלו ונעשה כבריה חשה.

פעם בעת שהיה למדו אז בישיבתו סוגיא דטיפת חלב אמר רבינו: אם משכימים בשבת קודש בבוקר בשעה ד' באשמורת הבוקר, ולומדים ד' שעות רציפות כסוגיא דטיפת חלב, אז מרגישים טעם באמירת נשמת.

רבינו הי' עניו כהלל וברח מן הכבוד בכל נפשו, ולכחוק היה בעיניו כאשר עשו לו כבוד, את תלמידיו הזהיר לכל יכבדוהו יותר מדי, ובוודאי שלא יעשו לו כבוד מיותר, כמו"כ כמעט לא הירשה לאיש אחר לשמשו כי לא רצה להטריח אחרים, כן הקפיד מאוד על טיב רחל לציבור והיה מורה להש"ך שלא להמתין עליו על קר"ש ותפלה.

רבינו הרה"ק רבי חיים דוד ברנארד זי"ע הנקרא בפי כל 'ר' חיים דוד דאקטאר', או דער הייליגער דאקטאר פון פיעטקוב נולד בדזאלושין פולין בשנת תקל"ה לאביו הרה"ק ר' ישכר דוב בער מזולשין זי"ע א, ולאמו הצדקות מרת רחל ע"ה

ר' ישראל האפשטיין המגיד מקאזניץ זי"ע הרה"ק ר' אפרים פישל מסטריקוב זי"ע הרה"ק היוד הקדוש מפשיסחא זי"ע הרה"ק ר' שמחה זונים מפישסחא זי"ע הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאלק זי"ע הרה"ק ר' מרדכי יוסף ליינער מאיזביצה זי"ע הרה"ק ר' שלמה הכהן ראבינאוויטש בעל תפארת שלמה זי"ע הרה"ק ר' ישכר בער מראדישין זי"ע.

פעס אחת חלה הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר זי"ע ברגליו, בא אליו רבינו בתור רופא, ובדקו ונתן לו תרופות, והזהיר אותו שאסור לו לטבול במקוה, כי המים מסוכנים לרגלו, והנה הרה"ק מקאזמיר זי"ע התכונן לקראת הטבילה במקוה בערב שבת, בניגוד להוראת רבינו הרופא, ולשם כך הוא מתכנן ללכת דרך גנות וקרפיות מקום סתר, כדי שלא ימאלוהו שם אנשים, הרה"ק מקאזמיר זי"ע הכללי להגיע דרך לא דרך למקוה, והנה הוא פוגש שם לא פחות ולא יותר את רבינו, ופני הרה"ק מקאזמיר זי"ע חפו והחור קמעה, אך ראה זה פלא רבינו מחייך, שאלו הרה"ק מקאזמיר מרבינו, אחס לא כועס עליו שאתה חסרת, ואני נוהג ועושה שלא כדרכך? השיב לו רבינו: כעת אני חסיד, וקורים לי חיים דוד מפיעטקוב, ובתור חסיד אני רוצה לומר לאדמו"ר: שאין תרופה טובה לרגליו מאשר לטבול במקוה, הטבילה היא רפואה עזובה, כי רוח איש יכול כלל מחלהו (משלי י"ח כ"ד).

רבינו נתן ממון רב לעטר ולשפר את הכותל המזרח של הבית הכנסת הגדול בפיעטקוב.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום כ' שבט תרי"ח ומנו"כ בעירו פיעטקוב.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק אורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע א, ותלמיד מובהק מרבו הרה"ק רבי דוד בידערמאן מלעלוב בעל מגדול דוד זי"ע א.

מפורסם, שרבינו מתחילה לא היה נמנה בין עדת היראים, ומשום מעשה שה' חזר בתשובה, ומעשה שהיה כך היה, בימים ההם היה ר' חיים דוד הרופא הגדול של המלך, והיה מפורסם בכל המדינה כ'דאקטאר ברנארד' בעת ההוא נחלה פעם אדון אחד בכפר סמוך ללעלוב, וביקש האדון שישלחו לו הרופא הגדול, כמובן שמיד קיימו מבוקשתו ושלחו אליו את הדאקטאר ברנארד, כאשר הגיע כבר שמע שמת האדון, שם הדאקטאר את פעמיו אל רבו הרה"ק ר' דוד מלעלוב, לשאלת רבו מה מחפש בגלילות עירו, ענה שקראוהו לבוא לרפאות את האדון הג"ל אבל האדון כבר מת, אמר לו רבו, הנה כתוב בספר שמואל, שכשהלך שאל המלך עם נערו לבקש את האתונות, נכנסו לשמואל הנביא, שיאמר להם הדרך אשר הלכו בו, ולכא"ר כריך ביאור דהוא לי' למימר הדרך אשר הלכו בו, כי הדרך אשר הלכו כבר הרי ידעו שלא נמלאו שם האתונות, אלא הפי' הוא שנכנסו לשמואל הנביא שיסביר להם אמאי כוננו משמים לעדם בדרך ההוא, דהרי את האתונות לא מלאו, ומן הסתם משמים יס' כוונה אחרת להילכס שם, ועל זה ענה להם שמואל שהוא מחמת שהורד שאלו שיוודע לו שעתיד הוא להימשך למלך על ישראל, כמו כן סיים רבו מלעלוב, אתה באת בדרך זו לא לחינם, וכריך אתה להבין שיש בכלן כוונה נסתרת, והתחיל לדבר עמו מענין התשובה, רבינו שאל אז מרבו כ"ד שאלות, על עשרים מהם ענה לו רבו בטוב טעם ודעת, ועל ד' מהם אמר נלכה למורי ורבי הרה"ק החוזה זי"ע א והוא יתיר כל הקושיות, וכן עשו, מיד כשנכנסו שניהם להרה"ק החוזה זי"ע א, אמר להם מיד, כשיש ליהודי קושיא זו אזי התירך כד, וכו' וכך תירץ כל הד' קושיות, ומני אז והלאה נעשה לבעל תשובה, והיה הלך וגדול עד שנפתרסם שמו בעולם כאיש קדוש מאוד.

רבינו היה מקושר מאוד לרבו מלעלוב. בכל ראש השנה כשהלך רבינו לאמר תשליך מורגל היה רבו ה' מלעלוב זי"ע לבוא לרבינו ואמר לו: מיין קינד גיי אהיים איך וועל שוין פאר דיר מאכען תשליך אולם בראש השנה בשנת תקע"ד לא בא אליו רבו, אז ידע רבינו בזדלות שבזאת השנה יסתלק רבו וכך הוא. כשהלה רבו אמר: יותר אין אני יכול לחיות, כי לא באתי לזה העולם רק בשביל תלמידי ר' חיים דוד שאעשה אותו לבעל

תשובה, ועכשיו שהוא בעל תשובה כבר איני יוכל לחיות יותר. גם לאחר פטירתו היה רבינו מקשר לרבו,

פעם אחת ראה רבינו לשכוב על קאנאפע, בא אליו רבו ה' זי"ע בהקצין ואמר לו: בני, דע שיש כאן אריג של שעטנז, וכל היה חתכו את האריגים של הקאנאפע ומלאו שבה מאורג חתיכת שעטנז.

רבינו שימש כרופא ללדיקו דורו ומהם להרה"ק החוזה מלובלין זי"ע א ולהרה"ק

רבינו היה אומר:

מה דאמרו חז"ל במשנה במסכת קדושין פ"ב א': טוב שברופים לגיהנום, היינו רופא המחזיק עצמו לטוב שברופים לגאון הגאונים, הוא ואפסו עוד, אם רוצה החולה להתייעץ עם רופא משנה, מיד הוא מתמלא עליו חימה, מתרגז ומתקצף ומתנפח כאוז הבר, רופא זה אף אם הוא באמת המומחה שבמומחים, מונע בגאותו הנשחתה, תשועות ברות יועץ, ומונע טובה מהעליו ומביא רעה לעולם ורק עליו אמרו מה שאמרו: טוב שברופאים לגיהנום.

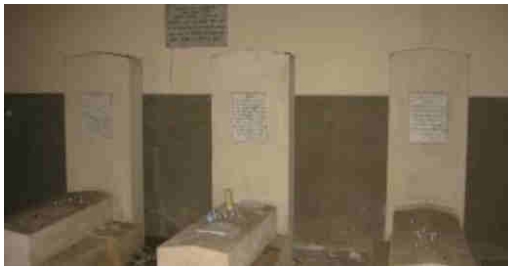
כא שבט תרכ"ח

רבי יצחק ב"ר מרדכי זי"ע בעל תולדות יצחק מנעשכי

רבינו הרה"ק רבי יצחק מנעשכי זי"ע, אחי הרה"ק ר' יוסף מאוסטילא זי"ע והרה"ק רבי יעקב אריה מקאוולי זי"ע שלשתם בני הרה"ק רבי מרדכי ראש שושלת נעשכי בעל רשפי אש זי"ע, בן הרה"ק ר' דוב בער מטולטשין זי"ע שהיה סופר ועד ארבע ארצות. רבינו נולד בשנת תק"ן לבן שלישי לאביו הק', רבינו היה דור שישי מהגה"ק רבי נתן נטע ב"ר שלמה שפירא בעל מגלה עמוקות זי"ע, ודור שביעי מהגה"ק רבי העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה זי"ע, אמו של רבינו היתה נכדת הגה"ק ר' לייב ה

כמו"כ אמר פעם למישהו שאמר תחנון בין הציבור, שלא ישנה ממה שעושים כל הציבור.

דיוקני דורו העידו עליו הפלגות גדולות, הרה"ק ר' אברהם המגיד מטירוסק זי"ע אמר על

רבינו: כי כל דבריו יאלו בקדושה וטהרה מזוקק שבעתים כניתנה מסני. וכמה שבעות לפני פטירתו אמר הרה"ק ר' חיים ראש שושלת אלנו בעל דברי חיים זי"ע א שכל איש ישראל עתיד ליתן את הדין, אם יש לדיק הדור בעולם והוא אינו מכיר, וסיים שהדיק הדור כעת הוא הרה"ק מנעשכי.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום כ"א שבט תרכ"ח, ומנו"כ בנעשכי.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו לא זכה להשאיר אחריו ז"ק, ואחרי הסתלקותו אספו תלמידיו את דברי תורתו, והדפיסוהו בשם "תולדות יצחק". וספר זכרון טוב

רבינו היה מתלמידי אביו, ותלמיד מהרה"ק ר' אברהם יהושע העשל בעל אהוב ישראל מאפטא זי"ע ובמשך ימי חייו התפרסם רבינו שהיה קדוש עליון נורא מאד ולאיש מופת ובעל מקובל אמיתי, אלפי חסידים נהרו אחריו ללמוד מקדושתו ועבודתו התמה ונקיה. רבים מגדולי דורו בקשו להיות מרואי פני המלך, והכניעו עצמם לפניו כתלמיד לפני רבו.

כשהגו רבינו לפרקו נשא נכדת של הרה"ק רבי לוי יצחק מצאנז'טשוב בעל קדושת לוי זי"ע, קודם הנישואין התחייב הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע להסמיך את הזוג על שולחנו ארבע שנים, ביקשו ממנו סיסמיקס זמן ארוך יותר, אבל הוא טען שבשום אופן אינו יכול להבטיח מזונות להזוג יותר מארבע שנים, והיה אז הדבר לפלא בעיני כל, אך לבסוף נתברר הדבר, ככלות ארבע השנים שרבינו אכל על שולחנו ביום האחרון נסתלק הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע.

וסיפר: שהרה"ק הקדושת לוי זי"ע בשנה האחרונה קודם הסתלקותו שלח אחר רבינו וקרא אותו ללמוד כוונת נטילת לולב ואחריו, ונתקנאו בו יו"ח של הצאנז'טשובער למה מלמד לרבינו ולא להם, והשיב להם: כשישאלני הגה"ק מהר"ם מנעשכי זי"ע בעלמא דקשט מה למדת את בני הלל אצטרך להשיבו, לכן אני מלמדו כוונות הלולב ואחריו, וסגר הדלת בעדם, ולימדו כוונות הנזכרים.

אגב יש לציין: שרבינו נהג את עצמו כליל הושענא רבה לאחר תהלים היה גיל לחלק חתיכות לולב לאיגוד ההושענא לכל הנכנסים לפניו, והיה זה בהידור גדול, ובדיקות נפלאה, ובהבטה על כל אחד ואחד בפרטיות, וגם היה עושה בעצמו את אגודת ההושענא שלו בתוך הסוכה.

רבינו היה מקפיד שלא להשים חול על הקוויטעל של מבוקשים כדי לייבש הדיו, גם היה מחזיק לסימן שאינו טוב אם אירע שפול לארץ הקוויטעל המבוקש מעל שולחנו.

פ"א שאל רבינו לבעה"ב אחד: מהיכן אתה נוטל לחם? ואמר מעל הדף שמיניחים עליו הלחם אני נוטל, ויולדו ומי נותן שם? אמר: אשתי מניחתו שם. ענה רבינו הסכלת לענות, כי אם היית מזכיר מי הנותן לחם הי' לך פרנסה ועשירות.

מחודש אלול האחרון לחייו עלי אדמות עד יום פטירתו פסק רבינו מלומר תחנון אפי' בימי שני וחמישי, טעם הדבר לא נודע מעולם, כפי שהסתיר רבות מהנהגותיו בלא נתינת טעם, והיה נותן טעמים פשוטים להנהגותיו, אבל באחד הפעמים אמר שזה מחמת שנחלש מאוד ומתאחר זמן התפילה, על כן אינו רואה להאריך יותר. פעם ראה אחד שכן אמר תחנון, שאלו רבינו מהו שאתה מכה על החזה, הלך אס תכנה לבכות על עוותיך לך להתבודד ותצנח לפני המקום ב"ה.

את הברכה אשר תשמעו וג' פרשת ראה: אש"ר אותיות רא"ש, רומז על הצדיק רישא דעמא. מצות הוא לשון צוותא חדא, פירוש: כשתתחברו להצדיק ותוכלו לקבל השפעות טובות, כי הן הולכות על ידו.

בגמרא (מסכת ברכות ג') עמך ישראל צריכין פרנסה אמר להם לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין חקומץ משיבוע וכו' והקשו המפרשים כיון שבכל יום היה כך שהיה משיב תשובה זו והיו משיבים על תשובתו א"כ למה אמר להם למחרת שוב אותה תשובה דמיפרכא מאתמול? ותירץ רבינו בשם אביו הק': שבאותה תשובה גופא נרמז להם ברמז עצה לפרנסה, כי אומרו זה מזה פירושו שמה שיהיה בלב כל אחד ואחד שיהיה חבירו שוה לו כמותו מזה יזכה כל אחד שיהיה לו פרנסה בריוח וזהו זה מזה ורצ"ל ממה שיתנהגו זה עם זה להיות כולם בלב אחד ובאחדות, משם יזכו לפרנסה.

כמה סגולות בשם רבינו זי"ע

בענין להדליק נר אחד מחבירו צריך להטות נר המדליק אל נר הנדלק לעורר שיתקרב המשפיע להמקבל.

סיפר רבינו בשם הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע, שלוקנתו לא היה יכול לאכול כלל ונחלש מזה ביותר, ופקד לספר זאת לפני הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע שיתפלל בעדו על זה, ופקד הלובלינער אליו שיאכל לחם ויין. לחם מספר ג' פ-הוי-ה ב"ה וכתוב לחם לבב אנוש יסעד. יין מספר סו"ד כמארז"ל כנס יין יצא סוד, וכתוב ויין ישמח לבב אנוש, וסיים רבינו: שמי שהוא חלוש ואין בו כח לאכול, יוכל להתחזק בכח הרמזים הנ"ל ויתחזק כמו ויוכל לאכול.

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל מארגענשטערן ראש שושלת קאצק, הנקרא השרף מקאצק זי"ע, נולד בשנת תקמ"ז בעיר גוריי לאביו הרה"ק רבי יהודה לייבוש זי"ע. א. בן הגה"ק ר' מנחם מענדל זי"ע בן הנגיד הגה"ק ר' לייבוש זי"ע, מגזע הגה"ק ר' ישראל חריף היילפרין אב"ד זאסלוב זי"ע והגה"ק ר' דוד היילפרין אב"ד אוסטרא זי"ע. ולאמו הצדקנות מרת אסתר ע"ה בת הרה"ק ר' ישכר בער הלוי סגל זי"ע תלמיד ממרן רבינו הבעש"ט הק' זי"ע

במשך ט"ו שנותיו האחרונות לימי חייו הרבה להיסגר בחדרו וכמעט לא יצא אל הליבור, בסוף ימיו אמר על עצמו חשבתי שיהי' לי רק ד' מאות איש שעמהם אלך ליער ליתן להם מן, ויכירו כח מלכותו.

בשנת תרי"ט בחודש שבט התהלך רבינו בחדרו ולפתע נפל מתעלף, בני משפחתו חיקף הזמינו רופא, אשר קבע כי יש לרבינו מחלת לב, הרופא אסר על רבינו לזוז ממטתו, אך רבינו לא התייחס לדבריו וברגע שחזרו כוחותיו קם ממטתו והמשיך בעבודתו הקדושה, ויהי אין אלא לשון לער כעבור כמה ימים התעלף שוב וביום חמישי כ"ב שבט כאשר שוכב על מיטתו וסח שיחה עם גיסו הרה"ק ר' יצחק מאיר מגור זי"ע לפתע פסק מלדבר והשיט את ידיו לראשו ובכיפתו הגדולה כיסה את עיניו הק' ונסתלק לגנזי מרומים, והוא בן ע"ב שנה, ומנו"כ בעיר רבנותו קאצק.

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' דוד זי"ע ממלא מקומו בקאצק חתן הרה"ק ר' כבי הירש דיקס מאפאטשענע זי"ע הרה"ק ר' משה ירוחם זי"ע והרה"ק ר' בנימין זי"ע חתניו הי' הרה"ק ר' אברהם בורנשטיין מסוכטשוב בעל אבני נזר זי"ע והרה"ק ר' דוב זאב הכהן ראפאפארט אב"ד קאצק זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה מגדולי תלמידי הרה"ק ר' יצחק יעקב הוראוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, א. ואח"כ מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק מפרשיסחא היהודי הק' זי"ע, א. ולאחר מכן נתבדק ברבו הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע. א.

מילדותו ראו שלגדולות נוצר, בכל עת היה רגיל על לשון לומר לבי ובשרי ירננו אל קל חי, והתנזר כליל מכל תענוגי העוה"ז. לא הביט חוץ לד' אמותיו, וכמעט לא היה יוצא מפתח ביתו.

רבינו עבד רבות בעבודת ה' באופן תמיך ונעלם, שרוב בני דורו לא השכילו לזאת, פעם שאלו רבו הרה"ק ר' בונם, באיזה בחינה הוא מעורר את עצמו לעבודת הבורא בזמן של ירידה, ענה לו רבינו שמתבונן בהפסוק (ישע"י מ' כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה.

כשהגעו רבינו לפרקו כבן עשרים שנה נשא לאשה הרבנית הדקדוק מרת גליקל ע"ה בת הנגיד הגה"ק ר' אייזיק רייז מטומשוב זי"ע ואחר חתנתו עבר לגור בבית חתנו שהבטיחו נדן גדול ומזונות לכל ימי חייו,

בשנת תקצ"ז נפטרה עליו זוגתו ונטמנה בעיר ווארקא, והרה"ק ר' יצחק מאיר אלטר בעל חידושי הרי"ם מגור זי"ע שמע כי רבינו נתאלמן, קרא לתלמידו הרה"ק ר' מרדכי יוסף ליינער זי"ע ובקש שייך לרבינו להציא לו את אחות אשתו, ורבינו קיבל את הצעתו ונשא בזו"ש את הרבנית הדקדוק מרת חיה ע"ה בת הרה"ק ר' משה ליפשיץ מווארשא הנקרא ר' משה חלפן זי"ע.

כאשר נפטרו עליו רבותיו, התחיל להנהיג קהלתו בעיר קאצק שעל שמה נתפרסם, ורוב ימיו תבע מאנשיו חריפות ואמיתיות בעבודה.

רבינו היה מפורסם בחריפותו הבלתי מאויה, והי' גאון מופלג איש אלקים, גדול תקפו וגבורתו ראו אלפי תלמידיו שנהנו מאורו הגדול, והרבה מלדיקי דורו התכופו כלפיו כעבדא קמא מרא, והרבה גו"ל היו תלמידיו ובראשם גיסו הרה"ק בעל חידושי הרי"ם מגור זי"ע הגה"ק ר' יהודה לייב איגר מלובלין בעל אמרי אמת זי"ע הרה"ק ר' חנוך העניך הכהן מאלכסנדר זי"ע וכן הקדושים הרה"ק ר' יחיאל מאיר מגאסטנין זי"ע הרה"ק ר' משה יחיאל מיכל אב"ד ביאלע

זי"ע, מחתנו הרה"ק ר' כבי הירש דיקס מאפאטשענע זי"ע ושאר צדיקי דורו היו תלמידיו. מ"מ אמרו עליו שהוא העניו השפל ביותר בדורו.

פעם ביקש הרה"ק ר' ראובן כפיפר זי"ע את רבינו כי יברכו בהתמדה, שאלו רבינו מה פירוש התמדה? השיבו הר"ר ראובן: שלא אוכל לסגור בקלות כזאת את הגמרא בסיימי את לימודי. החזירו רבינו ואמר: אדם כל עוד הוא חי אינו יכול לסיים את לימודו.

רבינו הרה"ק רבי יהושע רוקח מבעלזא, הנקרא דער מיטעלער רב זי"ע, אחי הרה"ק ר' משה מקארוב זי"ע והרה"ק ר' יהודה זינדל מאוחם זי"ע. נולד בשנת תקפ"ה לאביו הרה"ק ר' שלום רוקח השר שלום מבעלזא זי"ע, ראש השושלת, בן הגה"ק ר' אלעזר מבראד זי"ע נין ונכד להגה"ק ר' טודרוס הלוי בעל אוצר הכבוד זי"ע והגה"ק ר' אלעזר רוקח בעל מעשה רוקח אב"ד אמסטערדאם זי"ע הגה"ק המקובל ר' נפתלי הכהן בעל סמיכת חכמים מפראנקפורט זי"ע

ליה, והוא בקי בצלי בירושלמי מדרש ומכילתא, ספרא וספרי, צנגלה וצנסתר וכ"ו, וכמעט שאין למעלה הימנו בדורו, על כן חלקתי לו את כל הכבוד הזה.

והמשיך רבינו: ועתה בני אם תבוא ותשאלני, אם כה רבה למדנותו וגאונותו של יהודי זה מדוע איננו יושב על כס הרבנות בעיר הגדולה ווארשע? אשיבך לאמר "אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! ואם אין הקב"ה רוצה להגדיל ולרומם שם תפארתו של אדם, אזי לא יעלה לגדולה אפילו אם הוא גאון הגאונים ואם תאמר, אף שלא נעשה לרב גדול ומפורסם בכל העולם כולו, מדוע לא מינהו לכל הפחות להיות רב באחת העיירות הקטנות בפולין או בגאליציה? על כן אענה ואומר "אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! ואם תראה להוסף לשאלו, אכן לרב בישראל לא העמידוהו משמיא, אך לכל הפחות היה מן הראוי לעשותו לראש ישיבה, או אפילו שוחט או כל שאר שררות שבקדושה, אף כאן אענה ואומר "אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! ואם תכביר ותשאל מדוע אינו משתכר לפחות ככל יהודי פשוט צפרנסה כדי לחם לפי הטף, אף כאן אתרץ "אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! .

לאחר ימים ושנים כשסיפר המהרי"ד האי עובדא סיים ואמר: הלל לאבי זי"ע היתה חבורת היושבים ושיבצו בבית מדרשו ועסקו בתורה ועובדה יומם ולילה ששאל כל עול פרנסתם היה על שכמו, ומדוע לא עלה בדעתו של אבי להכניס את העני הלז בין היושבים וליתן לו לחם חוקה? אלא אף בזה "אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! .

סיפור זה סיפר הגה"ק ר' ישכר שלמה טייכטאל בעל המשנת שכיר הי"ד זי"ע והוסיף על כך: שפעם אחת איקלע לעיירה אחת במזרח אייראפע, וראה שם אחד ממכיריו, זקן מופלג היושב ומקבץ נדבות בכדי לספק לעצמו לחם לאכול ובגד ללבוש, ניגש אליו הגרי"ש ותמה באזניו: הרי מע"כ עסק כל ימיו לפרנסתו, ואכן מזונותיו היו מזויין לו בדיווה, ומדוע לא עלה על דעתו להניח מעט ממשכורותו למשמרת לימי זקנה, שיוכל להתפרנס בכבוד גם באלו הימים? ענה אותו זקן: אכן ימים רבים הנחתי למשמרת ממשכורותי, והלכתי לאסוף סכום נכבד ביותר, ביום, את כל הממון השקעתי בעסקיו של חתני, וזה הפסיד את כל רכוסו הגדול לפני זמן קצר. ונמצא שכל עמלי ויגיעתי לאסוף ממון ודמים לימי הזקנה עלו בחורו, ועתה אני יושב בקרן זוית ומקבץ פרוטה לפרוטה, אבל זאת אוכל להעיד נאמנה כי אינני שבור כלל ממאבי זה, אלא מקבל אני על עצמי גזירת שמים באהבה, בידועי "אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט!

נענה הגרי"ש ואמר: בתחילה נשתוממתי כשעה חלה הידך הגיע יהודי פשוט זה להכרת אמונה איתנה כמו של הרה"ק המר"י מבעלזא זי"ע לעמוד במצב כזה ולומר: "אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! אמנם אחר כמה רגעים באתי לכלל הבנה שעדיין יש מרחק רב בין אמונתו של הרה"ק המהר"י לאמונת יהודי זה, כי הוא הגיע להכרה זו רק אחר שעבר את כל התלאה הרבה, ומכורה מזיאות חייו הכיר "אז דער

לאחר שגולד רבינו אמר אביו הק' להרבנות: א גרויס קינד איז אונז געבוירען וואס ער וועט פארשיינען די וועלט מסוף העולם ועד סופו. ופ"א על רבינו שהיה רוח חכמה כיהושע בן נון ע"ה.

בילדותו כבר ראו עליו גדולות ונאורות, כאשר פעם ראוהו מלמדו עומד על מדריגות בית אביו ופתו בידו, ומילל בבכי, שאלו המלמד למה אתה בוכה, אמר רבינו מכיון שהוא רעב ורוצה לאכול, אמר לו המלמד תמיהני עליך הרי פיתך בידך כך אכול בשמחה לחמך, ענה לו רבינו אבי הק' לימד אותי שאם האדם רעב ורוצים לאכול אין אוכלים, ע"כ איני יכול לאכול כעת.

רבינו היה תלמיד מאביו הק' זי"ע, ואמר שאינו צריך ליסוע לעוד לדיקים כי הכל למד מאביו הק'.

פעם שאל מאביו: איך שייך לבקש רפואה, הלל התכלית הוא שיהיה "חולת אהבה"? והשיבו אביו הק': שמתפללים שהשי"ת ירפא חולת אהבה, היינו האמאון וההשחקות כעת להשי"ת, וממלא יהיה אמאון וחולת אהבה מחדש. ופירש בזה רבינו הכוונה: "נפשי חולת אהבתך" (פיוט ידיד נפש מבעל החרדים) היינו שחולה אני על אהבה שאינה בשלימות, לפיכך חנא א-ל נא רפא נה לה', שתהיה לנו אהבת השי"ת בשלימות..

וכשהגעו רבינו לפרקו נשא להרבנות האדקות מרת רבקה מרים ע"ה בת הרה"ק ר' שמואל אשכנזי זי"ע בן בנו הגה"ק ר' משה אפרים אב"ד קאליש זי"ע. ובזו"ש נשא הרבנית האדקות מרת שרה מירל ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מבזיליא אשכנזי זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל אשכנזי זי"ע

רבינו היה גאון וקדוש וישראל ועבודתו הי' צדיקות נפלאה, כל ימיו הקדיש עבור הכלל והפרט, והיה דואג לכל צרכיהם בפועל ממש לכל ענייניו, תמיד אזר כגיבור חלצו לחוסם מלחמת קודש על התורה ועל העבודה, עמד כאור חלומים נגד המפריעים שראו לעשות פרכות בעם, ועמד רבינו נגדם כארי יתגש, לפניו חנק לא יבא, כמו"כ יסד את חברת מחזיקי הדת שהגיל רבות בעמנו ישראל, ביחד עם ריעו הגה"ק רבי שמעון סופר מקראקא זי"ע, א.

אלפים השכימו לפתחו, וראו אללו ישועות ורפואות באופן נגב, והיה מקבל כל אדם בסבר פנים יפות ממש כאב את בנו.

סיפר בנו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שפעם נכנס לקודש פנימה אל רבינו אביו עני בן טובים, ורבינו חלק לו כבוד גדול בבווא ובאחרו והשתעשע עמו במילי דחכמתא, ואף ליווהו בדרך יאירותו מביתו נאור קודש, המרי"ד שראה כל זאת שאל את אביו רבינו: מי הוא זה ואיזה הוא אשר חלק לו כבוד רב כל כך? ענה לו רבינו: אביון זה המחזר על הפתחים הריוהו אחד מגדולי הגאונים שבדורנו, כל שצילי לאורייתא נהירין

... כג שבט תרנ"ד

רבי יהושע ב"ר שלום זי"ע דער מיטעלע רב מבעלזא

רבינו הרה"ק רבי יהושע רוקח מבעלזא, הנקרא דער מיטעלער רב זי"ע, אחי הרה"ק ר' משה מקארוב זי"ע והרה"ק ר' יהודה זינדל מאוחם זי"ע. נולד בשנת תקפ"ה לאביו הרה"ק ר' שלום רוקח השר שלום מבעלזא זי"ע, ראש השושלת, בן הגה"ק ר' אלעזר מבראד זי"ע נין ונכד להגה"ק ר' טודרוס הלוי בעל אוצר הכבוד זי"ע והגה"ק ר' אלעזר רוקח בעל מעשה רוקח אב"ד אמסטערדאם זי"ע הגה"ק המקובל ר' נפתלי הכהן בעל סמיכת חכמים מפראנקפורט זי"ע

ענגיל ראב"ד קראקא זי"ע שמוליכיין ארון מעוטף שחורים, ועליו כתוב ויהי צנסוע הארון, (פרשת בהעלותך י' ל"ה) ולמחרתו נודע לו מהסתלקותו.

חסידי בעלזא שראו לקבור את רבינו בעיר בעלזא, הוכרחו להעבירו בגבול, ע"כ הושיבו את רבינו ברכבת מלובש בגדייו כאילו הוא חי, וכך הביאו לבעלזא, וכבוד גדול עשו לו במוותו, והובא למנוחות ליד ציון אביו הק זי"ע בעיר בעלזא.

נשאר אחריו בניו וחתיניו גדולי תורה ודקי הדור, בנו הרה"ק ר' שמואל אב"ד סקאהל זי"ע חתן הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויסניאל זי"ע הרה"ק ר' ישכר דוב זי"ע שמיאל מקומו בבעלזא הרה"ק ר' אריה לייבוש אב"ד מאגרוב זי"ע חתן הרה"ק ר' מנחם נחום מלעלוב זי"ע הרה"ק ר' שמעון יצחק מאיר מרעדיס – רחוב זי"ע הרה"ק ר' נפתלי מנאווריא זי"ע, חתניו הי' הרה"ק ר' משה מרדכי טעווערסקי מקאלני זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק ממאקרוב זי"ע הרה"ק ר' יחיאל מאפטא זי"ע והרה"ק ר' ישכר דוב האלבערשטאם אב"ד לעשניב זי"ע בן הרה"ק ר' יחזקאל שרגא בעל דברי יחזקאל משינאו זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אויבערשטער וויל נישט – איז נישט, אך מהרי" השריש עניין זה מעיקרא, קודם שיטרכו להרגיש זאת על צדקם בלילות וייסורים, אלא מיד יכירו וידעו שכל הקורות אותם תלויים ועומדים בראון ה'. (באר הפרשה)

גאוני דורו אמרו עליו שקיים ג' עמודי העולם בשלימות. פ"א כשהיה רבינו חולה, נזדמן לעיר אלזו מחמת שחמה במשפחה, באתו עת יאל לאור הספר הקדוש זכרון זאת מהרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ החוזה מלובלין זי"ע, א"ה, הגיע הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם הדברי חיים מאלזו זי"ע, א"ה לרבינו ושיבח בפניו את הספר, בכל העת דיבר הרה"ק מאלזו לחוד פיו של רבינו, ורבינו נשף לתוכו הדיבורים הקדושים והבל פיו של הרה"ק מאלזו, ומזה נחלה ונתרפא מחוליו.

בחודש שבט שנת תרנ"ד נסע רבינו לדרוש ברופאים ולעבור ניתוח בעיר הבירה וויען. קודם עברו את הניתוח כתב נוואה, ואזיה שיקגרו ויתתמו אותה, ושימסרו זאת ליד הגה"ק רבי דוב בעריש הכהן ראפאפארט אב"ד ראווא בעל דרך המלך (פטירת רבינו הקדוש מבעלזא)

וסיפר שנזדמן לשם בעיר וויען גדל אחד אשר בשמעו שרבינו חולה, עלה רעיון במחשבתו: מי יודע אם יזכה להביא מחליו, ושמה לא יזכה עוד לראות זיו קדשו, ואם לא עכשיו אימתי, ונזדרז ובא מיד לאכסניית רבינו לקבל פניו, וכאשר נכנס לרבינו במחשבה הנ"ל פתח רבינו בדברי תורה בפרשת יתרו (קאפיטעל י"ח) ודייק בדברי רש"י הק: מה שמועה שמא וצא? קריעת יום סוף ומלחמת עמלק, לכאורה אמאי נקט רש"י חיבות "וצא" דמשמע שאך שמע וכבר צא לכאן, הול"ל מה שמועה שמע? אלא שיתרו שמע קריעת יום סוף שם נראה לכל כמו הגדול של משה רבינו ע"ה שגאמר: ויט משה את ידו על הים וג'. וישם את הים לחרבה וידקעו המים, ושם שמע מלחמת עמלק שהיו "ידי מה כבדים" ומורא נפל בלבו הרי הדיוק בחולשה, ומי יודע אם אספיק לראותו עוד? ועל כן מיד כששמע, מיד הזדרז וצא, בלא שום עיכובים.

הניתוח עבר בשלום, אולם הרה"ק מבעלזא נחלש מאוד. כעבור כמה ימים הפאיר מאד באנשי ביתו ומלווי להשיבו חזרה לבעלזא. כשהבחינו שבנפשן הוא לעזוב את וויען בהקדם האפשרי, סדרו עבורו מטה בקרון רכבת ובלווי רופא יאלו לדרכס חזרה לבעלזא. צעודם בדרך יאלה נשמתו הטהורה לגזי מרומים כבן שבעים שנה ביום ג' פרשת משפטים כ"ג שבט בשנת תרכ"ד.

וסיפר הרה"ק ר' אלחנן היילפרין אב"ד ראדומישלא זי"ע: ששמע בנו של מהר"ש ענגיל זי"ע כי בליל הסתלקותו של הרה"ק ר' יהושע'לע מבעלזא זי"ע חלם הגה"ק ר' יוסף

באמונה ובבטחון, על סמך מעשה ה' אשר עשה עמכם עד עתה. וכאשר תאמינו בו יתברך בשלימות אזי תהיו סמוכים ובטוחים כי: כן יעשה ה' לכל הממלכות אשר אתה עובר שמה, בכחה של אמונה השלימה.

סגולה לשמחה

הרה"ח ר' הערשעלע קרוגער ע"ה סיפר שבימי ילדותו היה שרוי במרה שחורה, והלכה אמו עמו אל הרה"ק ר' יהושע רוקח מבעלזא זי"ע, וביקשה מהרה"ק שיהיה בנה בשמחה. אמר הרה"ק: שילמוד ספר פני יהושע, כי ספר פני יהושע מסוגל לשמחה.

מתורתו של רבינו

וְאֵת-יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר: עֲנִיךָ הָרֵאָת, אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹקֶיכֶם לְשָׁנִי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אֶתָּה עֹבֵר שָׁמָּה. (פרשת דברים ג' כ"א) כבר תמהו שלא נזכר כאן מה שנצטוו כלל, ומהו הלשון: ואת יהושע צויתי. אך ביאור הדבר הוא בהקדם הסיפור שבא אחד לפני כ"ק מרן מהר"ש זי"ע וביקש את ברכתו שיזכה לשלימות האמונה, וענה לו, על כך שאין לך חיזוק גדול באמונה ממה שאדם מתבונן בעצמו, שבכל עת שהוא מבקש ממנו יתברך ומתפלל לפניו, הוא עוזר לו וממלא משאלות לבו לטובה, ומזה עצמו יכול להתחזק ולהוסיף באמונה. וכעת נבין את הכתוב שלפנינו: ואת יהושע צויתי בעת ההיא לאמר, ומה היה הציווי על כך באה התשובה: עיניך הראות את כל אשר עשה ה' אלקיכם לשני המלכים האלה, כלומר, שתתחזקו

רבינו הרה"ק רבי נתן דוד ראבינטוויטץ אב"ד שידלאווצא ביאלעברזיג זי"ע נולד בשנת תרכ"ז לבן יחידו לאביו הרה"ק רבי שרגא יאיר מביאלעברזיג בעל ארון עדת זי"ע בן הרה"ק ר' הרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק הנקרא יוד' הקדוש מפרשיסחא זי"ע בן הרה"ק ר' אשר אב"ד פשעברזיג זי"ע מגזע הגה"ק ר' יצחק הלוי זי"ע אחי רבינו הגה"ק ר' דוד הלוי בעל הט"ז זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל הלוי זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת דינה רחל ע"ה בת הרה"ק ר' יקותיאל שמעלקא ארבל'ך מסאסוב זי"ע בן הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב זיע"א מבראד זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף יוסקא אב"ד פודקמין בעל אהל יוסף זי"ע ב"ר הגה"ק ר' ישראל אב"ד לאקשט בעל הלכה אדם מישראל זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם אבלי אב"ד לאדמיר זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין בונים זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד לבוב זי"ע ולמעלה הקדוש זי"ע

אשר חפר אברהם אבינו. לזה כתיב צפרשה זו וזרע יצחק וג' וימלא מאה שנים היינו שנתוסף להם העבודות ע"י שמאל מה שחפר בה אביו.

ב"ג סיון בשנת תרע"ב נסתלק אביו הק' וסיפר שבשנה האחרונה לימי חייו היא שנת תרע"ב התאנח מאוד, שאל אותו אחד ממקורביו על זה אמר: כתיב בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, הגה מאה ועשרים עולה בגימטריא תרע"ב, ויתר לא אמר לו. ובגדה האחרונה אמר: רואה אני שחטות גדולה תבא לעולם לאחר פטירתי, וכל זמן שהייתי בזה העולם מנעתי. ואכן לא ארכו הימים מפטירתו ופרצה מלחמות העולם הראשונה שרצבות מישראל עלו זה על המוקד הי"ד. רבינו מילא מקומו אך שב למקום זקנו לשלובצא, ובה כהן כאב"ד והגה את העדה ביד רמה כשצע שנים משנת תרע"ב עד שנת יוס הסתלקתו לגנזי מרומים כ"ד שבט שנת תרע"ט. כזקיני הקדושים אף הוא לא האריך ימים.

נאשר אחריו בנו הרה"ק ר' חיים ישראל שלום יקותיאל משידלובצא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מקום מנוחתו בבדו

רבינו היה כמו אביו, גדול בתורה בנגלה ובנסתר איש קדוש מאוד עניו וחסיד בורח מן הכבוד ושנא את הרצנות כמו זקנו הרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע

רבינו התעורר בזקנותו והיה לומד בעל פה. ונודע בכשרותו המוחלקי והלחין ניגוני חסידים.

בית החיים שידלאווצא

וספר על זקנו: לאחר פטירת אביו הרה"ק היהודי מפרשיסחא זי"ע עברה ההנהגה אל הרה"ק ר' שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע, והר"ר ירחמיאל זי"ע כידעה הנניע עצמו במשך ארבע עשרה שנה ולא נטה לקבל את ההנהגה, ולפרנסו התעסק במלאכת השענות. ואחר פטירת אביו ראו האנשים ליתן לו פידיון ולקבלו לרבי, אבל הוא סירב, ומי שאלו אז מתלמידי אביו זי"ע לבקשו על ככה שיקבל עליו הרצנות חטף עליו קרדום, שהי' מונח בביטו כדי לאיים עליו ואמר לו בהתראה ואזהרה: ברח לך, כי אמרו חז"ל: (ברכות נ"ח-עבודל דרב שילא ועיין רש"י: שמקור הלכה זו הוא מפרשת משפטים הבא במחמתת) הבא להורגך השכם להרגו, ולהיות אדמו"ר הוא הריגת הגפס רח"ל ולא קיבל עליו אז. לבסוף אחר כמה שנים קיבל עליו להיות מנהיג והי' פועל ישועות בקרב הארץ.

וכן נהג רבינו שלא נתן הסכמה מנועם הכמוס רק זאת איה לכתוב שיקח אי"ה בל"ב את הספ"ק ונתן מעות קדימה והי' מבדך את המו"ל שחפץ ה' יאליח בידו.

פעם בכ"ו כסלו שנת חנוכה צעת שישבו על שלחנו הטהור הרבה אנשים מחסידי קאזניץ של הרה"ק ר' אלעזר זי"ע שהי' אז יוס היולול שבו אמר: צפרשת תולדות כתיב וישב יצחק ויחפר את בלרות המים וג' והנה העיקר הוא מה שיקבל החסיד מרבו הראשון ואז צבולו אחריו להרב השני האבדה שאבד מהם, כי מצינו בין הצדיקים יש שעובדים עבור הפרט לבד, ויש שעובדים עבור הכלל בלבד, ויש צדיקים שעובדים עבור הכלל והפרט. ואצל אאע"ה מצינו שעבד עבור כלל העולם כדברי המדרש רבה פרשת לך: שהי' הולך ממקום למקום להפיץ אחדותו ית"ש בכל העולם והי' רוצה בטובת כל העולם כולו, וגם הי' משתדל לטובת הפרט כמו שמצינו בתורתנו הקדושה: ואת הנפש אשר עשו בחרן שהכניסם תחת כנפי השכינה. וממילא יוצדק לפי זה שהמשילו אותו למנהיג העולם, ר"ל שהיה משתדל לטובת כל העולם בכלל, ולקברינטא של ספינה שמנהיג רק את הפרט. כן היה כ"ק אבי אדמו"ר זצ"ל עד הרגע האחרונה לא זז מתוף רעיוניו צרות הכלל והפרט.

דברי תורה שאמר רבינו בשם אביו הק'

פעם אחד היה אביו בכפר אצל גביר, ובפרידתו אמר: מש"ל כל מה שיאמר לך בעה"ה עשה חוץ מצא" רצה לומר: כל מה שיקבש ממך הבעה"ב להתפלל עבורו תעשה לו רצונו חוץ מצא" גמטריה "מאכל" היינו עבור פרנסה, כי זאת צריך האורח להתפלל על בעה"ב בלא בקשת הבעה"ב.

שמעתי רמז מאבי זי"ע שהלך בדרכי חידושי תורתו בעקבות זקמו הרה"ק היהודי הקדוש זי"ע שגם הוא דרש תורה הקדושה בדרך גמטריאות ורמזים. ודרך הקודש הזה ירושה הוא לו מאבותיו הקדושים זצ"ל. ואמר על זה ענין גדול שלכל אדם נתן הקב"ה חלקו לחדש בתורת ה' כמבואר בסה"ק ובאם ח"ו לא הספיק להוציא לאור עולם את חלקו אז נתן הקב"ה חלקו לבניו ולבני בניו. ולא עוד אלא שגם חלק תורתו של זה אשר יצא מפייהם של בניו ובני בניו נחשב לו כאילו יצא מפי ממש.

והדבר הזה היה מרמז מן אבי זצ"ל: בכונת הכתוב ישעיה נ"ט: ואני זאת בריתי אותם וג' ודברי אשר שמתי בפיק לא ימוש מפיק ומפי זרע זרע וג' ואי יוצדק שפיר הבטחת הקב"ה על כולם דלא ימוש דבריו יתברך מפייהם אבל כאשר דשימה בפיהם לא נאמר רק ודברי אשר שמתי בפיק, אל כן הבטחתו יתברך דלא ימוש דבריו יוצדק רק לאביו אבל לא לזרעו ולזרע זרעו.

עוד יוקשה לכאורה כי תיבת מפיק הוא מיתור ודי לומר ודברי אשר שמתי בפיק לא ימוש וג', אבל לפי ה"ל יוצדק שפיר כונת הכתוב ודברי אשר שמתי בפיק אם ח"ו לא תספיק להשלים חלקך לא ימוש וג' ומפי זרע וג' כי המה יהיו מוציאים לאור עולם את חלקך בתורתו הקדושה. ותיבת מפיק מרמז דבריו ית' אשר שם בפיו של אביו לא ימוש מפיו ממש לעולם כי יהיו נחשבים כאילו יצא מפיו ממש בבחי' ודובב שפתי ישנים.

מתורתו של רבינו זי"ע

במס' בבא בתרא צ"א: אר"ח בר רבא אמר רב אותו היום שנפטר אברהם אבינו ע"ה מן העולם עמדו כל גדולי אוה"ע בשורה ואמרו אי לו לעולם שאבד מנהיגו ואי לו לספינה שאבד קברינטא. ויש להבין למה המשילו אותו למנהיג העולם ולמנהיג הספינה? וי"ל כי כונתם היה להגדיל את גדול האבדה שאבד מהם, כי מצינו בין הצדיקים יש שעובדים עבור הפרט לבד, ויש שעובדים עבור הכלל בלבד, ויש צדיקים שעובדים עבור הכלל והפרט. ואצל אאע"ה מצינו שעבד עבור כלל העולם כדברי המדרש רבה פרשת לך: שהי' הולך ממקום למקום להפיץ אחדותו ית"ש בכל העולם והי' רוצה בטובת כל העולם כולו, וגם הי' משתדל לטובת הפרט כמו שמצינו בתורתנו הקדושה: ואת הנפש אשר עשו בחרן שהכניסם תחת כנפי השכינה. וממילא יוצדק לפי זה שהמשילו אותו למנהיג העולם, ר"ל שהיה משתדל לטובת כל העולם בכלל, ולקברינטא של ספינה שמנהיג רק את הפרט. כן היה כ"ק אבי אדמו"ר זצ"ל עד הרגע האחרונה לא זז מתוף רעיוניו צרות הכלל והפרט.

הגה"ק ר' יצחק חיות השני אב"ד בראדי זי"ע נולד בזלקווא כ"ג אלול תר"ב לאביו הגה"ק ר' צבי הירש הנקרא הגאון האמתי מזלקווא זי"ע בן הגאון המפורסם בימיו ה"ק ר' יצחק חיות מסקאליא זי"ע בעל זרע יצחק על משניות וס' אפי רברבי ולמעלה בקודש

רבינו הי' גאון אדיר ומובזהק, לדיק יסוד עולם, נודע ביהודא שמו הגדול אשר כתבו אליו שאלות מכל אפסי ארץ, הניח הרבה חיבורים בכת"ק ונדפסו ממנו ספר שיח יצחק עמ"ס מכות וסו"ת שדה יצחק. והעמיד תלמידים הרבה. כמו שכתב רבינו בספרו: לכן גם אנכי הצעיר באלפי ישראל הנני נותן שבה והודאה להא"ל יתברך ויתעלה אשר שם חלקי מיושבי בית המדרש, וזכני ללמוד וללמד לתלמידים שומעי קולי בעזרי"ת וברחמי הרבים אשר בצפייתי כפיתי שגם אני לפעמים כוונתי למטרת האמת, אשר על זה אמרו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ולגלות דברים שנמסרו למשה מסיני וכ"ץ

כשהגעו לפרקו נשא להרבניית הגדקות מרת עטיל מירל ע"ה בת הדין הר"ר פרץ שפירא ז"ל מגזע הגה"ק ר' נתן נטע שפירא מקרקא בעל מגלה עמוקות זי"ע. אשר כל ימיה חשקה נפשה על בעלה שיכול לשבת על החורה ועבודה ללמוד וללמד בלי הפרה.

בטל שחרותו כבר יאם שמעו כאחד הגדולים, התפרסם בחריפותו וגודל בקיעותו בלימוד התורה"ק, כה התעלה בחורה ועבודה.

ויהיה כאשר גדל רבינו, למד במשך ח"י שנים ברציפות בכל יום עם תלמידים מובהקים שיעורים מופלאים ועמוקים.

בשנת תר"ל כשנסתלק אביו התבקש על ידי קהל זלקווא למלאות מקום אביו, אבל רבינו שבעת ההוא היה גר בעיר בראדי, לא ראה לעזוב את העיר ואת תלמידיו, ולא קיבל עליו את המשרה.

בשנת תרנ"ד כאשר הפלגו בו קהל זלקווא שוב פעם, וכבר חשב רבינו לעזוב את העיר בראדי, התקבלו קהלא קדישא דבראדי ועיטורו בנזר הרבנות, מיני אז והלאה נהג רבינו רבנותו בעוז ובגאון.

במשך ימי חייו נשלחו אליו שאלות מכל אפסי ארץ, כאשר שמו מתפרסם בקרב ישראל לגאון אדיר.

רבינו נסתלק לגזני מרומים בפתע פתאום מתוך דברי תורה, ביום כ"ד שבט תרס"א, כשהוא אך בן נ"ח שנים, והובא למנוחות בעיר רבנותו בראדי

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' פריץ בריש בעל שדה יצחק זי"ע ודברי תורתו ספר שיח יצחק.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

זהו משנה המנהיגה מקשה זהב עד ירכה עד פרחתה מקשה הוא כמראה אשר הראה ה' את משה כן צוה את המנהיג. (פרשת בהעלותך ח' ד') היינו שנודע מה שאמרי המפורשים שמנורת הקודש מורה על דרך התורה ונמשל להתורה הקדושה כמו שכתוב גר ה' נשמת אדם (משלי כ' כ"ז) ושבעה קני המנורה מורים על שבעה חכמות אשר כוללים בתוה"ק, וכן כל מעשה המנורה מורה על דרך הצורה, והכי קאמר: וזה מעשה המנורה מקשה זהב, פירוש: שכל התורה הקדושה אחת הן, כולם נתנו מרועה אחד, עד ירכה עד פרחתה מקשה הוא, כמו שיש בתוה"ק כמה דרכים דרך הפילפול ודרך הסוד, והנה כבר אמרו חכמי"ל (מסכת סוכה מ"ט) חמוקי ירכיך (שיר השרים ז' ב')מה ירך בסתר אף דברי תורה צריך להיות בסתר, וזה עד ירכה היינו בין דברים נסתרים בתורה הקדושה עד פרחתה היינו ציצים ופרחים על פי דרך הפילפול והחידוד הכל מקשה הוא הכל אחד, כמראה אשר הראה ה' את משה, כן עשה את המנורה ונ"י, כי הדרכים האלו הראה הקב"ה למשה רבינו בסיני, ואלו ואלו דברי אלקים חיים. (שיח יצחק)

רבינו הגה"ק רבי ישראל ליפקין בעל אור ישראל מוילנא הנקרא ר' ישראל סאלאנטער זי"ע נולד ו' מרחשון בשנת תק"ע בעיר זאגער לאביו הגה"ק רבי זאב וואלף ליפקין אב"ד זאגער גאלדינגן טעלז בעל הגהות בן ארי זי"ע ולאמו מרת לאה ע"ה בת הגה"ק ר' יצחק זי"ע ע"ה

ובהתחלה הקים רבינו צחי מוסר, 'שטיבל מוסר' בהם יכול כל יהודי להכנס אפילו לדקות מועטות ולשמוע או אפילו לומר דיבורי מוסר, וכמו כן יסד בכל מקום צחי מדרשים שלומדים מוסר בעיון ובדיוק, והוא המליץ ניגון ללימוד המוסר המשכר את הלב ומכניע היצר, ועל ידי זה רבים השיגו מעון והשכלה, ומכנים רבים תחת כנפי השכינה, לרשותו צוערים מאז קודש וממס לב שומעיו.

אך לאחר זמן מה הדבר נכשל, אז החל רבינו להתמקד יותר בישיבות,

רבינו דרש כי בחורי הישיבות יפנו מסדר לימודם למען לימוד מוסר דבר שגרם להתנגדות חריפה על רבינו ועל תנועתו, שנים רבות נמשכה המחלוקת על רבינו אך אט אט נחלשה וכמעט נשכחה,

בזכות הישיבות בעולם הליטאי נכנסו לימודי המוסר כחלק מסדרי הלימוד,

רבינו העמיד המוני תלמידים שהמשיכו את דרכו זו ושיטת המוסר התפצלה כשהידועות שבהם היא שיטת ישיבת קלם, ישיבת טברגרוק וישיבת סלבודקה.

והנה בעבור שלא ראה רבינו להיות ר"מ בישיבה שלמדו חוץ, היו נרדף מהמלכות רוסיה, והלך נע ונד.

רבינו היה ידוע כאדם ללא חת, אדם עם תעוזה עצומה, כשפרצה מגיפת הכולירה בווילנא פסק רבינו כי מותר ואף חובה לאכול ביום הכיפורים, הרבה אנשים הזדעזעו מעצם הרעיון וחלק גדול מרבני האזור לא הסיכמו עמו בלשון המעטה, אך רבינו לא שם ליבו לכל אלו וביום הכיפורים עלה לבימת הבית כנת כשדיו עוהה בדרך בקול רם 'בזרח מיני מזונו' ואכל לעניו כל הקהל.

רבינו אף התיר לחלל את השבת בשביל החולים, ושלח את תלמידיו מהישיבה תוך כדי הבטחה מפורשת שאם יעסקו בעוהה לאותם חולים לא ידבקו הם במחלת הכולירה שהייתה ידוע כמגיפה נוראית ומדבקת, ואכן אף לא אחד מתלמידיו שעסקו יומם וליל והיו עם החולים במגע פיזי, אף לא אחד מהם נדבק במחלה.

בשנת תרמ"ב שב רבינו לעיר קניגסברג, בחורף חלה רבינו ובערב שבת קודש כ"ה שבט שנת תרמ"ג נסתלק לגנוזי מרומים, ומנוחתו כבוד בעיר קניגסברג, כהיום קלנינגרד שברוסיה.

נשאר אחריו בניו הק' הגה"ק ר' יצחק ליפקין זי"ע כיהן כאב"ד יאטב קרוז ופסקנין, ובסוף ימיו עלה לארץ ישראל והתגורר בירושלים.

הגה"ק ר' אריה יהודה לייב ליפקין - הורוויץ בעל חיי אריה אב"ד צרעונע זי"ע

ובנו הר"ר יוס טוב ליפמאן ז"ל שנפטר עוד בחיי אביו.

וספריו אור ישראל, שרשרת מכתבים אותם שלח רבנו לעידוד תנועת המוסר שנאספו ונערכו לספר אור ישראל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הי' גאון אמתי תפארת ישראל לדיק יסוד עולם, לחם מלחמת הי' נגד החדשים המשכילים, היה צורח מן הכבוד ומאם הרבנות.

מגיל צעיר היה נחשב לעילוי ובעל שכל הישר חריף ותפסותו המהירה. והיה נקרא העילוי מזאגער ולא רק בזכות כשרונותיו ושכלו החריף אלא בשביל התמדתו.

וסיפר על רבינו שלא ראה להפסיק מלימודו והיה לומד ולומד עד שכלו לו כוחותיו ונרדם. (וישמרו דעת עקב)

היה תלמיד מאביו הק' וכשהיה בן י"ב שנה נסע ללמוד בישיבת סאלאנט אצל הגה"ק ר' צבי ברוידא אב"ד סאלנט זי"ע ואצל הגה"ק ר' יוסף ביינש מסאלנט זי"ע תלמודו של הגה"ק ר' חיים מוולאשין זי"ע שקיבל את רבנו והחזיר בו את שיטת המוסר, רבינו אף דגל בשיטה זו ודרכה לחם בהשכלה בעוה. רבו ר' צבי ברוידא זי"ע חיבב מאד את רבנו.

ומסופר כי פעם אחת בעת שישב רבי צבי זי"ע ולימד את רבנו תורה בא אליו חברו שהיה אף הוא רב גדול והתפלל לראות את הר"ר צבי זי"ע מלמד ילד, וכי נעשית מלמד דרדקי שאלו בתימהונו? השיבו הר"ר צבי: ילד זה אינו דרדק כלל וכלל כי אם אלפסי קטן, בקי וחריף בש"ס ופוסקים!

בגיל י"ד בשנת תקפ"ד נישא להרבנית האדוקה מרת אסתר פייגה ע"ה בת הגה"ק ר' יעקב הלוי אייזנשטיין מסאלאנט זי"ע הנקרא ר' יענקלע יענטעס מגזע השל"ה הקדוש זי"ע. עוד באותה שנה חיבר רבנו קונטרס חידושי תורה ובעליו של רבו הר"ר צבי זי"ע שלח את הקונטרס להגה"ק ר' עקיבא איגר אב"ד פאזען בעל גליון הש"ס זי"ע בכדי שיחווה דעתו עליה, אך הגה"ק ר' עקיבא איגר זי"ע לא שלח תשובה חזרה, לנינים הזדמן יהודי מסלונט לפוזנא מקום שבתו של הגה"ק ר' עקיבא איגר זי"ע, על פי בקשת הר"ר צבי זי"ע נכנס אותו יהודי לדרוש בשלומו של הר"ר עקיבא זי"ע משמעת הר"ר עקיבא כי יהודי זה בא מסלונט סיפר לו כי לפני זמן מה קיבל קונטרס מופלא שכולו גאונות מבחור בשם ישראל מסלונט והר"ר עקיבא זי"ע נמנע מלהשיב לו כפי המגיע לו מפני שהיה תמוה בעיניו למה פנה אליו ממרחקים כאשר בעירו שוכן כבוד לדיק וגאון כהגה"ק ר' צבי ברוידא ולכן חשב הר"ר עקיבא כי כוונתו של אותו בחור אינה אלא לנצל את תשובתו כדי להתנצל עם עם הגאון ר' צבי, אך לאחר ששמע הר"ר עקיבא איגר כי אותו בחור אינו אלא תלמידו של הר"ר צבי השיב לו בכל הכבוד הראוי לו.

בשנת תר"ב נקרא לווילנא לר"ם בעוד שהי' שם הגה"ק ר' מרדכי מעלצער זי"ע.

בשנת תרי"ז עבר רבינו לעיר קניגסברג שבגרמניה (וכהיום רוסיה) בהשתדלותו יאל לאור כתב העת "תבונה" מלאים בחידושי תורה ושיחות מוסר.

בשנת תרל"ח חזר רבנו לקובנא שכליטא שם ייסד רבינו כולל.

משנת תרי"ח סובב רבנו על ירי גרמניה, רוסיה, ליטא וזרפת גם במערב אירופה, כאשר בכל מקום הוא מפיץ את תנועתו תנועת המוסר ומעמיד תלמידים, ומהם תלמידים גאונים וזקדים ובהם הגה"ק ר' שמחה יוסל מקעלס הנקרא הסבא מקעלס זי"ע הגה"ק ר' יצחק בלזאנער אב"ד פטערברג זי"ע והגה"ק ר' נפתלי אמסטראדאס הנקרא בשם נפתלי מתמיד או נפתלי פעמון זי"ע, והגה"ק ר' מאיר מיכל ראבינאוויץ מו"ץ ווילנא ואב"ד שאט בעל המאיר לעולם זי"ע. וכאשר הרגיש רבינו שתפקידו השלם במקום כלשהו מיד ארז את חפצו והמשיך הלאה.

מאמרי בשם רבינו זי"ע	כל הדברים שבעולם מורכבים מהם ביציאותם לאור מסיבה ומסובב וכו'.
כל עוד הנר דולק, אפשר לתקן!	כל סיבה היא מסובבת מסיבה הקודמת לה וכו'.
התורה יש ללמוד מיט א גיפּט [עם סערה כארס של נפש] (ממלכת התורה) יותר קל ללמוד את השם כולו מאשר לתקן מידה אחת!	סוף דבר אין מסובב בלי סיבה, להולד ממנה המסובב וכו'.
אין חובת האדם אופטאהן אלא טאהן! [לא דורשים לפעול אלא לעשות] (מעריב לב)	ואין סיבה אשר איננה נולדת מסיבה המסבבת וכו'.
פעם אחת בא לפני רבינו אדם שהתאונן לפניו שאינו יכול לישון בלילה ונשקפת סכנה גדולה לבריאותו, ובעיקר לעצביו ההולכים ונמתחים עד שלא ידע את נפשו.	פעם אחת נזדמן רבינו לבית המדרש שבקובנה השכם בבוקר לתפלה, כשנכנס מצא בחור אחד שוכב על הרצפה וישן שנת ישרים מתוקה כי כל הלילה היה עוסק בתורה ולפני עלות השחר נרדם על הספסל וכששקע בשנתו נשטט הספסל נתחתיו והוא נתגלגל על הארץ ולא הרגיש,
ענה לו רבינו תוך כדי דיבור: להפך, הרי אתה איש מאושר ומוצלח מאד מאד, הלא יכול אתה להיות נעור כל הלילה וללמוד תורה באין מפריע, ואם כן, "אשריך" (המאורות הגדולים)	וכשנכנסו הבעלי בתים וראו את התמונה הזאת של כך דרכה של תורה פת במלת תאכל ועל הארץ תישן, נעו והנידו בראשיהם: אוי ואבוי לו ולמראה כזה וכו'.

נענה רבינו ואמר בזה"ל: א רחמנות אויף אייך וואס איר גישלאפען א גאנצע נאכט! (לרדם צריך על מי שישן כל הלילה) ואתם אל תנידו ואל תרחמו עליו, כי הוא המאושר בחיים שלמד ונהנה מן החיים ועליו נאמר: אם אתה עושה כן אשריך וטוב לך. (המאורות הגדולים)

רבינו אמר פעם לאחד שהתאונן לאמר הנה התיאשתי כבר מעבודת ה', כי אין בכוחי לשוב ולעמוד אל מול יצירי הרע, המתגבר עלי בכל כוחו. ענהו רבינו: הנה יציר הרע מאמין בך יותר ממה שהינך מאמין בעצמך, וראיה לכך מדברי הגמרא(מסכת ראש השנה ט"ז) שהשטן מתערבב בעת תקיעת שופר, ואמרו בירושלמי (מובא בתוספות שם ד"ה לערבב) שהשטן מתערבב כיון שירא שהוא שופר של משיח וכבר שבו ישראל בתשובה, נמצא השטן מאמין שבכוונת לשוב בתשובה שלימה, ואילו אתה אינך מאמין שבכוונת למחוק את כל עברך ולהתחדש בעבודת קל חי'.

הרה"ק ר' שאול בראך אב"ד קאשוי מח"ס שאול שאל זי"ע נולד בעיר נייטרא בכ"ט שבט תרכ"ה לאביו הרה"ק ר' אלעזר בראך זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקות מרת ליבא ע"ה בת הגה"ק ר' יעקב מאיר צבי הערש פריעדלענדער אב"ד שוראני בעל דרך ימה זי"ע. וקדום הסתלקותו ביום כ"ו שבט אמר הנה איתה שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, וא"כ אם נולדתי ביום כ"ט שבט, היה גם יום פטירת

עשרה מצני רבינו נפטרו בחייו רח"ל, פעם אחד אמר בזה"ל: איך האב אין מיין לעבן נישט מחפלט געווען נישט אויף מיר און נישט אויף מיין משפחה.

לרבינו היו לו שלשה ספרי תורה נכסו הפרטי, פעם הזמין רבינו את הסופר הרה"ח ר' יעקב בוקסבוים הי"ד ואמר לו: שצראנו לתת לו את שלושת הספרים להגיהם ולתקנם בזה אחר זה, ושאלו: על מחיר עבודתו? הוא עשה חשבון ואמר לרבינו: כמה יגיע לו. הסכים רבינו ונתן לו מיד ספר אחד לקחת הביתה, אחרי כמה שעות שלח רבינו לקרא שוב את הסופר, ואמר לו שנמלך דעתו, ואינו רוצה לשלם לו עבור עבודתו בקבלנות בעד הגהת כל הספר או הספרים, כי מלא עכשיו הזמנות מאותה שיוכל לקיים מדי יום ביומו מצות עשה עצה משתוקק לו, ביומו נתן שכרו, ולא תעסק שקיר עני ואביון מאחיד או מגיד אשך בארץ צעקתו. ביומו נתן שקרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואביו הוא נשא את נפשו ולא יקרא עליך אל ה' והיה בך חטא. [פרשת כי תאזכר כ"ד י"ד – ט"ו] ועל כן הגני רוצה לבטל את ההסכם ביניהם לשלם עבור עבודתו בקבלנות, הסופר יעבוד כל זמן שירצה, ורבינו ישלם לו בעד כל שעת עבודה סכום מסוים, כפי שיעקב ממנו, ובכל יום לפנות ערב לפני תפלת מנחה, לבוא הסופר על רבינו ויקבל שכר עבודתו לפי השעות שעבד באותו יום, מובן שהסופר קיבל האעה זו בשמחה רבה, וכאומר כל לפנות ערב בא לרבינו וקיבל כסף בעד השעות שעבד אותו יום.

פעם ירד רבינו מדירתו אל בית מדרשו שהיה בחצר ביתו, הגיע כבר זמן מנחה והסופר טרם בא, כשהיה כבר רבינו למטה בחצר בא לקראתו הסופר, ומנהג רבינו היה להחליף את מעילו העליון כל פעם שהלך להתפלל עם מעילו שהיה מיוחד רק להתפלל בו, ובשעה שהלך להתפלל לא היה בכיסיו לא כסף ולא שום דבר אחר שאינו דבר שצדקה, ומכיון שצעת ראה לשלם להסופר, חזר ועלה לדירתו, והביא סכום הכסף להסופר, באופן זה בא הסופר הזה כשנתיים כמעט בכל יום לפני תפלת מנחה לקבל משכורתו, כשעדינו החשבון כמה דיקא הסופר עבור עבודה הזאת בקבלנות, וכמה שילם לו רבינו על ידי קיום ביומו נתן שכרו, היתה ההפרש יותר מארבע פעמים כפול. (שאלו בחיר)

נסתלק לגנזי מרומים כ"ו שבט ה' ת"ש ומנוחתו כבוד בבית החיים קאשוי.

נשאר אחרינו בניו הקדושים: הגה"ק ר' נתנלי כ"ז אב"ד ור"ם מאגנדראך בעל דבר נצח הי"ד זי"ע חתן הרה"ח ר' אברהם וועבער מפעלדאזא ז"ל הגה"ק ר' אלעזר אב"ד בית המדרש מחזיקי תורה קראלי הי"ד זי"ע, הגה"ק ר' שמואל מחוסט הי"ד זי"ע, וחתנו הגה"ק ר' אברהם יצחק כרוידי זי"ע הגה"ק ר' יוסף יהושע גראס אב"ד קראלע בארא פארק זי"ע, הגה"ק ר' יהושע פאליק פריעדמאן מגי"ש ציביצת רבינו הי"ד זי"ע, הרה"ח ר' חנני יום טוב ליפא פריעדמאן ראה"ק סאטמאר ז"ל, הגה"ק ר' מרדכי שטערען זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם שטערען דומ"ץ דקהל יראים נאווועזאמקי (נייהייל) בעל מליצי אש הי"ד זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה לדיק תמים ונשגב, גאון בתורה בהלכה ובאגדה, ומתמיד עמוס ואיש האשכולות, מגדולי מרבני תורה בימיו, וספרא רבא שחיבר כמה וכמה ספרים בכל מקצועות התורה ה"ה: משמרת אלעזר – על ימים טובים, ליבא בעי – סוגיות הש"ס, שאלו שאל – בירור כמה עניני הלכה, אבות על בנים – פרקי אבות, חלק לעולם הבא – פרקי אבות, בהיות הבוקר – חידושים לחוג השבועות, גבעת שאלו – לחודש אלול, דבר המלוכה – לראש השנה, דרך ימה – מזקינו הגה"ק ר' יעקב מאיר כ"ז פריעדלענדער אב"ד שוראני זי"ע, הוה תמים – לשבת תשובה ויום כיפור, טוב דברך – הגדה לפסח ועל סיר השירים. כמו כן נשאר כמה ספרים בכתבי ידות ה"ה: ויבן שאלו – סוגיות הש"ס, וישאל שאלו – שו"ת על ד' חלקי שו"ע, זמן שמחיתו – לכוכות, יודעי בינה – דרשות והספדים, כהיום תעיד – על עניני גלות וגאולה ועניני ארץ ישראל, גדול יין – לד' פרשיות ועל ז' אדר ועניני פורים, ספר היסוד – דרושים וחידושים על סדר התורה, עדי זהב – על נ"ד, פך השמן – הלכה ואגדה לחנוכה, נלננת אחת – דרושים שבתים בימי הספירה בין פסח לשבועות, קדוש ישראל – על קדושת הבדית, רובע שקל – על הש"ס, תורה אחת – לחוג הפסח ופסח שני.

למד אצל הגה"ק ר' משה שיק מחוסט בעל מהר"ם שיק זי"ע וכשנסתלק רבו בראש חודש שבט תרכ"ט, גלה למקום תורה ולמד אצל הגה"ק ר' שמואל ערענפעלד אב"ד מאטעסדארף בעל חתן סופר זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הנדיקה ע"ה בתו של הגביר המפורסר מוה"ר נפתלי כ"ז כרוים ז"ל מעיר אוהעל, ושם נתקרב רבינו לחסידות והסתופף בכלם של אדמו"רים ולזיקים הקדושים לבית סיגוט, אלז, בעלזא וזכות יגן עלינו

בשנת תר"ן בערך נעתר לאב"ד מאגנדראך, ובשנת עת"ר לאב"ד בקהלת ארטאדאקסי קראלי, ששם נהל ישיבה גדולה, ובשנת תרפ"ה נחשטער בכח הרבנית קאשוי שעל שמה הוא נקרא עד היום, ששם גם כן נהל ישיבה והעמיד תלמידים הרבה. שיא משם רבנים ומורי הוראה, ובין תלמידיו הגדולים היה הרה"ק ר' יעקב הלוי לעבאוויטש אב"ד קאפיס בעל משנת יעקב זי"ע הרה"ק ר' רפאל בלום אב"ד קאשוי בעל ברכות שמים זי"ע

מנהגו של רבינו היה בכל יום אפילו בשבת קודש להתפלל באשמורת הבוקר, ביומי דחול נהג לספר בכל יום אחר תפלת שחרית סיפורי לדיקים.

פעם הגיע לעיר קאשוי בנו הגה"ק אב"ד מאגנדראך זי"ע ונכנס לבית אביו לחדרו וראה שאביו עמוד בצויות ובוכה בצביות עזומות, ולא הרגיש

כלל כעיסת בנו לחדרו, ולאחר איזה זמן הפסיק מבכייתו, ושאל אותו בנו אבא אמור נא לי מה קרה לך שאתה בוכה כל כך, אמר לו הנה התבוננתי שכבר זקנתי ועדיין לא למדתי תורה לשמה, אמר לו בנו אבא לכאורה איני מובן זה דהא אתה קם משינתך כבר בשעה י"א קודם חלות הלילה, ואתה לומד ברציפות עד הבוקר, וגם כל היום אין אתה מבטל כלום מלימוד התורה, ואם אדם גדול כמוהך יאמר שאינו לומד תורה לשמה, מה יאמרו כל אנשי העולם שהם צודדי אינם לומדים תורה לשמה, וכאשר שמע זאת רבינו עמד שקוע במחשבותיו הק' רגעים אחדים והתבונן ענמו בדבר, ואחר כך פנה אל בנו ואמר אין הכי נמי שלא למדתי תורה שלא לשמה, אבל גם לשמה לא למדתי.

הנסתרת לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת. (פרשת נצבים כ"ט כ"ח) יש לומר, אם עושים המצוות במחשבה ובכוונה בלתי לה' לבדו אז המצוות פורחת לעילא אבל אם עושים שלא בכוונה נשארים המצוות למטה ויש כח לחיצונים לחטוף את המצוות, וזו אם הנסתרות היינו במחשבה שאינו נגלית רק להבורא ברוך הוא היודע תעלומות לב הוא לה' אלקינו אז והנגלות לנו ולבנינו דהיינו המצוות, אבל בלי כוונה איני בטוח שישארו לנו כי אפשר לחיצונים לחטפם אם לא עלו השמימה. (הבא תמים)

מתורתו של רבינו

ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום. (פרשת ואתחנן ד' ד') הדבקים, יש על הק"ף תג, ויש לומר על ידי בית המקדש היו להם דביקות בו יתברך ולרמז זה הוא התג על הק"ף שבבית המקדש היה גובהו ק' אמה, או שבית המקדש נקרא בתורה מקום כדכתיב (פרשת ראה י"ב י"ח) אל המקום אשר יבחר, ותיבת מקום הוא בגמטריא ק"ף.

כו שבט תכ"ז

דוד ב"ר שמואל הלוי זי"ע בעל טורי זהב הגה"ק אב"ד אוסטראה לבוב רבינו

רבינו הגה"ק מרן רבי דוד הלוי זי"ע א בעל הטורי זהב, נולד בשנת שמ"ו בעיר לאדמיר לאביו הקצין הגה"ק רבי שמואל הלוי זי"ע ולאמו בת הגה"ק רבי יצחק בצלאלש אב"ד לאדמיר זי"ע

וסיפר הגה"ק ר' יוסף ביעליצ'ר זי"ע תלמיד ישיבת ווילנא שפעם אחת ישב הגה"ק ר' חיים מזריסק זי"ע לפני תלמידיו, וסיפר להם כי תחת ידו נמצא מכתב מהגה"ק ר' יואל סירקיש בעל ה"ב"ח זי"ע לחתנו הגה"ק ר' דוד הלוי בעל ה"ז"ז זי"ע: זכני הש"ת לעשות נגד חדש של קייטני על יו"ט, ונחסר לי לגמר מלאכתו איזה סך, וידוע לך שיש לי אלכך ארבעה זאובים, והמה נלכדים לי כעת, ולכן אבקשך שתשלח לי, ומהארבעה זאובים תתן ששה גדולים לזוגתך, היא בתי תח"י לקנות אגוזים על יו"ט לשמח לבנה.

וסיפר ר' יוסף הג"ל שהגאון ר' חיים זי"ע בעת שהיה קורא המכתב הג"ל לפרקים בחג האסיף היו עיניו זולגות דמעות והיה אומר: מזה יש להתבונן איך למדו תורה מתוך עוני ודוחק, והיו מספיקים ענאם ושמחים בחלקם.

פעם בא לפוטיליא מוכר ספרים וצין הספרים שהביא למכירה היה גם ספר האגודה מאת הגה"ק ר' יוסף הכהן מפרקאנפורט זי"ע ש"ע" אורד שנדפס רק פעם אחת בעיר קראקא בשנת של"א, הספר כבר היה יקר המלאכות ורבינו חשק מאוד לקנותו אבל מאבדו הדחוק לא הרשה לו לשלם את מחיר הספר, משום כך ביקש מאת המוכר לתת לו את הספר בהשאלה ללילה אחד, מוכר ספרים מילא אחר בקשתו, רבינו ישב כל אותו לילה ועבר על הספר מתחילתו עד סופו, למחרת החזיר את הספר להמוכר ואמר לו: קראתי את הספר כולו וכמעט שאני זוכר אותו בעל פה, בכל זאת אני מוכן לקנותו אבל ידי לא משגת לשלם את מחירו, אינני רואה ליהנות מספר זה שהוא רכושך בחינם משום כך אני מבקש לקבל ממני מחצית המחיר דמי הגאון והספר יישאר אלכך.

וכעבור שנה בשנת ש"ט עבר לכהן בעיר פוזנא. שם כבר ישב רבינו וניהל את העיר במשך כ"ב שנים, בשנת ת"א נתקבל לאב"ד דק"ק אוסטראה. שם ישב על מי מנוחות והרביץ תורה לתלמידים ובשנת ת"ו הוציא חיבורו הגדול טורי זהב על טו"ש זי"ע.

בפרוע פרעות דשנות ת"ח ות"ט נדד רבינו בגלות אחר גלות ביחד עם כל בית ישראל, ורק בשנת ת"י"ד זכה לחזור אל המנוחה ואל הנחלה כאשר נתקבל לאב"ד דק"ק לבוב, נתגדל שם כבודו והי' אכלו תורה וגדלה במקום אחד, שם זכה להעמיד תלמידים גדולים פארי הדור גאונים מוכבים ומהם הגה"ק ר' שמואל הלוי אב"ד באמהערב בעל נחלת שבעה זי"ע והגה"ק ר' ישראל מטרנפאל אב"ד לויאק זי"ע הגה"ק ר' מנחם מפוזנא אב"ד וענגראב בעל אנאנת מנחם זי"ע בן חוגרו הגה"ק ר' יהודה אריה לייב אב"ד מיץ בעל שאנת אריה זי"ע ועוד תלמידים הרבה אין מספר חוץ ממה שרבינו חיבר ספרו המפורסם ט"ז על שו"ע, חיבר ג"כ ספר דברי דוד עה"ת.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום כ"ו שבט תכ"ז ומונ"כ בעיר לבוב.

ועל פי עדותו של הגה"ק בעל שואל ומשיב מלבוב זי"ע קרה מקרה דימיו, שנפתח קבר רבינו זי"ע ומואלו אותו שלם בגופו ולבושו, ולא שלט בו תולעה ורימה, וכאיש חלקים דמה.

שלשה בנים הי' לרבינו הגה"ק ר' מרדכי הי"ד והגה"ק ר' שלמה הי"ד שנהרגו על קה"ש עוד בחיי אביהם רח"ל בשנת תכ"ד ובנו השלישי הגה"ק ר' ישעיה זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עוד לעיר לימים עלה רבינו בגדול שקידתו וחדוד שכלו על כל הגי גילו ולמד אצל אחיו הגדול הגה"ק ר' יצחק בעל ח' ושו"ת מהר"י הלוי זי"ע ויאל שמעו בכל הארצות עד שהגה"ק רבינו יואל סירקיש בעל ה"ב"ח זי"ע נתן לו את כתו לשה.

וסיפר בספר בסיסים חכמה: שצימי עלומיו היה רבינו עוזר בבית כפרי אחד, פ"א התעוררה לכפרי שאלה בריאה וכבד של אווז, לקח הכפרי את הריאה והכבד, כרכן יחדיו בנייר והלך לעירה לשאול לפי הגה"ק רבינו ה"ב"ח זי"ע, הביט ה"ב"ח על הגייר שביד הכפרי וראה שבתוכו רלף תורה גאונו ולומדות כתובים בו, שאל ה"ב"ח את הכפרי: מי כתב את זה? השיב נמצא אלני בבית בחור אחד שתמיד מבבל אותי בדיבוריו, הוא כתב זאת, אמר ה"ב"ח לאותו כפרי: בוא אלי עם הבחור הזה שמבבל אותך, הכניסו ה"ב"ח לביתו, ולימים לקחו כחתן לבתו.

רבינו למד אחר חתונתו אצל חותנו הגדול זי"ע בדיבור חברים גדולי ארץ, הגה"ק ר' מנחם מענדל קראכמאל אב"ד ניקלסבורג בעל שו"ת אמת לך זי"ע הגה"ק בעל נחלת לבי זי"ע הגה"ק ר' מנחם מענדל באם מקראקא אב"ד פפד"מ זי"ע והגה"ק ר' שמעון מפרא אב"ד שניטור זי"ע.

ושם שם לילות כימים ונעשה ארי שחבורה, למופת זמנו ולעמוד ההוראה. וזכה להיות מגדולי הפוסקים הן בדורו, ועד היום כל בני ישראל נשענים עליו ועל פסקיו, במשך ימי חייו הרביץ תורה לכלפי תלמידים.

ובא בפלפול עם גדולי דורו עם הגה"ק רבי מרדכי ב"ר אברהם יפה מפראג בעל הלבושים זי"ע הגה"ק רבי יהושע אב"ד קראקא בעל מגיני שלמה זי"ע עם הגה"ק רבי ר' העשל מקראקא בעל חוכמת התורה זי"ע והגה"ק ר' נתן נטע שפירא מקראקא בעל מגלה עמוקות זי"ע ועוד שאר עמודי ארץ.

וסיפר שפעם אחת בא רבינו לקראקא אחרי היותו אב"ד לבוב, וכל ההלה באו ליתן שלום חוץ הגה"ק בעל מגלה עמוקות זי"ע והי' הגה"ק ה"ב"ח ברוגז מאד על זאת, וכבר עברו שלשה ימים, והמג"ע לא נתן לו שלום, והב"ח כבר ראה לכתוב ח' על המג"ע זי"ע, ורבינו עכב, ובסוף התאמץ ה"ב"ח ובכ"ז כתב, וכשבא לחתום שמו נשפכה דיו על הכתב ונקלקל, ואז אמר רבינו שהוא הולך בעצמו לקבל שלום מן המג"ע, וגם ה"ב"ח אומר שהולך עמו, ובאמצע הדרכ בא גם המג"ע לקראתו, ואמר שהולך ליתן שלום לרבינו, ומה שמנע עד עכשיו: באשר על מלך רבינו ראה רשימת עזירה, דהיינו המעשה הי' בערב שבת קודש כשעבר רבינו דרך איזה יער אשר עבר דרך הילוכו שם, פגש בני ישראל חוטבי עצים שבאו אליו שיש להם משפט זה עם זה, שישמע טענותם, והוא רבינו, לרוב מהירות באשר הי' עש"ק לא פנה אליהם, ואח"כ הפסידו השני היאודים על ידי זה, וזאת נחשב לחטא לרבינו, ומנע ממנו המג"ע כבוד ליתן שלום כדי שיכפור לרבינו עון זה.

בשנת ש"ע"ח נתקבל רבינו לאב"ד דק"ק פאטילליא, אבל לא האריך ימים שם.

ומסופר על רבינו שלמד שם תורה מתוך עוני עד שבערב שבת אחת לא היתה לו מזון סעודה אחת ונעשה לו נס.

מתורתו של רבינו זי"ע

אל תרגו בדרך: אל תתעסקו בדבר הלכה, פירוש מידי דצריך פלפול ועיון עמוק. אבל לימוד פשוט חיוב היא ומקרא מלא הוא ובלכתך בדרך (דברים ו' ז') ואר"ל שנים שהיו מהלכין ואין ביניהם דברי תורה וכו' (פרק ג' אבות), וע"כ אמר כאן: אל תתעסקו דלשון עסק שייך בדבר שיש בו טורח. וזוה מתורץ מה דאיתא (בראשית רבא פרק צ"ד): אל תעמידו עצמכם מדברי תורה, דהיינו מפשוטי דברי תורה. וזה נלמד מן הדיוק מדהקפיד על חלק הפלפול דוקא שאמר אל תרגו בדרך ש"מ שלא רוגז ילמדו עכ"פ. והא דלא רמר יעקב בן לבני? נראה דהמעשה היה כן לפני יוסף בשעת פטירתו ממנו שהיה להם פלפול ביחד, וע"כ אמר להם שבדרך לא יהיה להם פלפול. (דברי זהב)

כז שבט תשכ"ט

רבי אהרן יוסף ב"ר צבי הירש זי"ע בעל עבודת פנים מצפת

הוא השעה מאוחרת, והאיך יכנס לביתו אז? אחר כך אמר שלום עליכם, וקידש, וטעם מעט מהדגים, ואכל שני כפות מהמרק. אחר כך אמר להרבניית שאינו מרגיש טוב, אמרה לו: שהלך לקרוא לרופא, אמר רבינו: וכי לרופא אני זקוק, זקוק אני למיניו, נבהלה, והלכה לבית בתי, קודם שהלכה אמר לה רבינו: גיי גיי, והוסיף: אבל את מוחלת לי על הכל. לאחר זמן הלך הוא ממוזל לדירתו, למקום שניהל כ"ק האדמו"ר מחולדות אהרן את שלחנו, והקיש בחלון, ואמר שהוא זקוק למיניו, וחזר לביתו. כאשר הגיעו חסידי תולדות אהרן, השכיב עיניו על הקרקע וקרא קריאת שמע, והם ראו להקימו מן הקרקע, אבל הוא אמר: נו, אָ, אָ, שבת, ונסחלק נשמתו בטהרה לגנזי מרומים בשיבה טובה בטבריא כ"ז שבט שנת תשכ"ט. (שיח זקנים)

השאיף אחריו חתנים ונכדים גדולי תורה ויראה, ומהם חותנו הרה"ק ר' מאיר האלבערשטאם מטשקאווא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש ועובד השם במסירות נפש היה נודע לבעל מקובל, גדול בנגלה ובנסתר, השאיף אחריו חיבורים בכתב יד בהלכה ובקבלה

ערב מלחמת העולם הראשונה השתוקק לנסוע לסלונים להרה"ק ר' שמואל ווינבערג בעל דברי שמואל מסלונים זי"ע ולא עלתה בידו. בשנת תרפ"ט הגיע לביקור בארץ ישראל הרה"ק ר' אברהם ווינבערג בעל בית אברהם מסלונים באראגאצין זי"ע, אליו התקשר באופן מיוחד ותקופה זו הייתה נקודת האור ונשמת חייו (כמו שכתב במכתב, שמאז שפגש את האדמו"ר, נהיה כמעין הגובע ואז התחיל לכתוב רעיונותיו). באותן השנים החל גם לעסוק בתורת הקבלה.

סיפר הרה"ק ר' יצחק דוד לידער ז"ל שקודם שחזר הבעל בית אברהם זי"ע לאייראפע בשנת תרצ"ג לחשו לו כל אחד מהחסידיים איזה בקשה באזני הרה"ק מסלונים, ורבינו אמר לו בלחישא (וקולו נשמע קול) לעכטיגע שבתים.

וסיפר הרה"ק ר' מאיר האלבערשטאם מטשקאווא זי"ע חתן רבינו, שבערב שבת שקלים לפני שחותנו רבינו נסתלק לעולמו, היקר אלנו חתן חותנו הרה"ק ר' אברהם אויערבאך. אמר לו רבינו: יש לי אוראה מונחת על הארגז במקום פלוני, אבל כעת אין הזמן לדבר מזה, דהרי ערב שבת היום, אבל רוצה אני שתבטיח לי שתלמוד מדי יום היומו דף גמרא לעילוי נשמתו. אמר הר"ר אברהם: מדוע מדבר זקני כן, הרי זקני עוד יאריך ימים, אבל רבינו המשיך: אבל אתה מבטיח לי שתלמוד מדי יום היומו דף גמרא לעילוי נשמתו. וחשב הר"ר אברהם בדעתו, שממילא עוד יאריך ימים ובמשך הזמן ימחול לו, והבטיח לו.

בשבת ההוא ביקר בטבריא הרה"ק ר' אברהם יצחק הכהן קאהן כ"ק אדמו"ר ומייסד תולדות אהרן זי"ע וניהל את שלחנו מול דירת רבינו, לאחר התפלה קודם עריכת השלחן נכנס הרה"ק ר' יואל סאמעט ז"ל לרבינו. ורבינו למד אז חומש ורש"י וזוהר הק' וסיפר לו רבינו חמש או שש סיפורים מעניין הסתלקות לדיקים מתלמידי הבעל שם טוב ואופן הסתלקותם, והיה הדבר לפלא בעיני הר"ר יואל, מדוע מדבר בשבת שקלים מהסתלקות לדיקים? לאחר שנפרד מרבינו, אמר לו רבינו: וועסט אריינקומען נאכן טיש, והיה בעיניו גם כן תמוה, הלא לאחר עריכת השלחן כבר

כז שבט תצ"ז

רבי אלכסנדר סענדר ב"ר אפרים זלמן זי"ע בעל תבואות שור אב"ד זאלקאווע

רבינו הגה"ק רבי אלכסנדר סענדר שור זי"ע א בעל תבואות שור, בכור שור, ושמלה חדשה, נולד בלבוב בשנת תל"ב לאביו הגה"ק רבי אפרים זלמן מגיד בלבוב זי"ע א בן הגה"ק ר' יהודה לייב מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' נפתלי הירץ הנקרא ר' הירש עלזאסער מבריסק זי"ע בן הגה"ק ר' משה אפרים זלמן שור זי"ע בן הגה"ק ר' חיים זי"ע נכד פרשן המקרא רבינו יוסף ב"ר יצחק בכור שור מאורליינוש מבעלי התוס' זי"ע ובקבלה שהיו משבט יוסף הצדיק ע"ה בן יעקב אבינו ע"ה, ולכן נקרא משפחתם שור על שם הפסוק: בכור שורו הדר לו הנאמר ביוסף הצדיק ע"ה. ולאמו בת הגה"ק ר' סענדר זי"ע נכד הגה"ק ר' יעקב תעמרלש בעל ספרא דציעותא זי"ע בשנת תל"ד ד' אייר נפ' עליו אביו זי"ע א ונשאר רבינו יתום רח"ל

דברים נפלאים. משם יאלה הוראה לרבים, ועוד טרם נתפרסם גדלו וטובו על ידי ספרו הגדול 'תבואות שור', כבר היה מפורסם כפוסק ומשיב ככל מקצועות התורה, ורבים נהנו לאורו.

מסופר, שמרן רבינו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע ביקש פעם שיגלו לו מן השמים מי הם הגדולים שבתלמידי חכמים שדורו, כי רוצה לקיים אלמס מלות שימוש תלמידי חכמים, וגילוהו מן השמים שהם הגה"ק ר' יעקב יהושע מקראקא בעל 'פני יהושע' זי"ע ורבינו בעל 'תבואות שור'. ואכן נסע לשמסם. ועד לדורות האחרונים היו החסידים שבעיר זאלקאווע מורים באצבע על מקום מסוים, שלפי המוקבל בידם, שימש שם הבעל שם טוב את רבינו.

על מידותיו הגפלאות מסופר, שפעם בא הרה"ק רבי נחמן מקאסוב זי"ע, תלמידו של הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, לבית המדרש שם, והתפלל לפני התיבה בנוסח ספרד. דבר שהעלה חמתם של טובי הקהילה, ואחר התפילה שפכו זעמם בו. ואחד כעס עליו יותר מכולם וראה ללכות בו זעמו, ובא רבינו ואמר לו הגיחו את האיש הזה שהוא תמים עם השם, ובזה האילו.

רבינו חיבר הספרים 'שמלה חדשה' 'תבואות שור', וספרו 'בכור שור' על הש"ס. ספריו אלה הם מורשתו לדורות, ונדפסו ביחד בעיר זאלקאווע בשנת תל"ג, בהסכמותיהם הגלגלות של גדולי הדור.

אמר הרה"ק ר' שלמה שפירא בעל שם שלמה ממונקאטש זי"ע: שמעתי מאבי הרה"ק ר' אלעזר מלאנאוט זי"ע: שמקובל מהאדמו"ר תלמידי הבעש"ט זי"ע: אשר לשון השמלה חדשה מסוגל לכו"כ לזכר נפשו, ושלל יאירע חקלה על ידו כמו לשון זוה"ק.

וגם הש"כ אשר רגיל על לשון הספר הקדוש שמלה חדשה אז בעת זכרו יעמוד לו כח קדושת רבינו בעל שמלה חדשה להאילו ממאכול ח"ו. (מדברי בעל דרכי תשובה בהסכמתו לשה"ק שמלה חדשה)

האזנים והאדמו"ר הגה"ק רבינו מלכות רוסיא וגאליציע וגם במדינת הגר בקהלות היראים, שלל ליתן לשום שו"כ קבלה עד שהיה היטב בקי בספר שמלה חדשה בעל פה, כי הוא כולל מכל דיני שו"כ הראשונים והאחרונים, וה' עמו והלכה כמותו, ומפיו אנו חיים בדינים אלו, ומקפידים שלא ילמוד בספרי שו"כ אחרים רק בדרכי ארע, והעיקר יהיה רק השמלה חדשה. (דרכי תשובה סי' א' אות נ"ג)

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום שלישי כ"ז לחודש שבט בשנת תל"ז, ומנו"כ בעיר זאלקאווע.

וספר שרבינו היה לו חבר ידיד נפש הגה"ק ר' יצחק אייזיק ב"ר אברהם זי"ע הרב שם בזאלקאווע ונפשו הייתה קשורה בנפשו ואף כי היה צעיר מרבינו לא זזה ידו מתחת ידו, ובזאת חלה עסקו על התורה ועבודה כל השנים, ובשנת תל"ז הוכרח רבינו לנסוע בעת הרופאים לעיירת מרפא מחמת חולשתו, בזאת פרק חלה חברו הר"ר יצחק אייזיק שממנו לא קם ונסתלק בדמי ימיו בנ"ו שבט. קורבניו של רבינו העלימו ממנו מה שקרה לחברו, אך מספר ימים קודם פטירת רבינו נכנסו אליו ראשי העיר לבקרו, שאל להם רבינו פתאום: האם הר"ר יצחק אייזיק חי? השיבו לו: כן וכדי שלא לזערו. בשמעו רבינו את תשובתם אמר להם: יודע אני ששקר בפיכם והלא הנה הוא עומד על ידי ומבקש ממני שאקבר על ידו. תמחו והשוממו כל אחד אך לא השיבו דבר. אחר הסתלקותו הלכו החברים קדישא לחפור קבר לרבים ליד קברו של הר"ר יצחק אייזיק, אך עקב ציפיות המקום לא ידעו לשים עצות בנפשם אף לקיים וואות רבים, ברשות ראה החברה קדישא את המצב לא התיאש וקרא בידו את המדעך והחל לחפור סמוך לקברו של הר"ר יצחק אייזיק וראה זה פלא ככל שהעמיק חפור הרגיש כמו עניו אף שהמקום הולך ומתרחב עד שהושלמה חפירת הקבר. הגאונים והעמיתים בחיים ובמותם לא נפרדו.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

רבינו ה' גאון הגאונים קדש הקדשים שר התורה אספקלריא המאירה בקי בש"ס ופוסקים, כבר דימי חורפו, לא הרפה רבינו מעסק התורה, יקב על התורה ועל העבודה, וסקד על דלתו החכמה. לילות כימים בעמל וגייעה, עד שנעשה בקי בכל מומני התורה.

בהגיע רבינו לפתחו, יאל שמו הטוב לפניו, ולקחו הגה"ק ר' מרדכי רבי ליבוש'ס פו"מ בזאלקאווע זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל איסרל אב"ד קאלץ זי"ע בן הגה"ק ר' משה מלובלין בעל המהדורה בתרא זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק מפינסק זי"ע, לחתן, ויתן לו את בתו מרת וויטל ע"ה לאשה.

למרות היותו צעיר לימים, נתקבל רבינו מיד אחרי נישואיו לשמש בכתר הרבנות בעיר הובניצ, ואחר כך ה' דר בעיר זלזטאט, ובעוד קהלות קדושות. אבל רבינו שלא רצה להשתמש בכתרה של תורה, עזב את כס הרבנות בערך בשנת תס"ד. אז חזר רבינו לגור בעיר מגורי חותנו, בעיר זאלקאווע, שם בחר ליהנות מיגיע כפיו, ועסק בעשיית יי"ש. אך בד בבד עם זאת, עשה את תורתו עיקר ומלאכתו ערלא, וישב על התורה ועל העבודה משך שנים רבות.

אגב מסופר, ששנים רבות אחרי כן נודע להגאון ה' רבי יוסף שאול נאטנאווע בעל 'שאל ומשיב' זי"ע על איש מסוים שידוע היכן היו משרפות היי"ש של רבינו, וקילס לאיש ההוא שיואל להראות לו מקומם.

בפנקס בקהלות זלזטאט נמצא מעשה נורא מרבינו.

שרבינו ה' מפרנס עמנו שה' עושה יין שרף ומכר אותם, פ"א בערב פסח כשה' צריך למכור החמץ, לא מלא עבוס'ם שיקנה ממנו החמץ, על כן לקח את היין שרף שה' לו בהכלי עשה אותה, ופתח אותו ויאלו כל היין שרף על הארץ, ומקיים כדת ודכין הברכה על ציבור חמץ, כי ה' מצער את כל החמץ מן העולם מה שה' לו בזיתו.

אחר ההוג בא קונה אכלו לקנות ממנו יין שרף, ורבינו ה' אז בבית הכנסת כי ידע שאין לו מה למכור, כי נשפך הכל מן הכלי.

אמרה הרבנית הדורות לזה הקונה: שאין לה כעת עדיין יין שרף כלל, כי כעת לאחר חג הפסח.

והקונה ה' בראשו דווקא לקנות יין שרף ולא האצין שאין לה כלום, והלך לזה הכלי מבית החרושת ששם ה' תמיד היין שרף, וראה שזאת הכלי מלא יין שרף,

ואמר זה הקונה להרבנית: הגה יס בהכלי החביות מלא יין שרף?

והלכה הרבנית לראות וראתה שאמת הדבר שיש שם יין שרף, על כן הבינה שזה ברכה מאת ה', בעבור שקיים מלות ציבור חמץ כהוגן,

והלכה לבית המדרש לרבינו בעלה שיספר לו הגם שה' להם שיש להם יין שרף!

השיב לה רבינו: שלא תמכר עד שהוא יבוא לביתו, וכשבא לביתו ראה שאמת הדבר שיש בהחביות מלא יין שרף.

אמר: הגה אין בראשו ליהנות ממעשה נסים, על כן פתח אז כל החביות וספד משם כל היין שרף. כי לא רצה ליהנות ממעשה נסים. (אורח הכיסופים ח"ב דף ו')

למרות ראונו העז להיות בורח מן הכבוד, התפרסם רבינו כגאון עולם, ופנו אליו גדולי דורו בשאלות בהלכה, וקיבלו את דבריו להלכה ולמעשה. שקידתו המופלגת היתה לשם דבר בגלילות ההם, כמו שהעיד עליו המרא דאלתא בזאלקאווע הגה"ק ר' יצחק הלוי לאנדא זי"ע בהסכמתו לפר"י: "ירד בים התלמוד ופוסקים אשר יזקק וזכר, ויש בדירה למעלותא, מימיו לא זז מכותל בית מדרשו, ולעפעפו לא נתן שניה ותומחו". וכן עוד רבים וגדולים מגאוני דורו העידו עליו

מתורתו של רבינו זי"ע

דוד המלך ע"ה נתבקש לשמים בחג השבועות (ירושלמי חגיגה פרק ב' הלכה ג') הסביר רבינו זי"ע: כיון שבשבועות נסתלק, ודאי בשבועות נולד, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (קידושין ל"ח) הקדוש ברוך הוא יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום. ולכן קורין מגילת רוב בחג השבועות לייחס את דוד המלך ביום ליתו.

רבינו הגה"ק רבי יוזפא פריעדלאנדער אבד"ק ליסקא זי"ע נולד בשבת הגדול שנת תקע"ח לאביו הגה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע בעל שערי הישר על תהלים בן הגה"ק רבי חיים מליסקא זי"ע בעל טל חיים על התורה ועל סוגיות הש"ס חתן הגה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע בעל אך פרי תבואה על התורה, והישר והטוב על מועדים וסודיות הש"ס

אביו 'שערי הישר': "ונתקיים ברכת אביו הקדוש הי"ד שבך אותי קודם שהוצילו אותו לכבשן האש, שילי ה' אותי עם הרבנית שלי מכל מיני מכשול, ואחרי כמה הרפתקאות דעזו עלינו, האילנו ה' מצין שיני האריות אחרי שהיינו בסכנה נוראה, ובטח שזכות אבותינו הקדושים עמדה לנו והביאה אותנו לשלום בצרה"ב", עכ"ל. באותו זמן קיבל עוד ברכה נלהבה מאביו הק' שמאפה שעל ידו יזכה לדורי דורות שימשיכו שושלת הקודש של אבותיהם זי"ע.

ואחר פלא פלאים והסגה פרטיות מלא כלתו בעיר גראסווארדיין אחרי שסבלה כתשעה חדשים בלחשויות. אחר חתונתם בחורש אב שנת תש"ו עברו לבודאפעסט עד שיקבלו תעודתם לעזיבת הארץ הדמים. וסם ביום כ' סיון נולד בנם הבכור כ"ק אדמו"ר מליסקא שליט"א.

חודש אדר שנת תש"ז הגיע לארץ נושבת, לארצות הברית, וכבוד גדול נתכבד בבואו הנה, שנערך לכבודו קבלת פנים נהדרת בכמה מקומות. ראש השנה תש"ח פתח שערי בית מדרשו לעדת בני קהלתו, להשמיע קול דרכי החסידות בשכונת בארא פארק. ושמנו הלך לפניו במדותיו וסגולותיו הנפלאים, כאיש צדיק וישר, כנוע ועניו, אהב ישראל כלל ונפש.

בימי עלומיו נחלש על הלכ ל"ע, ובכל זאת התגבר בגבורת הנפש והמשיך לרכו בקודש בעז ובתעאומות, ואף יסד ישיבה להרביץ תורה בקרב בני נעורים. וגם סידר והו"ל מחדש ספרי קודש מאבותיו הקדושים, ה"ה ספה"ק הישר והטוב מראש בית אב הגה"ק בעל אך פרי תבואה מליסקא זי"ע, וספה"ק שערי הישר על תהלים מאביו הגה"ק זי"ע.

בעוה"ר עוד בהיותו במיטב שנותיו, בן ג' שנים, נתבקש לישיבה של מעלה, ביום כ"ח לחודש שבט, שנת תשל"א לפ"ק. ללחצו לב חסידיו מוקיריו ומעריציו. בפחע פתאום שקעה החמה שלא בעונתה טרם ילאו קרני אורה להאיר על פני תבל.

בעת הלוויה התקבצו ובאו קהל רב לחלל לו כבוד האחרון, ונספד בבכי רב ובמספר בתמורות. אחריו הובל לקבורה בארץ הקודש על מרומי הר המנוחות, סמוך ונראה לציון הק' של ש"צ הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע. במשך ימי השבעה הגיעו ובאו כל גדולי הדור לנחם בניו, ודברו על גדולתו ודקתו שראו והבחינו אללו.

השאיר אחריו ברכה דור ישרים יבורך, בנו ממלא מקומו וממשיך שושלתא קדישא הדין כ"ק אדמו"ר מליסקא שליט"א, ובנו כ"ק אדמו"ר מהיבט שליט"א. ובנים ובני בנים האולכים בדרכי התורה והיראה לשם ולתפארת בית אבותיהם הק' זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סעודת הבכיה שלו היה בחול המועד פסח, והיו אומרים: "בזמן שאין 'חמץ' בבית, דהיינו דחמץ רומז על האיר הרע..."

נקרא על שם דודו הגה"ק ר' יוזפא גאלדבערגער ז"ל חתן הגה"ק בעל אך פרי תבואה מליסקא זי"ע.

רוב תורתו קיבל מאביו ה'שערי הישר', בימי הבחירות קם ככל בוקר בשעה ארבע, טבל במקוה היה לו שיעורים עם אביו בחומש רש"י, פרק נביאים וכתובים, פרק משניות, ואחר כן שיעור שנתמשך כשעתיים בנפ"ת, ואחר כן למדו בערך חמש עשרה דקות מוסר מספר חובת הלבבות, ואחר הכנה כזו התפלל לפני קונו כראוי וכדעני. אחר אכילת פת שחרית למד עם אביו שיעור נוספת בנפ"ת על דרך העיון והדק היטבי.

עלה ונתעלה על במתי התורה, ובגיל השבע עשרה עבר מובחן הוראה, ונתעטר בכתר התורה, וקיבל מכתבי הורמנא מהרה"ק ר' דוד רוב בעריש מייזליש אב"ד אהעל בעל בני דוד הי"ד זי"ע מהגה"ק ר' שלום ווידער אב"ד קהל יראים נירעדהאז בעל משמיע ש ל ו ס ה י " ד זי"ע ומהגה"ק ר' יהיאל מיכל מאוויוראש בעל ת ו ר ה י פ ה מאוויוראש זי"ע

כשהגיע לפקדו נכבדות מדובר לו עם הרבנית האדיקת מרת נחמה ע"ה בת קדושים האדיק כ"ק רבי אברהם יהושע העשיל פרענקל ז"ל הי"ד האדמו"ר מהיבט-לובלין, שהיה נודע ומפורסם בקרב בני סגולה כאיש צדיק תמים, ומגדולי המיוחסים בדורו נצר חוטם מליזענסק, קאזניץ, לובלין, בעלזא, ולמעלה בקודש. המביא השידוך לידי גמר היה ש"ב כ"ק הגה"ק רבי מרדכי רוקח ז"ל אבד"ק ביילגרייט, ובמכתבו לרביני בשנת תש"ט מזכיר הענין בזה"ל: "זכרתי ימים מקדם כשהשעשעתי עמו בדברי תורה בפעסט, וכ"ק חותנו הה"ק מחותני ש"ב היחסן מוה"ר אברהם לע ז"ל נתן אומן די לקרבן השידוך בתארו הדבר לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל".

בימי זעם ועברה בנות מלחמת העולם השני' רבות שבעה נפשו צער ויגון, אשר בעדו התחיל עוד בשנת ת"ש כשנלקח כפיה לעבוד עבודת הפקר ב'מונקא-טאבור'. ומאל הלך גולה אחר גולה כעפר לכל מרוב פחד ופגעי הזמן. בימי החושך וערפל נהרגו אביו הקדוש ואחיו, ונשאר כמעט יחיד מכל בית אביו.

יאל מעמק הבכא בנסי נסים, שהוא תלה בזכות אביו, וכמו שכתב בהקדמתו לספר הקדוש דמר

כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד, מתלמידיו של אברהם אבינו (מסכת ברכות ו' ע"א). ואפשר לומר בזה דהנה דכשאדם עומד לתפלתו, יכול לחשוב מי אני העומד להתפלל לפני הבורא יתברך שמו, וכי ראוי אני לקבש לצרכי ההגשמיים. ולכן העצה שילתה עצמו עם הציבור, דלאו בזכותיה עצמו הוא מתפלל אלא בזכות בציבור. וזהו, כל הקובע 'מקום' לתפלתו, דהיינו דתליא הדבר בזכות המקום שמסייע, הציבור והעדה של שאר המתפללים, על אדם כזה קורין עליו 'מלתמידי של אברהם אבינו', דכך היה מדתו של אברהם אבינו איש החסד, שמעולם דרש להזולת, אפילו לעוברי דרכים, בכל זמן ועידן צירוף עצמו עם שאר בני אדם.

מתורתו של רבינו

עזב תַּעֲזֹב עֲמוֹ, (פרשת משפטים כ"ג ה') פירש דנתינה עצה נכונה לחברו שהתייעץ עמו, גם כן בכלל מאופנים איך לעזור להזולת, אך לפעמים הנותן העצה יש לו נגיעת מעצמו בשל התוצאות של עצתו, או אומרים עצה כדי לראות את עצמו בצד הטוב, ואינו במאה אחוז לגמרי בעצתו בעד חבריו, ועל כן צריך האדם הנותן העצה להסתלק בכל וכל בעצמו, וכל כולו יהיה לטובת חבריו. וזה שנאמר: עזוב תעזוב בלשון כפילה שעל האדם הנותן העצה צריך להסתלק לגמרי מאיזה תנועה של נגיעה, ורק יהיה 'עמו', מה שיה לגמרי לטובת חבריו.

רבי מנחם נחום מרחמסטריווקא נולד בשנת תר"ג לבנו השלישי לאביו הרה"ק ר' יוחנן הראשון זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנובל בעל מאור עינים זי"ע ולאמו הרבנית הצדקת מרת חנה ע"ה בת הרה"ק ר' פנחס מקולק זי"ע בן הרה"ק ר' זאב וולף מזוטאמיר בעל אור המאיר זי"ע

רבינו כיהן כרחמסטריווקא וחסידיו היו מעיקר מהמוני העם.

כשהגעו לפרקו נישא להרבנית הצדקת מרת חוה ע"ה בת הרה"ק ר' זאב אויערבך מאלאלי הרה"ק ר' אברהם דוב מחמלניק זי"ע ובזו"ש נישא לבתו של רבי יעקב יוסף הורנשטיין מזרדיטשוב זי"ע

בשנת תרפ"ו עלה כאחיו הרה"ק ר' מרדכי זי"ע ליורשלים ומילא את מקום אחיו לאחר הרצחו. בעת נפלא במאורעות בשנת תר"ף בדרכו חזרה מהכותל ונפטר מפלאיו.

נסתלק לגנזי מרומים כ"ח שבט בשנת תרצ"ו נטמן בבית הקברות בהר הזיתים צירושלים.

נשא אחיו בניו הרה"ק ר' אברהם דוב זי"ע והרה"ק ר' דוד זי"ע הרה"ק ר' יעקב יוסף מסטניסלב זי"ע הרה"ק ר' משה מפריו. והרה"ק ר' יוחנן מרחמסטריווקא ירושלים

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה לו ענין לספר סיפור עם איש כפרי אחד ובעובדא זו כיוון לקרב הגאולה, שאיזה כפרי פשוט אמר לאשתו שצריכין לעשות סדר בליל פסח, והיא ענתה כנגדו שאינה יודעת מה עושים, והשיב לה בעלה שיש לו סידור ששם כתוב בפירוט מה שעושים על כל צעד ושעל, בליל פסח כשהם נתיישוב להסדר אמרו ההגדה, ובהגיעם להא לחמא עניא וכו' השתה הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, התחיל האיש לבכות, ושאלה האשה על סיבת הדבר? אך הוא בכה ללא הפוגה, ואחר ששאלה כמה פעמים פנה אליה באמרו: וכי אין את רואה מה שכתוה כאן? הרי

כתוה שבשנה הבאה נעלה לארץ ישראל, ומה יהיה עמנו שפרנסתינו היא מהעצים והבקר שיש לנו, והאיך נעלה כל זה לארץ ישראל? מנ נעשה לגזירה זו? הרגיעה רותו אשתו באמרה: אל לך לבכות, על כל צרה שלא תבוא יש את הגוטע אידן, הצדיקים המבטלים כל הגזירות רעות, והם יבטלו גם גזירה זו.

וסיים רבינו באמרו: אבער היינט זענען די גוטע אידען אויך שוין מסכים אז משיח זאל קומען, מעג ער שוין קומען! דארף ער שוין קומען! מוז ער שוין קומען! (מילין קדישין ראחמיסטריווקא)

כט שבט תרמ"ו

הרה"ק רבי ישכר דוב בעריש ב"ר יצחק אייזיק זי"ע מדאלינא

רבינו הרה"ק רבי ישכר דוב בעריש אייכענשטיין מדאלינא זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' אלכסנדר יר"ט סנדער ליפא מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' שלמה יעקב מסטרי זי"ע הרה"ק ר' אליהו מזידיטשוב בעל זכרון אליהו זי"ע הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל ליקוטי מהר"ם זי"ע. נולד בשנת תקצ"ה (בערך) לאביו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב בעל פירוש מהר"א על המדרש זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש אייכענשטיין מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע ולמעלה בקודש עד רבינו הגה"ק רבי יום טוב ליפמאן העללער אב"ד קראקא בעל תוספות יום טוב זי"ע

רבינו היה למדן מופלג בקי בנגלה ובנסתר הרבה חסידים הסתופפו בללו, עבודתו היה תמה ונקיה, בז"ק חו"פ מנורה הטהורה.

כשהגיע לפקדו נשא לבתו של הרה"ק ר' אברהם בראנדווין האדמו"ר השני מסטרעטין זי"ע בן הרה"ק ר' יהודה כ"י מסטרעטין זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זנוויל אב"ד זואלוב זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי פנחס ממדינת רוסיה אב"ד נדאויב זי"ע אשר כתב הרה"ק ר' דוד אלימלך יאליס מקאליס זי"ע ששם בשם הרה"ק ר' יהודה כ"י מסטרעטין זי"ע שאמר בשם הרה"ק ר' יצחק מדרהאביטש זי"ע שהיה פעם אחת אלף קונו הר"ר מרדכי שנתגלה לו מן השמים שהוא שר התורה בדורו, בן הרה"ק ר' אברהם כ"ר אברהם זי"ע דור אחר דור בעלי רוק"ה עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר ע"ה ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

נסתלק לגנוי מרומים כ"ט שבט שנת תרמ"ו

נשאר אחריו בנו וממלא ממקומו הרה"ק ר' יהודה כ"י אייכענשטיין מדאלינא הנקרא דער דאלינער רבי זי"ע

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

ישראל בסוכות אחד, ולהוציאם מכל רעה, לישבם על מכונם ועל מקומם בשלום וכ"ו בזה הלשון: פון איין סוכות, קאן מען אויף הייבן אלע יודין. (ליקוטי תורה מהר"י)

מתורתו של רבינו בדרך צחות

שמעתי בשם רבינו הקוה"ט ר' צבי מזידיטשוב זצוקללה"ה, שאמר כי "אלול" הוא ראשי תיבות עליונים למטה ו'תחתונים למעלה, (חילוף ע"ין האל"ף) כידוע שהאותיות שהם ממוצא אחד מתחלפין. והנראה להבין דברי חכמים וחידושים, שהפירוש היא בדרך צחות, דהיינו שהבורא יתברך בהוב"ש ישפיע מקודם "למטה" כל טוב לבית ישראל, מעולמות "עליונים" ששם כולו רחמים וחסדים, וכל הישועות בבני חיי ומזוני. ואחר כך "תחתונים למעלה" אז יוכלו לעבוד את הש"ת מכל טוב שיהיה להם. (ליקוטי תורה מהר"י)

סגולה

שמעתי מן דודי רבינו הקדוש מרן רבינו צבי זצ"ל פירוש הגמרא: קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. (מסכת פסחים ק"ח א') הפירוש בניחותא. רצה לומר להמתיק הדינים הקשים של מזונות, כקריעת ים סוף, רצה לומר שהיה ברצון עתיקא קדישא [כמבואר בזוהר הק' פרשת בשלח] סודו גם כן להמשיך מזונותיו של אדם, עד כאן שמעתי מפיו הקדוש.

ואבא רבינו מהר"א מזידיטשוב ז"ל אמר על קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. שאמר בניחותא כפשוטו, דהיינו שאם ח"ו קשים מזונותיו והם מצומצמים, יהיה לו ישועה למזונות ופרנסה בהרחבה ועושר וכל טוב, כקריעת ים סוף, דהיינו שהש"ת עשה אז לישראל ישועה גדולה, כן יעשה גם בעתים הללו לדורות עולם, ויושיענו בפרנסה וכל טוב. (ליקוטי תורה מהר"י)

ולקחת מראשית כל פרי האדמה (פרשת כי תבוא כ"ו ב') בשם רבינו זי"ע: דורך דעם וואס איד איז עוסק בתורה שנקרא ראשית, [עיי' מדרש רבה: בראשית - בשביל התורה שנקראת ראשית] איז ער משפיע כי פרי אדמה, די פעלדער און ביימער זאלן ארויסגעבען גוטע פירות.

מתורתו של רבינו

אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי (תהלים כ"ג ו') שמעתי מפה קדשו של אאמ"ר זצ"ל מהר"א מזידיטשוב. כי לפעמים האדם אינו יודע טובתו, כי מי הוא זה החכם אשר יבין אופני טובתו, והגם שהטובה רודף אחריו, בחמלת ה' עליו שרוצה להופיע עליו ישועה והצלחה, הוא פונה עורף ולא פנים, ובורח כמסתחי קשת ממה שהוא טוב לו, כי אין אתו יודע עד מה, שאם יעשה זה ירויח ויצליח, על כן ביקש דוד ברוח קדשו עבור כל ישראל, אך טוב וחסד, דהיינו הטוב והחסד שאתה רוצה לעשות עמי, ואין בי דעת לקבלם ולהביאם עלי, ואולי אני בורח עוד מפניהם, על כן אני מבקש מהש"ת שהם ירדפו אחריו, ולא אוכל לברוח מפניהם, עד שאקבלם ואביא ברכה אל תוך ביתי. וזהו "ירדפוני" שהם ירדפו אחריו, ואל יעזבוני ואל יטשוני, עד כאן שמעתי. ושפתים יושק. (ליקוטי תורה מהר"י)

ויאמר ה' אל משה אמר אל הפהנים בני אהרן ואמרתי אליהם (פרשת אמור כ"א א') שמעתי ממורי הגה"ק רצ"ה מזידיטשוב זי"ע שאמר כשבאים אצלו בני אדם להתפלל עליהם בצורכי עולם הזה. אומר כשם שאין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו דכתיב: ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים משלכם כך אין אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו דכתיב חג הסוכות העשה לך שבעת ימים משלך, וחכמים אומרים אף על פי שאמרנו אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון בלולבו של חבירו אבל יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו דכתיב: כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל ראוים לישב בסוכה אחת (מסכת סוכה כ"ז ב') פירש אאמ"ר מהר"א מזידיטשוב, כי מימי סוכות אחד שיושבים בסוכה, יכולים להמשיך ישועה על כל ישראל. וזה שרמזו בדבריהם הקדושים מלמד שהתורה מורה אותנו, להעלות כל

רבינו הרה"ק רבי חנניה יו"ט ליפא טייטלבוים אב"ד ואדמו"ר מסיגוט זי"ע, נולד ביום א' דחג השבועות ו' סיון תקצ"ו בעיר סטראפקוב לאביו הגה"ק רבי יקותיאל יהודה זי"ע א בעל ייטב לב מסיגוט בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהאווטש זי"ע בן הרה"ק רבינו משה מאוהעל בעל ישמח משה זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת רחל ע"ה בת הגה"ק ר' משה דוד אשכנזי אב"ד טאלטשאווא-צפת בעל תולדות אדם זי"ע בן הגה"ק ר' אשר אנשיל אב"ד ראזדיל זי"ע בן הגה"ק ר' משה אשכנזי ר"ם בלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי ראש מדינה מטיסמעניץ זי"ע בן הגה"ק ר' משה אב"ד טערבין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל אב"ד פאדהייץ זי"ע נין ונכד להגה"ק רכבה"ג רבי ר' שכנא אב"ד לובלין זי"ע חותן רבינו ר' משה איסרליס בעל הרמ"א זי"ע

קצת לזכרו ומזכורו, לשים לב לכל הדבר הקשה, הוא הוא הראוי להנהיגם ולהנחותם. זוהי המידה שצבור לו המנהיג.

עם פטירת אביו הגדול זי"ע נקרא רבינו למלא מקומו בעיר סיגוט, שם ניהל דברנות ואדמו"רות למשך כ"א שנה, כולם שוים לטובה. רבינו תפס ישיבה גדולה בסיגוט, גדולי תורה ויראה יאלו מבית מדרשו והתפרסמו בכל מדינות הגר.

ביום א' פרשת תרומה כ"ט שבט ער"ח אדר תרס"ד כשרבינו כבר היה חלק מאור, אמר בעוד היום גדול שרואה להתפלל מנחה, אמרו לפניו שיש עוד הרבה זמן למנחה, נענה רבינו ואמר 'מען קען נישט וויסן' והתחיל להתפלל מנחה, אחר אשר התחיל רבינו לומר 'צבא לצן גואל' בנוסח של שבת, כשהגיעו לו שלא שבת היום, לא הגיע רבינו כלל רק המשיך באמירתו, כמו"כ בשמו"ע אמר 'אחה אחד ושמן אחד'. (יש לציין שאלל הרבה לדיקים קודם ההסתלקות הורגש בחי' שבת, וכן ראו אצל הגה"ק רבי ישעיה מקערעסטיר זי"ע"א שאמר לנכדו ומ"מ הגה"ק רבי מאיר יוסף רובין מקערעסטיר זי"ע"א שישיר זמירות שבת ממס לפני ההסתלקות)

קודם ההסתלקות קרא לכל יו"ח ובירך אותם, ועל חלק מנכדיו שאל מי הם. אחר שבידך כל יו"ח סגר רבינו את עיניו הק' ולא דיבר כלום, עד שממש לפני ההסתלקות אמר כמה דברים בעניני תיקון המקוה טהרה בעיר, ושיחליפו את המיחם של המקוה וזה היתה מילותיו האחרונות עלי אדמות.

רבינו נסתלק לגנזי מרומים ביום כ"ט שבט ער"ח אדר תרס"ד כבן ס"ז שנים, ומנו"כ בעיר סיגוט

נשאר אחריו בנו הקדושים הרה"ק ר' חיים לבי בעל עצי חיים זי"ע אשר מילא מקומו אחריו בסיגוט ובנו הרה"ק מרן רבינו יואל זי"ע בעל דברי יואל ויואל משה מסאטמאר זי"ע.

כ"ק מרן רבינו מסאטמאר זי"ע אמר פעם בס"ג פרשת משפטים בשנת תשכ"ו: ווען דער טאטע פלעגט רעדן פון לדיקים איז ער ממש ארויס פון די כלים, דער אייבערשטער זאל העלפען מיר זאלן אויך עפעס שפיראנטיג (לצד) וכמו כן היה רגיל לספר ששמע מאביו לומר שכאשר מגיע פרשת נשא את ראש בתחלת חדשי הקיץ כבר מתהפכים מעיו בקרבנו מאימת ימי הדין הבעל"ט, גם היה אומר כי כל הברואים זוחלים ורועדים מפחד יום הדיןומחזור דברי יואל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בגניעו רבינו לפרקו נשא את הרבנית הצדקנית בת הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישע בעל אור ישעי מראפשיץ זי"ע, אולם אחרי הרבה שנות עמל ויסורים כאשר לא זכה לזש"ק יותר מכ' שנה, וכפי שהעיד עליו אביו הק' שנתנסה בעשר נסיונות כאברהם אבינו ע"ה ועמד כולם, נשא בזיווג שני את הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה בת דודו הגה"ק רבי יואל אשכנזי אב"ד זלאטשוב בעל שו"ת מהר"י אשכנזי זי"ע"א.

רבינו היה קדש ישראל מטובו, נועם בחסד עליון, וע"כ היה ראש המדברים בכל מקום ששמעו הגיע, כמו כן התפרסם בגאונותו ובדקדוקו, אלפי ישראל הלכו לאורו, ניהל מלחמת חרמה נגד המתחזקים בכל המקומות, וקיים לא תגורו מפני איש במלוא מובן המלה.

פעם קרא רבינו לאסיפה רבתי בערי פעסט בעינינו הכלל שעמדו אז על הפרק, נקבצו גם הרבנים מכל המדינה, והחלטת האסיפה נגמרה שלא כדעת רבינו, אח"כ נשאל על ידי אחד ממקורביו, אמאי קרא למסיבה בידעו שלא יחליטו כרצונו, אמר להם רבינו ברוב חכמתו, שאלל אברהם אבינו ע"ה רואים דבר פלא, שאחר רוב תפילותיו להלל סדום שלא ללחא, מיד כתיב ואברהם שב למקומו, שלא התבייש מזה שלא הועילה תפלתו כלל, כיון שהוא עשה החוב המוטל עליו, כמו כן עשיתי מה שהייתי צריך לעשות, ואם נמנו וגמרו שלא כרצוני, אין בכך כלום.

רבינו היה תלמיד אביו הגדול, והיה חסיד מובהק ודבוק בלב ונפש בדברו הגה"ק ר' חיים ראש שושלת לאנו בעל דברי חיים זי"ע, שקרא רבינו בלשון חיבה יתירה מיין ליפא'לע ופ"א מיין ליפא'לע איז א כלי שלימה.

רבינו נקרא לכהן פאר בק"ק טעטש בעוורו אצרך לעיר, שם ניהל דברנותו ביד רמה למשך י"ט שנה. וסיפר שטרם נסע למקום כהונתו נכנס רבינו אל אביו ואמר: ילמדני אבי מורי חיזה הנהגה טובה יבור לו רב אב"ד, שצבדיצתה יחיה חיי שלום ושלום, עם בני קהלתו? השיבו לו אביו הק': דבר זה למדנו בתורה, כאשר שלח הקב"ה את משה רבינו ע"ה, לגאול את ישראל, ולהושיאם ממלכים, היתה שאלתו הראשונה: מי אנוכי כי אלך אל פרעה, וכי אוליאת את בני ישראל ממלכים(שמות ג' י"א) כלומר: הכי ראוי אני להיות מנהיגן של ישראל? מוכן אני ליטול שררה זו בידי? שאלו הקב"ה בחזרה: מזה בידק(שם ד' ב') איזו מידה טובה נמלאת בדך? השיבו משה רבינו ע"ה "מטה". רק מדה זו יש לי, שיכול להטות את עצמו לכל איש ישראל ליתן אוזן קשבת לבקשתו ולענינו. אמר לו הקב"ה: ואת המטה הזה תיקח בידך (שמות ד' י"ז) מי שיכול להטות את עצמו, לזרכי כל אחד ואחד מישראל, להטות אוזן

רבינו הגה"ק רבי דוד הכהן זאלצער ראב"ד מונקאטש בעל דברי דוד נולד לאביו הגה"ק ר' מיכאל מסערדאהעל זי"ע בן הגה"ק ר' מיכאל הכהן מסערדאהעל פרעשבורג זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש זי"ע

אב"ד מונקאטש זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל אב"ד סעטשא זי"ע
זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו האז חסיד האז עניו, היה גאון מובהק חריף ובקי בנגלה ובנסתר חו"פ בולגא קדישא, פה מפיח מרגליות, ודרכ בקהל עם מילי שבת בשבתו בקול חוצב אש, היה מו"ץ וראב"ד במונקאטש, ונדפס ממנו ספר דברי דוד על התורה.

ובנו לאין מה שהעיד עליו הרה"ק ר' צבי הירש שפירא ממונקאטש בעל דרכי תשובה זי"ע: היה מילדי נפשי ומורה ודיין פה עירינו וביודעי ומכירי קאמינא והכרתיו למוצקה בנגלה ובנסתר בתורה וחסידות לו עשר ידות שושן סודות איש חמודות לו נאווה שירי ידידות אוהב את הכריות ומקרבן לתורה באמרתיו הנכוחים וישרים למואלזי דעת.

פרשת בראשית שנת תרס"ח זכה רבינו לחיטוך ספר תורה לבית מדרשו.

פעם אמר רבינו צעת הדרכה: קבלתי מפי ספרים שאם המדרש מביא איזה פסוק אף שמזכירו ומפרשו אחר כן הרבה פעמים זה צדקה וזה צדקה עד שמגיע לענין שבו עומד, מכל מקום יש גם כן איזה כוונה והתקשרות להפסוק שמביא עם הענין אשר הוא עומד.

ופעם אמר נגד הפילוסופים: בָּמָה יִזְכֶּה יַעֲרֵךְ לֹחַ אֶרְחוֹ לְשֹׁמֵר דְּבָרָךְ. (תהלים קי"ט ט') רצה לומר כי נער הוא מלאון מנוער מן החכמה והוא רק ממנה, לכן שואל דוד המלך ע"ה: במה יזכה נער את ארצו? כי כדברי הפילוסופיה ימ"ש אי אפשר לבוא לידי זכות ושלמות רק בהשגות חקירת עמוקות, אולם מי שהוא מנוער מתחמה במה יוכל לזכות את ארצו? לזה אמר: לא מחשבותיו מחשבות וא"כ הוא זוכה לשמור כדברך אם הוא עושה האמנות כאשר הוא רצונו של מקום.

כשהגיע לפרקו נשא לבנו של הגה"ק ר' יוסף שלמה אסטרייכער זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר זי"ע ובזיו"ש נשא לבנו של הגה"ק ר' מרדכי אסטרייכער ז"ר יוסף שלמה זי"ע

נסתלק לבניו מרומים ל' טבת שנת תרס"ח ויש אומרים כ"ט טבת.

נשא אחריו בנו הגה"ק ר' מנחם זי"ע, ובנו הגה"ק ר' יוסף שלמה זי"ע וחתנו הגה"ק ר' יצחק צבי סג"ל יונגרייז אב"ד קאשוי זי"ע בן הגה"ק ר' משה אב"ד קאשוי זי"ע בן הגה"ק ר' שרגא פייש

מתורתו של רבינו

ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אף את שבתתי תשמרו פי אות הוא ביני וביניכם לדתיתם לדעת כי אני ה' מקדשכם. (פרשת כי תשא ל"א י"ג) רצה לומר כי אף שהמשכן היא גם כן אות שהקב"ה בחר בעמו ישראל יותר מבכל האומות, מכל מקום אות זה לא הוא לדורות כי עתיד המקדש ליחרב אבל אות של שבת קודש היא קיימת לדורות, לזה אמר: אך את שבתתי תשמרו. [עיין רש"י הקדוש: אך את שבתתי תשמרו י"א ע"פ שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה שבת אל תדחה מפניה כל אינן ורקין מיעוטין למעט שבת ממלאכת המשכן] (דברי דוד)

מתורתו של רבינו בדרך הלצה

וישאל יעקב ויאמר הגידך נא שמוך ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אתו שם (פרשת וישלח ל"ב ל') יש לומר בדך הלצה מה שכתב במדרש רבה על הפסוק ויברך אותו שם, מה ברכתו ברכו ברכת כהנים, כי הנה הכהנים מקבלים הברכה מלמעלה שהם יברכו את ישראל כמו שאמר בגמרא על הפסוק: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם. (פרשת נשא ו' כ"ז) ואני אברכם - שלא יהיו ישראל אומרים ברכותיהם תלויות בכהניהם, תלמוד לומר "ואני אברכם". שלא יהיו הכהנים אומרים אנו נברך ישראל, תלמוד לומר "ואני אברכם". אני אברך את עמי ישראל, שנאמר (דברים טו: כ"ה) אלהיך ברוך בכל מעשה ידך כאשר דבר לך. ואומר (דברים כח: ב) ברוך תהיה מכל העמים. ואומר (דברים כח: י) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים. ואומר (יחזקאל לד: ב) במרעה טוב ארעה אותם. ואומר (יחזקאל לד: א) אני ארעה את צאני (מדרש ספרי) והנה עד עתה שהברכה היה ביד יעקב לפי דעתו של עשו ברמייה וגזילה אם כן אין לו רשות לחלק הברכה לאחרים כי אינו שלו, אבל עתה שנתן לו במתנה והקנה אותו לו ויוכל לעשות כאדם העושה בשלו לתת לאחרים ולהוריש לבניו וכדומה, וזה אמר: ויברך אתו שם, מה ברכה ברכו? רצה לומר הלא כבר נתברך ואין צריך עוד לברכתו, כמו שאמר הש"ת לבלעם הרשע, שאמר אם כן אברכם, ויאמר אלקים אל בלעם לא תלך עמך לא תאר את העם כי ברוך הוא (פרשת בלק כ"ב י"ב) ואין צריך לברכתו כי ברוך הוא. לזה אמר הרכו ברכת כהנים רצה לומר במה שנתן לו הברכה לחלוטין אל כן יוכל להאציל מאותה הברכה לאחרים כמו ברכת כהנים. (דברי דוד)

יש לומר בדך הלצה: ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלתיכם. (פרשת וארא ה' ד') ופירש רש"י ז"ל: לכו לסבלתיכם: לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות בבתיכם אבל מלאכת שעבוד מצרים לא היתה על שבתו של לוי ותדע לך שהרי משה ואהרן יוצאים ובאים שלא ברשות. ע"כ. כי היה לו קשה הלא משה ואהרן לא היה משועבדים אולם מירשו לא יסבלו לשון סבלותיכם כי מלאכת הבית לא יתואר בשם סבלות רק בשם מלאכה והוא ליה לומר, לכו למלאכתכם? יש לומר כי פרעה אמר: הן אתם באתם אל ישראל לנחם אותם ולנחם ולדבר על לבם, והנה אין אני מקפיד על זה כי אדרבה הוט לטובתי כי האיש אשר אין לו לב שמח רק תמיד בלחץ והמצוקה אינו יוכל לעבוד עבודתו בשלימות ולכן באמת מצינו במדרשים כי פרעה נתרה למשה לתת לישראל יום מנוח אחד בשבוע ונתן להם יום השבת ואל כן בזה שישאל ישמעו דברי נחמה ישיב רוחם עליהם ויתחזקו בעבודתם כי יחשבו שלא יאריך הזמן והוא מובן בשכל אולם פרעה טען כי תכלית זה וכל להיות רק על ידי איש אשר הוא משועבד בשעבוד ויבוא לבני ישראל כי ה' נגלה אליהם וינחם אותם היה יוכל להכניס בקרבם הרחבת הלב והדעת כי יאמרו כמונו כמוהו ואם בעיני יקל לא נופליה אנחנו ממנו אבל למה משה ואהרן אתם אינכם משועבדים ולא תפעלו מאומה עם דבריכם רק כי תפדיעו את העם ממעשיו לא שדבריכם יכניסו חזק ואימוץ הלב בקרבם רק אדרבה עוד יותר יתעצבו זאת אינכם לכו לסבלותיכם, רצה לומר: גם אתם תעבדו עבודת פרך ותסבלו סבלות מצרים ואם תבואו אז אל ישראל בדברי נחומיה יקבלו מכס ויהי טובה לי ולהם. ואולי זה כוונת המדרש על הפוסק הזה למה משה ואהרן אתם למה ודבריכם למה כי פרעה אמר להם אתם ודבריכם סותרים זה את זה, כי אתם הייתם צריכים לבוא ועלשות פעולה הגאולה לא בדברים לבד כי אצליכם דבר שפתיים אך למחסור המה אם במאמר ודברים היה צריך לבוא איש אחד מהמונים שבעם אשר גם הוא משועבד לא אתם. (דברי דוד)

ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר הצפדיעים אשר שם לפרעה. (פרשת וארא ח' ח') יש לומר בדך הלצה, כי רש"י כתב: ויבכה ויצעק ויבכה צפדי' יעלו הצפדיעים. (מסכת סנהדרין פ') בתוך מעיהם נכנסין ומקרקרין (פרשת וארא ז' כ"ט) מזה משמע כי הצפדיעים לא היו מזוקים רק מקרקרים געלה נפשם, וזה שאמרו: על דבר הצפדיעים מה שהצפדיעים צעקו בקולם. (דברי דוד)

רבינו הרה"ק רבי ראובן הלוי הורוויץ מזאראווצא בעל דודאים בשדה זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' מאיר דוד הלוי אב"ד שעפס זי"ע והגה"ק ר' צבי הירש הלוי זי"ע והגה"ק ר' יצחק זי"ע מנהל הישיבה של הגה"ק ר' יונתן אייבישיץ בעל יערות דבש זי"ע כלום בני הרה"ק ר' יעקב חיים אב"ד יאראסלוב זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר הלוי בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק ר' רב"ג ר' פנחס הלוי איש הורוויץ זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל הלוי זי"ע בן הגה"ק ר' משולם הלוי זי"ע אחי הגה"ק ר' ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע ולמעלה בקודש בן אחר בן מהגה"ק רבינו ר' זרחיה הלוי ב"ר יצחק-רז"ה בעל המאור זי"ע ובן אחר בן מהנביא הראשון(מאן נביאים הראשונים שמואל דוד ושלמה סוטה מ"ח) שמואל הנביא זי"ע ובן אחר בן מקהת ע"ה בן לוי ע"ה בן יעקב אבינו ע"ה, ומצד אמו נכד הגה"ק רבינו ר' יהודה ליווא ב"ר בצלאל בעל מהר"ל מפראג זי"ע ולמעלה בקודש עד דוד המלך ישראל חי וקים ע"ה

רבינו נהג לברך ברכת המזון על הכוס רק הוא צעמנו ופ"א ספרו להחזרה זי"ע שרבינו איננו נותן לשום אדם לברך ברכת המזון אמר החזרה ע"ז שרבינו יש לו נשמת רב המנונא סבא שאיתא דזה"ק שרב המנונא סבא לא יהיב כסא דברכתא לז"ר אחרא.

הרה"ח ר' חיים מקרסאנוב זי"ע שהי מחסידי רבינו זי"ע היה על החתונה המפורסמת באוסטילא הנודעת והנכר די גרויסע חתונה. שהי שמה כמה מאות לדיקי הדור וקדושי עליון, והרה"ק מאפטא זי"ע בראש, ובשבת קודש הי' שמה אלפים ורבעות מישראל שהדחק והלחץ הי' אין לשער, עד שהרה"ק מאפטא ברח דרך החלון והחזיח א"ע על העליה סגור ומסוגר רק מתי מספר מיחדי סגולה דחקו את עצמם ונכנסו לחדר הרה"ק לסעודת שלש סעודות, והרה"ח ר' חיים הג"ל דחק את עצמו גם כן ונכנס שמה, ובשעת הסעודה, העמיד הר"ח בצדק יין עבור רבו רבינו זי"ע. וכששמע את שם הרה"ק. התחיל מאפטא זי"ע לזמור עליו נפלאות וגדולת ואמר על רבינו: שפיו הקדוש סגור ומסוגר בשנים עשר מסגרת. (נפלאות הבצא קדישא) רבינו נסתלק לגנוזי מרומים ביום ל' (י"א ביום כ"ט) לחודש שבט ראש חודש אדר בשנת תקס"ט ומונ"כ בעיר דזארנאווא.

השאייר אחריו חיבורים גדולים על ש"ס ופוסקים ושו"ת בד' חלקי שו"ע ונדפס ממנו ספר דודאים בשדה עה"ת.

ובנו הרה"ק ר' יהודה ליבוש הלוי זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מובהק אמתי צנגלה ובנסתר איש אלקים קדוש אספקלריא המאירה בזוינא קדישא חסידא ופרישא, ידיו רב לו המפורסם בכל קצוי ארץ נשיא הלוי קדוש יאמר לו, מגדולי תלמידי הרה"ק ר' שמואל שמעלקא מניקלסבורג זי"ע ומהרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החזרה בלובלין זי"ע ותלמיד מובהק מהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע.

פ"א נחודע לרבינו, שרבו הרבי רבי אלימלך זי"ע בנסיעתו יעבור דרך עירו דזארנאווא, ותרים תיכף את מרכבתו ונסע לכבודו לקראתו, וביקש מרבו סיוסב דרכו בעיר הזאת וינוח את עצמו מטורה טלכול הדך ויתאכסס אכלו, הרבי ר' אלימלך זי"ע נעתר לבקשו ומילא לזונו ונסע העירה אל מקום משכן קדשו, וכל בני העיר יאצו לקראתו וחלקו לו כבוד גדול, ורבינו עשה סעודה גדולה לכבודו, וכל הלומדים ונכבדי העיר הי' מסובים זה אשר התמסכה כל הלילה, בעלות השחר תיכף התפללו כולם, ולאחר התפילה כיבד אותם הרבי ר' אלימלך במיני מגדות, ואח"כ התפרד מהם, וזה להעגלון לרתום מרכבתו לשום לדרך פעמיו, ורבינו נסע עמו איזה מהלך ללוותו, והיה כאשר ירד רבינו מהמרכבה לחזור לביתו, והשיט ידו לקחת ברכת הפרייה מאת רבו הרבי ר' אלימלך זי"ע, וחטף הרבי ר' אלימלך את ידו של רבינו במהירות נפלא ונשקו על גב ידו, אמר רבינו בהתפעלות אליו: רבי מה אתם עושים? והשיב לו הרבי ר' אלימלך בפשטות בזה"ל: מיר האבען געזעהן אויף אייער האנד א פייערדיגען שם הוי-ה האבען מיר אים א קוש געטוען.

רבינו היה קודם אב"ד בעיר גוטאן במדינת אשכנז והוכרח לעקור דירתו משם מפני סיבה שהי' לו שם מחלוקה עם אנשים שהחזיקו בכת הש"ס ימ"ש ואחד מהם הי' גביר ותקיף וגבר אלים שרדפו והעלילו עליו לפני שרי המדינה עד שבסוף הוכרח לעזוב את העיר וצא לנאוויסאלי ומשם לדזארנאווא.

פ"א הי' בעיר דזארנאווא מגיפה ר"ל, ויען שאז הי' בעיר ההיא הרבה חסידים שהסתופפו בכל קדושת החזרה מלובלין זי"ע והלכו בעיר לכל אחד ואחד לאסוף מעות פ"נ ושלחו שני משולחים מנכדי העיר עם המעות פ"ו ללובלין על ש"ק ובמוש"ק אמר להם החזרה הק' שעצתו ודעתו הוא שיקעו לביתם ויבנו בית עבור הרב האב"ד שלהם (הוא רבינו זי"ע) ואז תיכף תעצר המגיפה, והשיבו לו המשולחים: הלא איך נוכל כעת לבנות בית, הלא היום ימי חורף וקור, אך כשיגיע ימי הקיץ יבנו לו, אמר החזרה זי"ע: חדעו שכליל ש"ק וכליל מוש"ק פעם בעץ החיים ופעם בעץ הדעת, ע"כ כעת הוא מוש"ק, וכל דיבורינו המה דברי תורה כנתינתן מסיני, ע"כ לא אוכל לחזור אף כקוץ של יוד מדיבורי, וכן תעשו כאשר דברתי, ונסעו המשולחים לביתם, והתחילו לקנות אבנים ועצים והניחו על הפלאץ לאורך בנין בית, ותיכף המגיפה נעצרה, והי' שלהו והשקט.

מתורתו של רבינו

סוד ציור המנורה במזמור ס"ז

חייב אינש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן וכ"ו (מגילה ז') רצונו לומר שיהיה האדם מבוסס כ"כ בדביקות הבורא ב"ה, עד דלא ידע בין ארור המן- הרומז לקליפות, לבין ברוך מרדכי הרומז לקדושה. כי המידות לשכר ועונש הם רק לבושי המלך. אבל בפורים מתגלה אלקותו יתברך בלי לבוש המידות וכנ"ל. ואם כן ראוי להיידבק אליו יתברך (דודאים בשדה)

כתב רבינו בספרו פ' בהעלותך: ונ"ל שזה סוד המנורה, שאהרן נכהן כשהיה מדליק המנורה היה מכוון שכמו שהוא מדליק את הנרות כן ידליקו ויאירו נשמות ישראל הקרויים נר, ונודע שכנסת ישראל מקושרים בשבעה רועים אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד הרומזים לו' ימי הבנין כנודע, ולזה היה במנורה שבעת נרות רומז לשבעה רועים הנ"ל והבורא ב"ה נקרא פני המנורה עד שאמר דוד מלך ישראל: אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה, ונ"ל שלזה עושים צורת מנורה במזמור זה, לרמז שזה סוד המנורה שיארו שבעת הנרות הרומזים לשבעה רועים אל מול פני המנורה שהוא הבורא ב"ה עד יאר פניו אתנו סלה שהוא ראש לכל העולמות וכ"ו.